

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת וישלח תשפ"ב

היכל הקודש קרית ברסלב ליברטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיוזק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

1 **מאימתי** מיום טוב האחרון של חג - שמני, דלא יתכן סוכה, ואפילו האידיא אינו
 2 אלא מדרבנן, משום ספיאק, ואף על גב דבאקנין בקביטא דירחא - מרזח שמא
 3 חוזר חרבו לקלקלו, או משום מנהג אבותינו בידיה, כדאימא פריק קטא דביעה (ר.ב.),
 4 ולכן מדרבנן, אבל כל שבעה - לא, שהגשמים בימי סוכה סימן קללה, כדחתן פרקי
 5 דסוכה (כת. ג.ל. לרבו וכו'.

6 **אם** כן - אם אהא אומר מוכרין אף על פי שאין
 7 שולקין, הואיל ומשמע בעתה - אף בק"ך
 8 יזכירו, דלא אהא נתון סימן מיום טוב הראשון?
 9 אליעזר אומר בבביתא בנמרא, כל הקין, אם בא
 10 לחזירי - מזכיר, דלעולם בעתה משמע. מיהו,
 11 עד השתא לא רמי עליה חובה, אבל ביום טוב
 12 ראשון - חובה לרצות לפני שאלה, שכל הבא
 13 לבקש מקדים ותרצה. ואימין קללה לא קפירין,
 14 ורבי יוחנש קפיר.

15 **התם** קאי - פירושו בסדר ורעים, בברכות, פרק
 16 'אין עומדין' (ל.א.), וליתני התם מאי שנא
 17 בו. כלומר, אמאי תנא אהא במועד מאי דהני
 18 דהתם בסדר ורעים.

19 **אלא** תנא מרשא השנה קא סליק - פירושו:
 20 ראש השנה היא בסדר מועד. אלא
 21 תאמר, ואמאי ליתני בסדר ורעיוש ויש ליה דבא
 22 עיקר, דאמר בתו נידונין על דמיס, ואורחא
 23 דעילתא לרצות לפני שאלה, לכך שביק עד הבא.
 24 אבל בסדר ורעים ומזמרים מוכרין גבורות גשמים
 25 - אפשר דמשמע לעולם, כמו תחיית המתים, או
 26 הדברה בתוה דתרת.

27 **וליתני** מאימתי מוכרין גשמים מאי גבורות
 28 גשמים אמר ר' יוחנן שירדן בגבורה.
 29 תימה: התם בברכות פרק אין עומדין (שם) קתני
 30 כי הבא: מוכרין גבורות גשמים ושולקין גשמיים
 31 וכו', אמאי לא קא מקשה ממו דבא: ליתני
 32 מוכרין על הגשמים, מאי גבורותו ויש לומר:
 33 שתיבא, דהוי עקר שרש גשמים באיהא זמן
 34 מוחזקין לאמור, ומאימתי פוסקין מלאמור,
 35 ומשום דכי פריך הבא טפי מהתם, **ובתני** מבין
 36 דריס כבודי אורח בגבורה - זה גבי בריאת עולם.
 37 וכי דכי דהיא 'זקרי' בריאת העולם, רוצה
 38 לומר בגבורות. כמו כי הבא גבי גשמים, היא
 39 'זקרי' נמי רוצה לומר בגבורות, אבן, שי לחקשת:
 40 אמאי נקט בברכות שם מפתח וכמו כי הוה ליה
 41 למימר: מאימתי מוכרין כח גשמים, או ליתני
 42 גדולות גשמיים ויש לומר: דמן דהני דקתן גבורות,
 43 משום טעמא דאיכא כח ואיכא גדולה, אי נמי,
 44 משום דהזכרה מתחלת בגבורה, ליתני
 45 גבורות. **שלישה** מפתחות שלא ננסרו לשליח
 46 ואם תאמר, הוא אמרין (סנהדרין ק"גא).
 47 דנפתח גשמיים מנסרין לאליות, וכן מפתח של
 48 תחיית המתים, וכן לאלשע, דרבינו (מלכ"ס א.)
 49 יזמנא אליותו וז' וז' דרבי נמי אמר בפירוק
 50 דלקמן (ג.כא.), ויש לומר: דהא דאקמר שלא
 51 שננסרו לשליח אינו רוצה לומר שלא ננסרו
 52 מעולם, דהא של תחיית המתים ושל גשמים
 53 ננסרו, אלא לא ננסרו לשליח לעולם
 54 ממונה עליהם.

55 **וישמעו** אליה אלהים ויפתח את רחמה -
 56 פירושו: שדוא בעצמו עשה. ואם תאמר: מהבא משמע דליכא אלא שלשה מפתחות, ואם כן יש לחקשות: והא כתיב (ירמיה ו') "פתח ה' את ארצו וירחא את כלי זעמו ויגמור גשמיים נמי שלא
 57 ננסרו לשליח, וכמו והוא 'וישמעו אליה אלהים' וכו', ואם כן אמאי לא חשיב להו ויש לומר: דלא חשיב כי אתון מפתחות של טובה, וליתני לא קא חשיב מפתח של זעם. והא תאמר:
 58 דמשמע מהאי קרא דרפח' ה' שלא ננסר מפתח של זעם לשליח, והא אמרין (פסחים ק"חא.) יורקמי שר של ברד הוי' ויש לומר: כולי וזעם אחרנין קאמר, שלא ננסרו לשליח, אבל
 59 משום ברד - לא, דארוהו של ברד ננסרו.

1 **מאימתי** מוכרין גבורות גשמים - שאמר 'משבי הרוח ומוריד הגשם'. ובגמרא מפרש
 2 טעמא אמאי קרי ליה גבורות גשמים - מפני שירדן בגבורה, שאמר 'עושה גדולות'
 3 וכו', סימן קללה בתו חן - כדאמרין מנסכת סוכה בפרק 'הושע' (כ.כא.) מאימתי מותר
 4 לפנות - משתסרה המקפת, למען לערב שבא למווד כוס לרבו ושפר לו קיוון על פניו,
 5 ואמר לו אי אפשר בשמישך. כלומר: כשהגשמים
 6 יורדין לסוכה הכל יוצאין, ונראה שאין הקודש
 7 ברך הוא חפץ שנשתמש לפניו. ואמאי מתחילין
 8 לחזירי גבורות גשמים בתו, ונראה שהיו
 9 מתפללי שבא מטר בתו? לא אפשרי לשאלו -
 10 שיתפלל על הגשמים בתו, כגון 'זוהן לא מטר'.
 11 **אלא** לחזירי - משתחיל לחזירי בתו גבורות
 12 של מקום שמורדי גשמים. בעתה - כלומר:
 13 בזמן. **אם** כן - אמאי פוסק פוסח מלאחזירי?
 14 **גמרא** תנא אהי חזבא קאי, כלומר, מקמי
 15 'מאימתי' מכלל דרשמיס ליה לאהי תנא
 16 דרשימיס לחזירי, ותיכא חזין דרשימיס לחזירי;
 17 התם קאי - 'מוכרין גבורות גשמים כו',
 18 מנסכת ברכות, וליתני התם - במנסכת ברכות.
 19 סתור דהני מוכרין, ליתני מאימתי. מאי שנא
 20 דשביקיה עד הבא - כלומר, האי דקתני הבא
 21 בסדר מועד מאימתי - ליתני התם, דקתני
 22 מוכרין, מנסכת ברכות דהני סדר ורעים, עד
 23 הבא - עד סדר מועד. **אלא** - לא תימא דהא
 24 דקתני 'מאימתי' דהתם קאי, דהתם מראש
 25 השנה סליק, שניהון בסדר אחד הו, דלכי לא
 26 מצי למימר מאי שנא דשביקיה עד הבא. בתו -
 27 הוי הדין על דמיס, ומשום דהני מאימתי הוי הדין
 28 על דמיס - קתני נמי אימתי זמן הוכרה, ואידי
 29 דהני בתו נידונין - כלומר, אבא דהתם בתו
 30 נידונין על דמיס, קסבר בנפשה הואיל ליתני
 31 בתו על דמיס - משום מינה בעינן לדחוקי
 32 עוינא דמיא, דרצוי על דמיס דליתו לברכה,
 33 דלכי קתני מאימתי מוכרין. כתיב עושה גדולות
 34 קד און חקר - אלמא דרבינו 'חקר' גשמים,
 35 וכתיב 'חקרי' בברייתו של עולם, מה ברייתו של
 36 עולם כתיב ביה בגורה - אף גשמים הוי כמאן
 37 דכתיב ביה בגורה. ואמר רבי יוחנן שלש
 38 מפתחות - היינו שלא ננסרו לשליח אחד
 39 ביהו. 'יפתח ה' - ולא שליח.

1 **מוכרין** 'גבורות גשמים'? **רבי אליעזר** אומר: מיום טוב
 2 טוב הראשון של חג. **רבי יהושע** אומר: מיום טוב
 3 האחרון של חג. אמר לו **רבי יהושע**: הואיל ואין
 4 הגשמים אלא סימן קללה ביה, למה הוא מוכר?
 5 אמר לו **רבי אליעזר**: אף אני לא אמרתי לשאלו,
 6 אלא לחזירי 'משבי הרוח ומוריד הגשם' קענתו.
 7 אמר לו: אם פן לעולם יהא מוכרין? און שואלין
 8 את הגשמים אלא סתור לגשמים. **רבי יהודה** אומר:
 9 מוכרין הראשון אינו מוכר. **ביום** טוב ראשון של
 10 פסח, הראשון מוכר; האחרון אינו מוכר. **גמרא**
 11 תנא הויא קאי דקתני: 'מאימתי'? תנא התם קאי,
 12 דקתני: 'מוכרין גבורות גשמים' פתחית דהתים,
 13 ושואלין בברכת השנים, והבדלה בחזון הרעה'.
 14 וקתני: 'מאימתי מוכרין גבורות גשמים'? וליתני
 15 הרקם! מאי שנא דשביקיה עד הבא? אלא, תנא מראש
 16 השנה סליק. דקתני: 'ובקח נידונין על המים'. ואידי
 17 דתנא: 'בקח נידונין על המים', תנא: 'מאימתי
 18 מוכרין גבורות גשמים'? וליתני: 'מאימתי מוכרין
 19 על הגשמים'? מאי 'גבורות גשמים'? אמר רבי
 20 יוחנן: מפני שירדן בגבורה, שנאמר: 'עושה גדולות
 21 עד אין חקר, וגפלאות עד אין מספר'. וכתבי: 'נתתן מטר על פני ארץ, ושליח מים על
 22 פני הצהר'. מאי משמע? אמר רבה בר שילא: אהיא 'חקר', 'חקר', מוכרין של עולם.
 23 כתיב הבא: 'עושה גדולות עד אין חקר', וכתבי התם: 'הלאו דעתך? אם לא שמעת?
 24 אלהי עולם, ה', בורא קצות הארץ, לא יעוף ולא יגיע, אין חקר לתבנותו'. וכתבי: 'מבין
 25 הרים כבחו; יאור בגבורה', ומאן לן דבתפלה? דתנא: 'לאהבה את ה' אלהיכם, ולעבודו
 26 בקבל ארבעים'. איוו אהא עבודה שהיא בלב? הוי אמר וזו תפלה. וכתבי בתריה: 'נתתי
 27 מטר ארבעה עשרה, ויהי ובלקוש', אמר רבי יוחנן: שלשם מפתחות ברוח של הקדוש ברוך
 28 הוא שלא ננסרו ביד שליח, ואלו חן: מפתח של גשמים, מפתח של חיה, ומפתח של
 29 תחיית המתים. מפתח של גשמים, דכתיב: 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, את השמים,
 30 ויתן מטר ארבע עשרה'. מפתח של חיה קענין דכתיב: 'ויזכר אלהים את רחל, וישמע

1 פירושו: שדוא בעצמו עשה. ואם תאמר: מהבא משמע דליכא אלא שלשה מפתחות, ואם כן יש לחקשות: והא כתיב (ירמיה ו') "פתח ה' את ארצו וירחא את כלי זעמו ויגמור גשמיים נמי שלא
 2 ננסרו לשליח, וכמו והוא 'וישמעו אליה אלהים' וכו', ואם כן אמאי לא חשיב להו ויש לומר: דלא חשיב כי אתון מפתחות של טובה, וליתני לא קא חשיב מפתח של זעם. והא תאמר:
 3 דמשמע מהאי קרא דרפח' ה' שלא ננסר מפתח של זעם לשליח, והא אמרין (פסחים ק"חא.) יורקמי שר של ברד הוי' ויש לומר: כולי וזעם אחרנין קאמר, שלא ננסרו לשליח, אבל
 4 משום ברד - לא, דארוהו של ברד ננסרו.

1 כי באו ה' / ולא שלית. פותח את ירך – ולא שלית. נשמי נמי היינו פריכה – ובר
2 חשבנו ליה. מלולב נמר ליה – שדומה ללולב, שכשם שאי אפשר לאלו ארבע מינין
3 בלא גשמים, ובאין לצרוע על המים, כדאמרין בסוכה, כך אי אפשר לעולם בלא מים.
4 מה לולב ביום – שמתחיל לישוט ביום ראשון, אף הזכור נמי ביום כלומר, שאין
5 מוכיזין בלילה יום טוב הראשון, עד למחר. מה
6 ניסור המים מאורחא – כדאשכחן במסכת
7 סוכה (גאג), שממלאין יבול מים לניסור המים
8 בלילה. ויש ספרים דכתיב בהו: דאמר נר
9 ונתנתם ונסכיחם בלילה, שמקיזין הקרבנות
10 ביום יבולין לזביא המנחות והנסכים בלילה. אף
11 האי, ניסור המים, נמי יבול לניסור בלילה. אף
12 הזכיר נמי מאורחא – שזלילין יום טוב הראשון
13 קאמר ר' אליעזר שמתחילין להזכיר גבורות
14 וגשמים. נגמרא נגמיר לה – רבי אבהו, דרבי
15 אליעזר לא למדה אלא מלולב. מתחילין שפיין
16 לה – דרבי אליעזר נגמיר מלולב. משעת התחיל
17 מים ששברין בו באחרונה. הדינו בשבעי.
18 ארבעה מינין הללו – שבלולב ואחריו. כך
19 גשמים – הוא מוכיר לו רוצה – הוא מוכיר, פשעה
20 החמה, אף הוא רוצה – שפסוק מלומד יתן
21 טל ומטר – פסוק מלחזקני גבורות וגשמים.
22 והשאלה לא מצית לטימר אם בא להזכיר כל
23 דהשתא כולה מוכיר, אלא כינות החמה אית
24 מוכיר – הואיל ואין נגמרא, אף בתב אינו מוכיר
25 והואיל ולא סימן ברבה הו. האחרון –
26 המתפלל תפלת מוסף, הראשון – המתפלל
27 תפלת יוצר. אינו מוכיר – ושבו אין מוכירין.
28 שפיר קאמר לה ר' אליעזר לר' הושע – דאמר:
29 כי הכי מוכיזין תחית המתים כל השנה, ואף
30 על גב דלא מטא וימתייהו – כך מוכיזין גבורות
31 וגשמים, אם רוצה, כל השנה, ובמי נגמ, אף על
32 גב דלאו סימן ברבה הו – מוכיזין, הואיל ואין
33 שולאין, כל אימת דאיתין דיעמיהו הוא – וכוין
34 דלאו וימתייהו הוא – אין מוכיזין, הוא הדין
35 בתב, מים ונסכיחם – דמינן בנסכה, וכוין דרבינו
36 איתיה מים לדרשה – דכתיב מתחילין להזכיר
37 בשני. בשני יסוביין הכתוב מוכיר – שני ניסוכין
38 על קרבן אחד. אבל "נסכיחם" משמע הרבה,
39 דבקרבנות הרבה, לכן לא היה דרש רבי עקיבא
40 מ"נסכיחם", כבר לא כתיב יהוה – דמינן יוד
41 מים מרבה ניסור המים.
42 א

1 איביעאי לוח רבי אליעזר מדיבא גמיר לה מלולב גמיר לה לולב ביום וכו' – פירוש:
2 מלולב הוי רצי המים, וגדל על המים, או דלמא מניסור גמיר לה. פירוש: ונפקא
3 מינה, אי מלולב גמיר לה, אבל ניסור המים סבירא ליה ולא ביום ראשון הוא. או מניסור
4 המים קא גמיר לה, דסבירא ליה דניסור המים ביום ראשון הוא. אי נמי: דאי מלולב גמיר –
5 הוה דרוקא ביום, שנאמר (ויקרא גב) 'ולקחתם
6 לכם ביום', אבל אי מניסור – זמנתהו אפילו בלילה.
7 ולענין או האני דאמר נר 'ומנחתם ונסכיחם'
8 בלילה, אף וכו'. פירוש: דאף על גב דניסור
9 קרבנות לא הוי עד לאתו הקרבן קרבנותיהם,
10 ואם כן הדיקן קריבי נסכיחם בלילה – רוצה לומר
11 בלילה שניה. הניסור הוה דהוי ממים מיצ' למתי
12 בלילה ראשונה, ואף על גב דאמרין במסכת
13 יומא פירק 'בראשונה' (מב), אמר רב אידימאי
14 ר' יוחנן אין מנסכים מים בתב אלא בתמיד של
15 שחר, ואיכ' לא הוי בלילה ראשונה, דהא אית
16 אלא ביום יו' לומר, דאינו חייב לניסור אלא
17 בתמיד של שחר, מכל מקום, אי בעי – עבד ליה
18 בלילה.
19 דאמר רבי אבהו לו למדה רבי אליעזר אלא
20 מלולב – פירוש: דסבירא ליה דניסור לא
21 הוי עד בשני. משעת נטילת לולב – פירוש:
22 הדינו: תחילת יום ראשון של סוכה, רבי הושע
23 אמר: משעת התחיל, פירוש: לאורחא דמציא
24 משעת שמונה, שגמירין בו את הלולב.
25 משעת שמפסיקין לישאל – יתן על ומטר'
26 ברבית השנים פוסקין מלחזקני
27 'מוריד הגשם' בתחית המתים. הערב ר' לפני
28 התיבה ביום טוב של זב' הארזין מוכיר וכו' –
29 פירוש: הארזין – שמתפלל תפלת מוסף, הראשון
30 אינו מוכיר – פירוש: שמתפלל מוסף, אינו
31 מוכיר. ובידשמי קאמר, אמאי אינו מוכיר
32 מאורחא: פירוש: מהפלת ערבת, משעת תחיל
33 תמן כל עמא, ולדברי בצפרא, פירוש: תחיל
34 שדחיתו פירוש: דהוה סברי דהוה מוכיר ליה
35 מאורחא.
36 מים מים מנסכיחם דכתיב בשני, ויוד דכתיב
37 בשני ונסכיח, ומים מים ששבעיני בתוב
38 במשפטם, הדי מים, טעמא דרבי עקיבא בשני –
39 ותסכיח, דנמשע תרי נסכים, הלכך בשני בתב
40 הוא מוכיר גבורות וגשמים.
א

31 האחרון מוכיר; הראשון אינו מוכיר. ביום טוב ראשון של פסח, הראשון מוכיר; האחרון אינו מוכיר. שפיר קאמר ליה רבי אליעזר
32 לרבי הושע: אמר לך רבי הושע: בשלמא תחית המתים מוכיר, דכולי וקמא ומניה הוא. אלא גשמים כל אימת דאיתין, ומנייהו
33 היא? והתנן: יצא יסור וירדו גשמים, סימן קללה הם, שנאמר: 'הלא קציר המים היום', וגו'". רבי יהודה בן בתירה אומר: בשני
34 כהן הוא מוכיר. מאי מעמיא דרבי יהודה בן בתירה? דהניא? רבי יהודה בן בתירה אומר: נאמר בשני: 'ונסכיחם', ונאמר בששי:
35 'ונסכיח', ונאמר בשבעי: 'במשפטם', דרי מ'ם יוד מ'ם. הרי פאן מ'ם? מכאן רמז לניסור המים מן התורה, ומאי שנא בשני דנקמא?
36 דכי נמוי להו בקרא, בשני הוא דרמזיו. הלכך בשני מדברין. רבי עקיבא אומר: בששי כהן הוא מוכיר. שנאמר בששי: 'ונסכיח'.
37 בשני ניסורין המתוב סבירא, אהרן ניסור המים ואהרן ניסור תינו. כבר לה כרבי יהודה בן בתירה, דאמר: רמזיו מ'א.

1 **בימות** החמה אמר משיב רוחא אין מחורין אותו מורד הגשם מחורין אותו - אבל אם
 2 דלם שלא אמר לא גשם ולא טל - אין מחורין. ובימות הגשמים, לא אמר משיב
 3 רוחי - אין מחורין אותו, לא אמר מורד הגשם - מחורין אותו. אכן, אמר משיב
 4 העל בימות הגשמים - אין מחורין, ואם פסק אם הוריד אם לא, אם אינו חבל שאמר
 5 שום דבר בימות הגשמים - כל שלשה יום חזקה
 6 מה שהוא מלמד הוא אומר, מחורין מספק כל
 7 שלשים יום. וכן זכירנו "מבור", וכתוב
 8 לחיים שאמרם שום וזכדה עד יום ההפכים -
 9 מספק מחורין. ידועלמי בשר כי תניא: היה
 10 שיך בגשם הוכיח טל - אין מחורין אותו, בטל
 11 הוכיח - בגשמים - מחורין אותו. והניא: בטל
 12 וכרוחה לא חיבונו הכותבי, ואם בא
 13 הוכיח מוכרו לא דמי הואו הפעיל ומיקל
 14 להווא לא מעציל ולא מקיל. ומפשי רבתי
 15 נתנאל: טוב כשאני מוכר לא גשם ולא טל
 16 מנשואו מחיבו גשם, שני שהשגמתי סימון קללה
 17 בימות הרוח. והיה שיך בטל לא הוכר לא טל
 18 ולא גשם - אין מחורין אותו. הדין להפך
 19 במורד הגשם, ואמר בירושלמי: גששם הוכיח
 20 של טל - אין מחורין אותו. והניא: אם לא הוכיח
 21 בברכת השמים, אין אלא אמר גבורות השמים
 22 מחורין: בדואו דלא הוכיח כלל לא טל ולא
 23 גשם. ומש דרבי רבנא נארי: שאן לומד בימות
 24 החמה "משיב רוחא ודא אמר רבי: תנינא בימות
 25 החמה אמר משיב רוחי" - אין מחורין אותו.
 26 מכלל דלחלחלא אין לאמור. ומשום היה אמר
 27 דרב רבתי ויחזק גשמי וזקני לעולם, בין
 28 בימות החמה בין בימות הגשמים "מורד העל",
 29 דלעולם לא אתי לירד ספק אמר ספק לא אמר.
 30 והיכי דלא מוכיח בגבורות - מוכיח גבורות
 31 תפלה. דהכי קאמר בירושלמי: ומה שאלה שהיא
 32 מרוחק - אמר בשמות תפלה, הוכיח שהיא
 33 מרוחק - לא כל שכן: ורבי הווי שדאלאי בשמות
 34 תפלה - דא מוכיח בשמות תפלה. ודאמרי הוכיח
 35 קודם שנתם תפלה - אינו אומר עד שיעת שלת.
 36 והיכי דלא אמר בשמות תפלה, אי נוכר קודם
 37 שקרי רבלי - דהכי שלשמת עמלק. ואי לא - ודו
 38 לראש, בין לא אמר מורד הגשם ובין לא אמר
 39 זותן טל ומטר (ומחורין). וכן הפסק הני מילי -
 40 בידה, אבל שלח צבור - פסק רבתי יתחד היה
 41 מחורין, לפי דאין מחורין שלח צבור אלא
 42 משום שלשה ברוכים: מחייתו, ומותו, ומנהגו
 43 ירושלמי. ומברכה ולמשלשין: משום הנהגה
 44 כבושר. שמעתי מפי רבי שלמה: לא דמי מעציל
 45 ומיקל למאן דלא מעציל ולא מיקל, פירוש: מיקל
 46 - כמו מקלל. כלומר: שאן מחורין אם לא אמר
 47 זותן טל ומטר. **הא** דרפי - פירוש: הוא דאמר
 48 נעצים - היינו דרפיי, כלומר: בפירות
 49 והמתכרות וכו'. אבל באפלי, במאחרות - לא
 50 מעציר.

1 **רוחות** ארוחה לא קשיא את ברחו וכו' - והוא
 2 הדין דמי לשיחי הא דחייפי. את
 3 באפלי, אלא דפשי קא מנתי ליה: את ברחו
 4 מצויה וכו'. **שניות** למטר - שניות במעלה,
 5 כדאמר אישג משה למלך.
 6 **הא** דאית נחא - פירוש: שניות בחיבור בנות -
 7 חשובה, כאן בריא - כלומר בחוק, ואו
 8 אינה טובה. **לילי** דליליא - פירוש: ורחה
 9 שקורין **לילי** דליליא. **ושמשא** פירוש: שנית
 10 שבכאן ומכאן ארוחה השמים ורוח באבצו, והי דגשם לא מעלי.
 11 עורפילא

1 ולא מעציר - לעולם, אפילו באותן שנים. אישגמני למה ליה - אם היה השנים
 2 האלה טל ומטר כי לא הפך דבר - הא לא נעצר. אפילו פול דברכה - שיצמחו שום
 3 צמח, ולחירותה לפי דברכה - ולומא: ותאנה טל ומטר. דלא מברכה מילתא - דהא
 4 טל זה מעצירא, ולא היה אחאז הדשע מורד חזרה דטל של כרביא. דאי היה אומר
 5 ותאנה טל ומטר - היה אחאב מקטמר ואומר
 6 לו שלא נעצר. אלא דמכניסו לכו מברכין רוחו
 7 עלישא - לא נרסין. דהא פירשתי אתכם כתיב
 8 קרא: כי מאבדע רוחות השמים פרשתי אתכם
 9 - משם אבקבצם. ואירכוב לשון בעלמא הוא.
 10 דלא כתיב קימון בקרא. כשם שאי אפשר לעולם
 11 בלא רוחות - שלא יתיקם מרוב הדב
 12 העומות. בלא ישראל - שאן העולם מתקיים
 13 אלא בעזר ישראל. והכי אמר קרא: כי בארבע
 14 רוחות השמים פרשתי אתכם לרוחות העולם,
 15 כדי שיתקיים. שנתר (מירדו) לוי אלא
 16 ברחי יזמן סגור ולילה חשומה וארץ לא
 17 שמתי. בימות החמה - מניסן עד החג. משיב
 18 רוחא אין מחורין אותו - דבלאו הכי לא
 19 מעציר. פירוד הגשם מחורין אותו - דמעציר.
 20 וכן דבעא אמטרא - לא התפלל תפלותו
 21 בתוקן. ודחוד לראש דברכה. ואומרה בלא
 22 "מורד הגשם", לפי שהשגמתי בקיץ סימן קללה
 23 הן, מפני הקציר. מעברי רוח - שלא יעשב.
 24 ומפשי שפי - שלא ירד. אין מחורין אותו -
 25 דלא מעציר. מבדים - מקשר עבים. לשיפרי
 26 דלא מעציר. לפיכך לא חיבונו הכותבי.
 27 בדרפי - עבס בכרוות הבאים לפני המטה,
 28 אינן צעורות. כפאלי - האבות מאחרות לארץ
 29 המטה, דבנות למטר הן. כדלכפן. ובתנה כתיב
 30 "ועצר", וכין דאין כולם נעצרות - לא חיבו
 31 להוכיח. שאינה מצויה - כתיב "ועצר", אפילו
 32 הכי לא חיבונו הכותבי, דתני ליה במצויה,
 33 רוחות לא מצי לתרעי את דרפי. והא באפלי,
 34 דרוח בין במטר בין בלא מטר לא מעציר, כגון
 35 לרוח מצויה. דהא שאינה מצויה בני החמה, לפי
 36 זותן טל ומטר. לרוח חקשן כן, והניא: נחייב
 37 להוכיח. אפשר בגבורות - זותן בלעז. בנפח
 38 ובכרה. שנית - כמעט שמעולות במטר עצמו.
 39 שאי היא - אי זה עבס רוחות קאמור דרשית
 40 למטר? אמר עולא ואיתמיא רב יהודה דבתי
 41 מירא - עבס רוחות שלא דר המטר. ויקא -
 42 לא נרסין הבא. יתן 'א את מבר ארץ אבק
 43 ועפר וגו'. ויקא דבתי מירא - שהרוח מעלה
 44 אבק את הגשמים, ונדבק בתבואה. היה נרסין:
 45 אח דאית נחא אח דאית רוחא - כשירד בנות
 46 אינו מעלה אבק, רוחא - בבח. ולא נרסין ואי
 47 בעית אימא את אח כר, אלא הכי נרסין. את
 48 דמעלה אבק את דלא מעלה אבק, והיינו הך.
 49 מעצירא - שניות למטר, כדקתב בתוספתא
 50 לפינשי מא - מארד וכוכלו כמטרא, מאי
 51 קמעטין דחי תוריא, וכל דחי כמטרא? גילה
 52 דליליא - אישגלשטר'א בלעז. בגולה היה
 53 קאי במסכת (פסחים יגא.) ורוב גילה בליליא
 54 תנינא, וזימא פשי ששאי דחי קידי - שכן
 55 העבס, שניראה במקום אחר ודחי במקום אחר
 56 מעונן, כקרה שיש לו שערות במקום אחד
 57 וקרה במקום אחר. מעלי תוריא למטה ואו
 58 שכן לבקעה. את הרס אין להם גשמים ארדו אלא שגם
 59 שחנה מוק. ועוד. שלב מעצמיק ננס ודחלין שנים שחולט שם - במים הוא, אבל
 60 ברוים קרוי שלב. כהשמה משיב לאמא - היכי שמע קרא כי לשלג יאמר הוא

עורפילא
 שירד בנותיה לפירות התבואה.
 עורפילא

רענית. עמיתי - פרק ראשון דף ד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספת

1 עורפילא - נשמים דוקים, כן שמן כדלקמן. אפילו לפרצידא דתותי קלא - הרעיק
2 שתחת גושה של קרקע. מתיא - שמתחיל לבצבץ ולעלות מיד. עורו פילי - שסוהם
3 סדק הארץ. קשון אחרש שמוגלת ומרובצת הרעיקין העמודין בסדק הקרקע. צוריא
4 מרבנן - כן. ודקא דרתיא קמו בניע ודמיתב מנוסכת ביצה (ז.א.) תלמיד הבט דקן לא קרי

5 צוריא. אלא אדקא מרבנן קרי ליה. ביו דנבס
6 נבס - שמתחיל לבצבץ ולעלות - עולה
7 למעלה. כל תלמיד חכם, כיון שיבא שמו -
8 הולך וגדל למעלה. אורייתא מתיא לית -
9 שיש לו רוח לב מתוך החרטה. ומשום ללב
10 יותר משאר בני אדם. וקא שמענן לן דחייבין
11 לדנוי לזקן זכות. כאש - שמחמם כל גופו. בניע
12 - תלמידי חכמים מקיימי עליהם בבניניה. כדיל
13 - קפנינים וקשנים כבורל. שלמה שאלי בי -
14 משום דרבי ברכיה מיניו בשאלתו. לקמן. נקט
15 לה. ובגוה אנשי העיר יוצאות והיה הנתיב -
16 המשקע. ועצרה היצואה תחילה מן העיר. ואמר
17 לה מתיא: לפי של פירש בשאלתו, ואפשר
18 סומא - לפי של פירש בשאלתו, ואפשר
19 שתהיה בעלת מום. ולא יבין בה אלעזר
20 הקדוש. (האלה הסיבוחו כהגון - והימנו לו
21 רבקה. רבי שפט - כלב וא חויר. והירי שמה
22 לה נביא בן - מדגלי בה כן דקא ואמר "העיר
23 אין נבגלי" ואלמא דליו היה ניהו קמי שמיא.
24 כדארמין "העיר אין נבגלי" ופנח היה שם.
25 והיה יכול להחיר נדו. אלא שלא רצה יפתח
26 לילך אליו. הווא לא רצה לרוא אצלי יפתח.
27 כדבראשית רבה. ובתיא אנשי - וצוית -
28 בירמיה כתיב בפרשת בקבוק יצונו את כמות
29 (תורתם) שאין בניא גן (גם) לשרוף את
30 הלב (הוא) ואתם כשיבא אנשי אלך אל וצוית
31 ולא דברתי ולא עלתה על לבי". וראו
32 הלא עלה צונו מן הקודש ברוך הוא ליפתח
33 ומישע ואברכה, כי משולם לא צויתי למישע
34 לשרוף את בני באש. דרבינן יצוק את בני
35 הכבור שאין ימלך תחתיו ויעלה עלה על
36 החומה/ והשמע נתחבן. כסבור היה לרצות
37 להקדוש ברוך הוא. והוא דרבינן "על שרפי
38 עצמות מלך אדום לשרי" - מילתא אחריתא
39 הוא. ו"לא דברתי" - לפתח "מינים ימינה
40 ותדוק וק בישראל". ותרומם מתיב פנחס לבנאי
41 ויפתח לבנאי. אלמא: לא היה הקדוש ברוך הוא
42 רוצה בנפשו. שריו מוכרים לבנאי, לפי שלא
43 הלכו בו אצלו ולא למלך הנדו. רבי ריטקין. זלמן.
44 עלתה על לבי" - זה יצחק בן אברהם. כלומר,
45 שאף על פי שצויתי לו - משולם לא עלתה על
46 לבי לשחוט בנו, אלא לנסותו. מפני קטיוטו
47 היינו ששן. כדארמין בסנהדרין ביתדוקין (פסוק
48 יהי אתר הדברים תאלה - אתר דבריו של
49 ששן וכו'. ואית דלא גרסין אתי זאל עלתה על
50 לבי. דענין בקרא אחריתא, זאל כתב אל
51 אשר לא צויתי ולא דברתי" (ירמיהו ו פסוק
52 כא.) ובפרשת בקבוק תיביל כל הני שלשה "אשר
53 לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי.
54 בתנאומא "אשר לא צויתי" - זו בתו של יפתח.

1 עורפילא היינו נשם דק, אפילו לפרצידא דתותי קלא מתיא פירוש פריצא - זו גרעין
2 שהוא מתחת האבן, היינו כמו טעה שמתחת הקרקע. מאי עורפילא שרו
3 פילי - פירושו: מעוררן ומעמידן. פילי - פירושו: אתון העומדים אחיך ככלך.
4 שלשה שאלו שלא בדקנן - אלעזר שאל אלא ויפתח. אמר אלא חסדי אבא לא חסדי כלבן
5 פנתה שמרן אשר יכה את קרית ספר ולכדה
6 ונתתיו לו את עסקה בתי נאשלה. אמאי לא פריך
7 כמו הבא: יכול ממוז או עבדו חור לומר: הוא
8 דקאמר מלכ שיתן לו הקדוש ברוך הוא כל מי
9 שיכול לחזור אתון הלכות ששכחו בימי אבול של
10 משה - אתון לו עסקה בתי. ויש מפרשים דלכך
11 נקראת עסקה, שכל הדואה אתוהה כנסע על
12 אשתו, וזהו דאי משום צניעות יתירא דקא חוו
13 לה. הדין סמך דוחמת וכותב מדיה. סמתיע.
14 דבא ללמודן כל אלכ בני משה. כדבראיתא
15 בסוטה (בא.) דאין מוויגין וכו'. יבול אפילו
16 וזרנת או סומא - תימשה אמאי לא נקט הבא בני
17 אלעזר עבד אברהם כמו דקאמר גבי שאל
18 בסמוך: יבול אפי ממוז או פסחה וכו'. ואמר
19 רש"י: משום דגבי אלעזר לא עריך שדין ממוזת.
20 דלא לא נטה הורה. ור' גמ: דגבי אשוי לא דייק
21 עומת אלכ ליפוי. ובאי תאמר: דהכי קאמר דשאל
22 אלעזר שלא בדקנן. הוא לא אמר אלא "אשר
23 מילא אלה הסי נא כדך ואו דאם אשתא
24 וזרנת או סומא - אל יאמר לחי ושי לומר, דהי
25 פירושו: יכול אפילו וזרנת ואפילו סומא. יכול
26 אפילו וזרנת שיהיה לה אפילו רגל של עץ והוא
27 לא ידע ואזה. אל סומא נפיש של עינים שם -
28 ואיתה רואת כלל. והיינו דקאמר לחי נביא
29 לישראל העיר אין נבגלי. ופנח אין שם -
30 כלומר, להחיר נדו ליפתח. והוא היה פנחס
31 לבנאי. והלך יפתח אצלו להחיר נדוה אלא
32 מתוך גמול רוחו אמר: לא אלך אצלו. שאני
33 נשפט ונגיד. אלא יבא אצלי ופנחס סמתי לתי
34 ובאי. דאנא נביא ועל דין ותא מתיא. שיהי
35 שורה ומתיי גנדו ופטר אהיה. ולמספן נעשו
36 עיניהם: יפתח נעשו שנפלו אבריו קודם מיתה.
37 כדכתיב "ויקבר בעיר גלעד ופנחס נעשו דכתיב
38 לפנים יהיה ה' עמו".

1 עורפילא אפילו לפרצידא דתותי קלא מהניא ליה.
2 ומאי עורפילא? עורו, פילי". ואמר רבא: האי צוריא
3 מרבנן דמי לפרצידא דתותי קלא, דכיון דנבס, נבס.
4 ואמר רבא: האי צוריא מרבנן דרתת, אורייתא הוא
5 דקא מרתתא ליה, שנאמר: "הלאו כה דרתיי באש,
6 נאם ה'". ואמר רב אשי: כל תלמיד חכם שאינו קשה
7 כפרקל אינו תלמיד חכם, שנאמר: "וכפשיטו יפצין
8 סלע". אמר ליה רבי אבא לרב אשי: אתון מהתם
9 מהניתי לה. אן מרבא מהניתי לה, דרבינן: "ארץ
10 אשר אבניה כדול". אל תפרי "אבניה" אלא "בוניה".
11 אמר רבינא: אפילו הדי, מבעיני ליה לאניש למלף
12 ואפיה בניחואל, שנאמר: "והרסו פעם מלפך", וגו'.
13 ורבא רבי שמואל פר נחמני אמר רבי יונתן: שלשה
14 שאלו שלא פהוגין. לשנים השיבונה פהוגין, ואחד
15 השיבונה שלא פהוגין. ואלו הן: אלעזר עבד אברהם,
16 ושאלו בן קיש, ויפתח הגלעדי. אלעזר עבד אברהם,
17 דרבינן: "ויהי הנתיב אשר אמר אלהי. ה'פנח
18 ברוך", וגו'. וכול אפילו חזרת, אפילו סומא. השיבו
19 תהוה, ונדפמנה לו רבקה. שאלו בן קיש, דרבינן:
20 "ויהי אלהי אשר יבנו, ונענינו הפלך עשר נדוה,
21 ואת בתו יתן לו". וכול אפילו עבד, אפילו מתיב.
22 השיבו פהוגין, ונדפמן לו דוד. ויפתח הגלעדי, דרבינן:
23 "ויהי היוצא אשר יצא מקדתי ביתי, וגו". וכול
24 אפילו דבר סומא. השיבו שלא פהוגין, ונדפמנה לו בתו.
25 והיינו דקאמר להו נביא לישראל: "העיר אין נבגלי?
26 אם ורפא אין שם?". וכתבינן: "אשר לא צויתי, ולא
27 דברתי, ולא עלתה על לבי". "אשר לא צויתי" - זה
28 בנו של מישע מלך מואב, שנאמר: "ויקח את בנו תבכוה, אשר ימלך תחתיו, ויעלה אחר".
29 "ולא דברתי" - זה יפתח. "ולא עלתה על לבי" - זה יצחק בן אברהם. אמר רבי ריבקה:
30 אף נבסת ישראל שאלה שלא פהוגין, הקדוש ברוך הוא השיבנה פהוגין, שנאמר: "ונדעה,
31 נדפמה לדעת את ה'. כשתר נכון מצאו, ויבוא כגשם לגני". אמר לה הקדוש ברוך הוא:
32 "בתי, את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש. אבל אני אהיה לך דבר
33 המתבקש לעולם", שנאמר: "אהיה כמל לישראל". ועוד שאלה שלא פהוגין, אמהה לפניו:
34 "ובונו של עולם, שימי כחותם על לבך, כחותם על ודועך". אמר לה הקדוש ברוך הוא:
35 "בתי, את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה. אבל אני אעשה לך דבר שנראה
36 לעולם", שנאמר: "הן על כפים תקדתי". "אין שואלין את הנשמים, כו". סברה שאלה
37 התופרה דרא מילתא היא. מאן תנא? אמר רבא: רבי יהושע היא. דאמר: "משעת הנתחן".
38 אמר ליה אבי: אפילו תמא רבי אלעזר. שאלה לחוד ותופרה לחוד. ואיכא דאמרי: ליבא
רבי

1 עורפילא היינו נשם דק, אפילו לפרצידא דתותי קלא מתיא פירוש פריצא - זו גרעין
2 שהוא מתחת האבן, היינו כמו טעה שמתחת הקרקע. מאי עורפילא שרו
3 פילי - פירושו: מעוררן ומעמידן. פילי - פירושו: אתון העומדים אחיך ככלך.
4 שלשה שאלו שלא בדקנן - אלעזר שאל אלא ויפתח. אמר אלא חסדי אבא לא חסדי כלבן
5 פנתה שמרן אשר יכה את קרית ספר ולכדה
6 ונתתיו לו את עסקה בתי נאשלה. אמאי לא פריך
7 כמו הבא: יכול ממוז או עבדו חור לומר: הוא
8 דקאמר מלכ שיתן לו הקדוש ברוך הוא כל מי
9 שיכול לחזור אתון הלכות ששכחו בימי אבול של
10 משה - אתון לו עסקה בתי. ויש מפרשים דלכך
11 נקראת עסקה, שכל הדואה אתוהה כנסע על
12 אשתו, וזהו דאי משום צניעות יתירא דקא חוו
13 לה. הדין סמך דוחמת וכותב מדיה. סמתיע.
14 דבא ללמודן כל אלכ בני משה. כדבראיתא
15 בסוטה (בא.) דאין מוויגין וכו'. יבול אפילו
16 וזרנת או סומא - תימשה אמאי לא נקט הבא בני
17 אלעזר עבד אברהם כמו דקאמר גבי שאל
18 בסמוך: יבול אפי ממוז או פסחה וכו'. ואמר
19 רש"י: משום דגבי אלעזר לא עריך שדין ממוזת.
20 דלא לא נטה הורה. ור' גמ: דגבי אשוי לא דייק
21 עומת אלכ ליפוי. ובאי תאמר: דהכי קאמר דשאל
22 אלעזר שלא בדקנן. הוא לא אמר אלא "אשר
23 מילא אלה הסי נא כדך ואו דאם אשתא
24 וזרנת או סומא - אל יאמר לחי ושי לומר, דהי
25 פירושו: יכול אפילו וזרנת ואפילו סומא. יכול
26 אפילו וזרנת שיהיה לה אפילו רגל של עץ והוא
27 לא ידע ואזה. אל סומא נפיש של עינים שם -
28 ואיתה רואת כלל. והיינו דקאמר לחי נביא
29 לישראל העיר אין נבגלי. ופנח אין שם -
30 כלומר, להחיר נדו ליפתח. והוא היה פנחס
31 לבנאי. והלך יפתח אצלו להחיר נדוה אלא
32 מתוך גמול רוחו אמר: לא אלך אצלו. שאני
33 נשפט ונגיד. אלא יבא אצלי ופנחס סמתי לתי
34 ובאי. דאנא נביא ועל דין ותא מתיא. שיהי
35 שורה ומתיי גנדו ופטר אהיה. ולמספן נעשו
36 עיניהם: יפתח נעשו שנפלו אבריו קודם מיתה.
37 כדכתיב "ויקבר בעיר גלעד ופנחס נעשו דכתיב
38 לפנים יהיה ה' עמו".

1 **ואמר** ר' אלעזר הלכה כרבן גמליאל דאמר דאין שואלין עד שבעה וכו' - פירושו: ואת
2 אמרת הלכה כר' יודנה כהא דקאמר במתניתין: רבי יודנה אמר העובר לפני
3 התיבה כיום טוב האחרון של חג. האחרון מזכיר תראשון אינו מזכיר. ומדמיין ליעל שאלה
4 לחוכמה. דכתיב: וירמנה עד מתו שואלין את הנשעמים עד שיעברו וכו', ומשני: בגרא אגברא
5 וכו'. **והא** אמר רבי יוחנן במקום ששואלין
6 הנשעמים מזכיר - ומשני: והוא הפסקה. פירושו:
7 בדמקום שמפסיק מלשאלו מפסיק מלהכריח, אבל
8 מתחיל קודם להוכיח. ועמנו חזי דהוכריה ויהו
9 רביעי שאלה, ומשום דבני ליבא חשבו אם מזכיר
10 קודם.
11 **הא** לן - פירושו: לפני בבל עד לאותו שבעה
12 במדחשון, דאית גווי פדרי בדברא. ובארץ
13 ליבא חששא, ודא יבוליס פדחתין לחיות
14 יבשמים בלא תהלה למזכיר. **והא** ליהו - כי
15 המתחיל להוכיח יתחיל לשאול.

1 **רבי יוחנן** הוא, **דְאָמַר**: **מִשְׁעַת הַתְּחִלָּה**? **אָמַר**
2 **רַבָּא**: **אֶפְלוּ תִימָא רַבִּי אֶלְעָזָר**. **שְׁאֵלָה לְחֹדֵר הַתְּהֵרָה**
3 **לְחֹדֵר**. **רַבִּי יְהוּדָה אָמַר**: **הַעוֹבֵר לְפָנָי הַתְּכֵיבָה**, **כו"**.
4 **וְרַמְיָנָה**: **עַד מַתִּי שְׁאֵלִין אֶת הַנְּשֻׁעִים**? **רַבִּי יְהוּדָה**
5 **אָמַר**: **עַד שְׁעִיבֹד הַפֶּסַח**. **רַבִּי מַאִיר אָמַר**: **עַד**
6 **שְׁעִיבֹד יִסְכּוּ**! **אָמַר רַב הֶסְדָּא**: **לֹא קָשָׁא**. **כָּאֵן**
7 **לְשֵׁאוּל**. **כָּאֵן הַתְּכֵיבֵר**, **מִשְׁשָׁל שְׁאוּל** **אוּלַּי**; **הַתְּכֵיבֵר**
8 **כִּיּוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן פְּסִיק**, **אָמַר עוּלָא**: **הָא דְרַב הֶסְדָּא**
9 **קָשָׁא "כְּהִימֵן לְשֻׁעִים וְקַעֲשֵׁן לְעוּנִים"**. **וַיְהִי בְּמִקְוֵם**
10 **שְׁאוּל** **מְזִכֵּר**, **בְּמִקְוֵם שְׁאוּל**, **אִינוּ דִין שְׁיֵהָא מְזִכֵּר!** **אֵלָא אָמַר עוּלָא**: **תְּרִי תַנְאִי**
11 **אֵלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה**, **רַבִּי יוֹסֵף אָמַר**: **מַאי "עַד שְׁעִיבֹד הַפֶּסַח"**? **עַד שְׁעִיבֹד שְׁלִיחַ צְבוּר**
12 **רַשְׁשֵׁן יְהוּדָה בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח**. **אָמַר לִיה אָמַר**: **מִי מִתּוֹרָתְךָ זָכֵר שְׁאוּל דְּבַר שְׁאִינוּ צִירָד לְצַבּוּר?** **אֵלָא**, **מִתּוֹרָתְךָ**
13 **לִיה**: **אִין**. **שְׁאוּל מִתּוֹרָתְךָ**, **זָכֵר מִתּוֹרָתְךָ שְׁאוּל דְּבַר שְׁאִינוּ צִירָד לְצַבּוּר?** **אֵלָא**, **מִתּוֹרָתְךָ**
14 **כְּדַעֲוִילָא**. **רַבָּה אָמַר**: **מַאי "עַד שְׁעִיבֹד הַפֶּסַח"**? **עַד שְׁעִיבֹד זְמַן שְׁחִישַׁת הַפֶּסַח**. **וְכַתְּחִילָתָּ**,
15 **כִּן סוֹפֵי**. **מַה תְּחִילָתָּ מְזִכֵּר אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ**, **אֶף סוֹפֵי מְזִכֵּר אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ**
16 **שְׁאוּל**. **אָמַר לִיה אָבִי**: **בְּשִׁלְמָא תְּחִילָתָּ מְזִכֵּר**, **הַתְּהֵרָה נְמִי רִיעִי שְׁאֵלָה הוּא**. **אֵלָא סוֹפֵי**
17 **מַאי רִיעִי שְׁאֵלָה אִיבָא**? **אֵלָא מִתּוֹרָתְךָ כְּדַעֲוִילָא**. **אָמַר רַבִּי אֲסִי** **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**: **הַלְּבָה**
18 **כְּרַבִּי יְהוּדָה**. **אָמַר לִיה רַבִּי יוֹדָא לְרַבִּי אֲסִי**: **וַיְמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֵכִי? וְהַתְּנִין: "בְּשִׁלְשָׁה**
19 **בְּמִתְחַשְׁוֵן שְׁאוּלִין אֶת הַנְּשֻׁעִים**, **רַבִּן גְּמִלְיָאֵל אָמַר**: **בְּשַׁבְעָה בּו"**. **וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר**: **הַלְּבָה**
20 **כְּרַבִּן גְּמִלְיָאֵל**? **אָמַר לִיה**: **יָגֵרָא אֲבָקוּם קָא רְמִיטָא** **אִיבְעֵת אִימָא**: **לֹא קָשָׁיא**. **כָּאֵן לְשֵׁאוּל**.
21 **כָּאֵן הַתְּכֵיבֵר**. **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**: **לְשֵׁאוּל** **בְּמִקְוֵם שְׁאוּל מְזִכֵּר!** **וְהוּא תְּהַפְּסֵק אִימְרָא**. **וְהָאֲמַר רַבִּי**
22 **יוֹחָנָן**: **הַתְּחִיל הַתְּכֵיבֵר**, **מִתְחִיל לְשֵׁאוּל**. **פֶּסַק מִלְּשֵׁאוּל**, **פֶּסַק מִלְּתְּכֵיבֵר**! **אֵלָא**, **לֹא קָשָׁיא**. **הָא**
23 **לָן**. **הָא לְהוּ**. **מַאי שְׁנָא לְרִידִין?** **דְּאִית לָן פְּרִיר בְּדִבְרָא?** **לְדִידְהוּ נְמִי אִית לְהוּ עוּלַי רְגִלִים**! **כִּי**
24 **קָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, **בְּזִמְנָן שְׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיִם**. **הַשְּׁמָא דְּאִתִּית לְהֵכִי**, **הָא וְהָא לְדִידְהוּ**, **וְלֹא**
25 **קָשָׁיא**. **כָּאֵן**, **בְּזִמְנָן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קַיִם**, **כָּאֵן**, **בְּזִמְנָן שְׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיִם**. **וְאָנִן דְּאִית לָן**
26 **תְּרִי יוּמִי**, **הִיבִי עֲבָדִינָן?** **אָמַר רַב**: **מִתְחִיל בְּמִוִּסְפִין**, **וּפִסְק בְּמִנְהַת**, **עֲרִיבִית**, **וְשִׁחֲרִית**, **וְחֹדֵר**
27 **בְּמִוִּסְפִין**. **אָמַר לְהוּ שְׁמוּאֵל**: **פּוֹקוּ וְאֲמַרו לִיה לְאָבָא**: **אַחַר שְׁעִישְׁתוּ קוֹדֶשׁ**, **תַּעֲשׂוּ חוּל?**
28 **אֵלָא אָמַר שְׁמוּאֵל**: **מִתְחִיל בְּמִוִּסְפִין וּבְמִנְהַת**, **וּפִסְק עֲרִיבִית וְשִׁחֲרִית**, **וְחֹדֵר וּמִתְחִיל בְּמִוִּסְפִין**.

רבא

1 הכי גרסינן: ואיכא דאמרי לימא ר' יוחנן היא אפילו תימא רבי אליעזר בו - ולא
2 גרסינן סברה שאלה לחוד והוכרה לחוד, דהא לא משמענה ממתניתין. עי' אימתי שואלין
3 את הנשעמים - בסוף ימות הנשעמים. עי' שיעברו הפסח - דאמרינן כל חזלו של מועד
4 יתון לו ומטרי. עי' שיצא נכין - וכדמפסק טעמא במתניתין. הכי גרסינן: אמר ר' הריבא
5 כאן לשאלו כאן להוכיח מישאל שואל אויל
6 והוכיח כיום טוב ראשון פסח - לשאלו שאל
7 וחזק עד שיעברו הפסח. כדבתינו עד מתו
8 שואלין בו. להוכיח - אינו מזכיר אלא בחפלה
9 ויצר על יום טוב ראשון. במקום שאינו שואל -
10 כיום טוב האחרון של חג. שאינו מתפלל הפלתו
11 חפלה חזל, דאין שאלה אלא בברכת השנים.
12 מזכיר - גבורות נשעמים שואר אמר רבי יודנה
13 האחרון מזכיר. במקום שואל - בחזלו
14 של מועד של פסח, תרי גמאי - דהו אמר עד
15 שיעברו הפסח שואלין - כל שכן שמזכירין,
16 ודו אמר שאלה עד הפסח והוכרה, שיכול
17 להוכיח כיום טוב - מזכיר כיום טוב הראשון
18 של פסח בתפלתו ויצר. ובמסופין פוסק. רב יוסף
19 אמר - האי דקתני עד אימתי שואלין עד
20 שיעברו - הכי קאמר עד שיעברו שלח
21 צבור בו. ודיעני אייך רבי יודנה דרמיתין?
22 דאמר: הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר.
23 שאלה כיום טוב כי איבא - וכי מתפלל הוא
24 תפלה חזל, שאהא אמר עד הפסח?
25 ודיעני זמן שלח צבור של תפלה יום טוב
26 הראשון של פסח. אמר ר' איי איה שאלה
27 פדחיתונן - בדרשה שזאת דרשה אמר רב
28 שאלה לבריה. דבי שאינו צריך לצבור דבין
29 דומן הפסקה הוא - לא אורח ארבעה למשאל
30 צבור דבין פסק עירך. עי' שיצא נכין שחשת
31 פסח - חצות יום דארבעה עשר, עד שיעברו
32 חצות - ודיעני על תפלה חזל, ואשמעני ר'
33 יהודה לבננהא דערבי פסדום, אף על גב
34 דמצליין תפלה חזל מפסיקין, ולא יאמר יוחנן
35 של מטרי. ואף על גב דמדכרינן עד למדור
36 ממוספין - פוסק השאלה בתפלה מנחה של
37 ערב יום הראשון. והוכרה, שיעברו להוכיח
38 כיום טוב - מזכיר עד תפלת מוסף של יום טוב
39 הראשון. בתחילתו - שזאת מזכיר תחלה כיום
40 טוב אחרון של חג. ואינו שואל עד לאחר הת
41 כר כסופו אינו שואל במנחה ערב יום טוב
42 דראשון, ומזכיר עד מוסף של יום טוב ראשון.
43 ודבא ליבא למפרץ: שאלה כיום טוב מי איבא. הוכריה נמי צורך שאלה הוא - שמרצה תחילה לפי שאי אפשר לו לשאול כיום טוב. וכין דאיכא שאלה אבתייה מוזכר הוא לרבינו
44 בעלמא. אבל סופו - למה הוא מזכיר הואיל ואינו צריך לשאול מכאן ואילך. חן הוא דאפסקת מאתמול - גלית ארעתיך בראש יום טוב כהו. וגמאי מזכיר: הלהב כרבי יודנה -
45 דאמר: העובר לפני התיבה וכו'. כי אמר רבי יוחנן הכי - דהלהב כרבי יודנה, ומזכיר כיום טוב האחרון. בשלשה במרחשון - הכי קום דהו דודו זמן גשמיים בו. הלהב כרבן גמליאל
46 דאני שואל עד שבעה במרחשון. וקא סלקא דערך בדמקום שזאת שואל מזכיר, עד דמשני למקן. כאן לשאלו - בשבעה במרחשון. כאן להוכיח - כיום טוב האחרון. ור' יוחנן
47 אית ליה דרבי אלעזר. וזאת אמר רבי יוחנן במקום ששואל מזכיר - במקום שאינו שואל אינו מזכיר. ודיכי אמר רבי יוחנן דהלהב רבי יודנה שמזכיר כיום טוב האחרון? ואי לבא
48 שאלה, דאין אמר ברכת השנים כיום טוב. להפסקת אימתי - דכמנחה מפסיק לשאלה בערב הפסח - פוסק נמי להוכרה. ודיכי משמע' במקום ששואל מזכיר. וזאת תרייתו אימתי
49 - התחלה הפסקה. יתחיל לשאלו - דדיעני בחזל, שיכול לשאול. פסק מלשאלו - בערב הפסח, פוסק מלהכריח. אלמא לא סבירא ליה כרבי יודנה, ודיכי אמר הלהב כמותו? זא
50 לן וזאת ליה - לזכר בבל, שיש לנו במנחה ופירות בשעה כל תשרי - אין מוזכרין עד שבעה במרחשון. ושם שואלים, כדאמר רבי יוחנן: מתחיל להוכיח מתחיל לשאלו. וזאת ליה -
51 לזכר ארץ ישראל דקדושת' בניסן ואוספין בתשרי - מוזכרין כיום טוב האחרון, כרבי יודנה, דאמר רב אסי הלהב כמותו. בדביא - מדבר, כלומר בשעות. אית ליה עויל רגלים -
52 ואדר ויהו לוחן נשעמים - קשה לוחן בחיובין. איבא כי אמר רבי יוחנן - והלהב כרבי יודנה. ומזכיר כיום טוב האחרון בו, בזמן שאין בית המקדש קיים. וליבא עילי רגלים - מזכיר.
53 כאן בזמן שביית המקדש קיים - דאיכא עולי רגלים, אינו מזכיר עד שבעה במרחשון, אגן דאית לן תרי יופי - שני ימים טובים אחרונים, שמיני ספק שבעה, וחשעני ספק שמיני.
54 לרבי יודנה דאמר כיום טוב האחרון, באיזה מן מזכיר. מתחיל במקום - של שמיני ספק שבעה, דשמיני יום טוב האחרון הוא. ופוסק במנחה - שזאת שבעה חזל הוא. ואגן וכן הוכרה
55 עד מוסף של מחר. ופוסק נמי בערבת ומחרית - של שמיני ספק שמיני. לאבא - חבירי. לאחר שעשיתו קודש - לשמיני ספק שבעה, שחברתי בו גבורות נשעמים כרבי יודנה כיום
56 טוב האחרון. תעשו חול - בתמימה שמפסיק במנחה של אותו היום. ופוסק ערבת ושחרית - דלאא היינו תפלה של אותו היום.

רבא

1 **רבא** אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק - כלומר: כיון שהתחיל ביום ראשון לא חרונים
 2 - שוב אינו פוסק, וכן תפסק.
 3 **יורה** במדרשן הוא - פירש: אקרא דכתיב 'יורד לכם מורה ומלקוש בראשון' פריך.
 4 ומתניתין אפשר לתרץ דאמלקוש קמין, אבל ביהודה - מורה ומגברתשן.
 5 **ובחזירתו** אמר חזיו מן התלם רבי - וקשיא:
 6 הא דקאמר ליעל מנצא הגדילה
 7 בששה חדשים גדילה באחד עשר יום - הזה ליה
 8 למימר גדילה בתלמיס ובארבעה עשר יום, שהרי
 9 מיד מתחלה ליגדלו ושמוא יום לומר ולכל
 10 המאודרת שזרעה בשלישית קאמר, מנצא
 11 גדילה באחד עשר יום, ויתר: עייך.
 12 **לא** אבוא בעיר - פירשה: בעיר רוצה לומר בעיר
 13 ממש. וש משמיש: פשיטה דקרא בעיר =
 14 בשנאה. כלומר: לא אבוא בשנאה. ועיר ויהי לשון
 15 שנאה, כמו 'זמלאו פני תבל עירם' (שעיהי יד),
 16 ומי

1 **רבא** אמר כיון שהתחיל - משנינו ספק שבעי שוב אינו פוסק. חרדי ביה - ממאי דאמר
 2 פוסק. מונה עשרים ואחר יום - מראש השנה עד שמיני ספק שבעי של חג. כדרך שמונה
 3 מראש השנה ועד יום הכפרים עשרים ימים, שמתחיל למנות מיום ראשון של ראש
 4 השנה, ומזכיר כמאן אילין. וזה שמוכר בשמיני ספק שבעי שהוא עשרים ותים -
 5 שוב אינו פוסק. וכן המתחיל אנה למנות מיום

1 **רבא** אמר: כיון שהתחיל, שוב אינו פוסק. וכן אמר
 2 רב ששת: כיון שהתחיל, שוב אינו פוסק. ואף רב
 3 הדר ביה, דאמר רב הנאאל אמר רב: מונה עשרים
 4 ואחד יום, בדרך שמונה עשרה ימים מונה השנה
 5 עד יום הכפרים, ומתחיל. וכיון שהתחיל, שוב אינו
 6 פוסק. והלכתא: כיון שהתחיל, שוב אינו פוסק.
 7 **משנה** עד מתי שואלין את הגשמים? רבי יהודה
 8 אומר: עד שיעבור הפסח. רבי מאיר אומר: עד
 9 שיצא ניסן, שנאמר: 'ויורד לכם גשם, יורה ומלקוש,
 10 בראשון'. **גמרא** אמר ליה רב נתנאל לרבי יצחק: יורה בניסן? יורה במרחשון הוא! דתנן:
 11 'יורה במרחשון ומלקוש בניסן'. אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: בימי יואל בן פתואל
 12 נקיים מקרא זה. דכתיב ביה: 'יתר הנגם אבל הארפת, וגו'." אותה שנה יצא אדר ולא
 13 ירדו גשמים. וירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם בימי יואל אדר ולא
 14 יורעו? אמרו לו: 'מי שיש לו קב חטים או קבם שעורין, יאכלנו ויתנה, או יורענו וימחר?'
 15 **אמר להם:** "אף על פי כן, צאו ורעו". נעשה להם גם, ונתנה להם מה ששפתלין ומה
 16 שפחורין גמלים. וצאו ורעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה במחשה בניסן.
 17 הקריבו עומר בששעה עשר בניסן. נמצאת תבואה הגדילה בששעה חדשים גדילה באחד
 18 עשר יום. נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום.
 19 ועל אותו הדור הוא אומר: 'הרועים בדמעה פרנה יקצרו. הלך ילך וכתה, נשא משך
 20 הורע, וגו'." מאי: 'הלך ילך וכתה, נשא משך, וגו'?" אמר רב יהודה: שור משתאו חרש,
 21 חרש וכתה, ובחזירתו אמר: 'ובחזירתו אמר: חרש וכתה, וגו'." אמר רב יהודה: שור משתאו חרש,
 22 אמר רב הקבא, ואמר ליה במתניתא אבלי חזיו מן התלם. והוה: 'בא יבא בפרה'. מאי: 'נשא איה מתור?'
 23 לרבי יצחק: מאי דכתיב: 'פי קרא ח' לרעה, וגם בא אל הארץ שבע שנים?' בהנה שבע
 24 שנים מאו אבול? אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: שנה ראשונה, אכלו מה ששפתים, שניה,
 25 אכלו מה ששפירות. שלישית, בשר בהמה מהורה. רביעית, בשר בהמה ממאה. המשיית,
 26 בשר שקצים ורמשים. ששית, בשר בניהם ובנותיהם. שביעית, בשר ורועותיהם, לקיים מה
 27 שנאמר: 'איש בשר ורעו יאכלו'. ואמר ליה רב נתנאל לרבי יצחק: מאי דכתיב: 'בקרבת
 28 קרוש, ולא אבוא בעיר?' משום דבקרבת קרוש, לא אבוא בעיר? אמר ליה: הכי אמר
 29 רבי יוחנן: אמר הקרוש ברוך הוא: לא אבוא בירושלים של מעלה עד ששפית לירושלים
 30 של מטה. ומי איכא ירושלים למעלה? אין, דכתיב: 'ירושלים הגנויה בעיר שחברה לה
 31 יהודי'. ואמר ליה רב נתנאל לרבי יצחק: מאי דכתיב: 'ובאחת יקערו ויבסלו, מוסר הקלים
 32 עין הוא?' אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: אחת היא שמוכרת רשעים בגיהנם. מאי
 33 היא? עבודה זרה. כתיב הקא: 'מוסר הקלים עין הוא'. וכתיב התם: 'הכל הנה, מעשה
 34 שתעתיעם'. ואמר ליה רב נתנאל לרבי יצחק: מאי דכתיב: 'בי שמים רעות עשה עמי?'
 35 תרתין הוא דהוה? עשרין וארבע שבוךא להו? אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: אחת שהיא
 36 שקולה

1 ראשון - דהא דאנו עשין עניי מיס לאו ממוס
 2 ספק דמא עיבור לאלול, דהא אנו בקאיין
 3 קביעינן. וירחא. אלא משום דמנהג אבותינו
 4 בדינו. לשון אחר: מונה עשרים ואחד יום בדרך
 5 שמונה יום, כלומר, אם עיבור אלול - לא
 6 יחשוב מיום ראשון של ראש השנה עשרים
 7 ואחד יום - שאם כן לא ימצאו בידו אלא
 8 עשרים, ובלי יום טוב שבעי, יום גטלת
 9 ערבה. אלא מיום שמתחיל למנות עשרה
 10 ימים, לעשות בעשרי יום הכפרים - יתחיל
 11 למנות באלו, כשבין לא טיעה, שיום הכפרים
 12 יום אחד לבד, וידע מהיכן התחיל למנות לו.
 13 וזכום שלכין עשרים ואחד. ודיעתי ביום טוב
 14 אחר - מתחיל להזכיר, וכיון שהתחיל - שוב
 15 אינו פוסק. אמר ליה רב נתנאל לא יצחק ויהי
 16 בניסן הוא. דכתיב 'ויורד לכם מורה
 17 ומלקוש בראשון בתמידי ויהי במרחשון הוא -
 18 בדמיאית לקמן, ובספרי הוא יורה ומלקוש -
 19 מפרש לקמן, אמר ליה - ודאי במרחשון הוא.
 20 ומקרא זה בימי יואל בן פתואל נקיים, שזורה
 21 ומלקוש היה בראשון על ידי גס, שהיה רעב
 22 שבע שנים. דכתיב 'ויורד לכם גשם ויהי
 23 הארץ שבע שנים', וכתיב 'יתר הגום אבל
 24 הארבה' וגו'. וכן גרסין. יצא אדר ולא יורד
 25 נשמים - ולא ורעו שור אדר לא גרסין. וביעה
 26 ראשונה - וירדו עשרים ושש. ולקמן (ג) ורעו
 27 רביעה - שמתביע את הארץ, או יורעו וימחר
 28 כריע, כדמ. קודם שתגדל התבואה החרשה. ויהי
 29 היה לו מה יאכל. נעשה להם גם ב' - והוא
 30 דכתיב 'ושלמת לכם את השנים אשר אבל
 31 הארבה וגו'. תגלה להם תבואה שחזרו נשלים
 32 ומה שכתבתי - שאצרו הכפרים. יצא ורעו
 33 - ורעו מה שבידם. שני - בניסן, ושלישי
 34 ורביעי, ומה שמצאו אבול. ולחזרו שורע -
 35 ירדו להם נשמים מן התלם, וירקבו עומר

1 באבוב - דהא כבר אמר: 'ברנה יקצרו, שבלת ויתים - וזה נס גדול, מן שאין בן דרך כל תבואה, שהנהגה פי שלשה וארבעה בשבולת. כי ב' ח' לרעה - בימי ירושם בן אואב
 2 נאמר. מה שפסדות - פסודים, מה שפסדות בשדות אבולו בשר גיהנם - מקצתם. משום דבקרבת קרוש - שאתה מניב מעשר - לא יבא הקדוש ברוך הוא בעירו לא אבא
 3 בירושלים ב' - ודכו קאמר: רשע קרוב קדוש למטה. ודיעתי וירושלים, לא אבוא בעיר שלמעלה. וירושלים הגנויה בעיר שחברה לה חזיו - וירושלים שלמעלה תבוא בניה
 4 בעיר שחברה לה, שהיא כירצה, מכלל דאיכא וירושלים אחרת, ודכוין אם לא למעלה? ובאחת יקערו ויבסלו מוסר הקלים עין הוא - לא אנו מורה שה היה
 5 משמע אטומים בעין לקבל מוסר, ולשואו היה לוקין. באחת - עבירה שהן עושין ויתבערו הכסילים - רשעים. עשרים וארבע שבוךא להו - בתמידי. בפרשת 'תשפתי' (ויחזקאל כב)
 6 עשרים וארבע בירוח שבעה. לשון אחר: שבערו על עשרים וארבעה ספרים.
 7 שקולה

1 באבוב - דהא כבר אמר: 'ברנה יקצרו, שבלת ויתים - וזה נס גדול, מן שאין בן דרך כל תבואה, שהנהגה פי שלשה וארבעה בשבולת. כי ב' ח' לרעה - בימי ירושם בן אואב
 2 נאמר. מה שפסדות - פסודים, מה שפסדות בשדות אבולו בשר גיהנם - מקצתם. משום דבקרבת קרוש - שאתה מניב מעשר - לא יבא הקדוש ברוך הוא בעירו לא אבא
 3 בירושלים ב' - ודכו קאמר: רשע קרוב קדוש למטה. ודיעתי וירושלים, לא אבוא בעיר שלמעלה. וירושלים הגנויה בעיר שחברה לה חזיו - וירושלים שלמעלה תבוא בניה
 4 בעיר שחברה לה, שהיא כירצה, מכלל דאיכא וירושלים אחרת, ודכוין אם לא למעלה? ובאחת יקערו ויבסלו מוסר הקלים עין הוא - לא אנו מורה שה היה
 5 משמע אטומים בעין לקבל מוסר, ולשואו היה לוקין. באחת - עבירה שהן עושין ויתבערו הכסילים - רשעים. עשרים וארבע שבוךא להו - בתמידי. בפרשת 'תשפתי' (ויחזקאל כב)
 6 עשרים וארבע בירוח שבעה. לשון אחר: שבערו על עשרים וארבעה ספרים.
 7 שקולה

1 באבוב - דהא כבר אמר: 'ברנה יקצרו, שבלת ויתים - וזה נס גדול, מן שאין בן דרך כל תבואה, שהנהגה פי שלשה וארבעה בשבולת. כי ב' ח' לרעה - בימי ירושם בן אואב
 2 נאמר. מה שפסדות - פסודים, מה שפסדות בשדות אבולו בשר גיהנם - מקצתם. משום דבקרבת קרוש - שאתה מניב מעשר - לא יבא הקדוש ברוך הוא בעירו לא אבא
 3 בירושלים ב' - ודכו קאמר: רשע קרוב קדוש למטה. ודיעתי וירושלים, לא אבוא בעיר שלמעלה. וירושלים הגנויה בעיר שחברה לה חזיו - וירושלים שלמעלה תבוא בניה
 4 בעיר שחברה לה, שהיא כירצה, מכלל דאיכא וירושלים אחרת, ודכוין אם לא למעלה? ובאחת יקערו ויבסלו מוסר הקלים עין הוא - לא אנו מורה שה היה
 5 משמע אטומים בעין לקבל מוסר, ולשואו היה לוקין. באחת - עבירה שהן עושין ויתבערו הכסילים - רשעים. עשרים וארבע שבוךא להו - בתמידי. בפרשת 'תשפתי' (ויחזקאל כב)
 6 עשרים וארבע בירוח שבעה. לשון אחר: שבערו על עשרים וארבעה ספרים.
 7 שקולה

1 וְמִי סִיב שְׂמוּאֵל הָאֵם בְּרַחֲמֵי שְׂמֵחָה וְשִׂמְחָה שֶׁנֶּחַן עִינֵי הוֹדוֹ - וְעַתָּה: (בַּשְּׂמֵחָה) חַיִּי שְׂמוּאֵל
 2 תְּמִישִׁים וְשִׂמְחָה שֶׁנָּה, שְׂהָרִי בִשְׁנֵי רֵאשֹׁנוֹת שְׂהָרִי עָלַי מְנוּחָה לְמִנְחָה גְּדוּל גְּדוּל גְּדוּל שְׂמוּאֵל;
 3 כִּרְבִיבֵי שְׂמוּאֵל (א א) יְעִילֵי יִשְׁבֵּי כְּלֹמֶר: אֲרוּחֵי יוֹם תְּמִישֵׁב וְתִמְנַח. וְעִלֵּי יְהִי נִבְיֵא וְשׁוֹפֵט
 4 אֲרִבְעִים שָׁנָה, כְּדֹרְפֵי שְׂבָרָא. וְשְׂמוּאֵל הָאֵם נִבְיֵא וְשׁוֹפֵט עֵשֶׂר שָׁנִים קֹדֶם מְלֻכּוֹת שְׂאוּל,
 5 כִּדְרִיאוּת סְבֹדֵר עֹלָם. נִמְנָא שְׂהָרִי שְׂמוּאֵל בן
 6 אֲרִבְעִים וְתַעֲשֵׂה שֶׁנָּה כְּשִׁפְסַף מְלֻחֹת שׁוֹפֵט. חֲצִי
 7 שָׁנָה בִשְׁנֵי רֵאשֹׁנוֹת שְׂהָרִי עָלַי נִבְיֵא גְּדוּל.
 8 וְתִרְחֹן וְשֶׁנָּה וְפָלַן דְּרֵאשֵׁל וְעֹמֶץ - הָרִי תְּמִישִׁים
 9 וְשִׂמְחָה שֶׁנָּה. וְלִכְבוֹי אֶפְרָיִם: וְמוֹי סִיב: וְמוֹי וְמוֹי
 10 שִׂיחָה חֲשִׁיב הָרִי אֲרִבְעִים שָׁנָה דַּעֲלֵי קֹדֶם
 11 שְׂנֵשֶׁבֶת אֲרָרֹן, וְעַתָּה יוֹם שְׂנֵשֶׁבֶת מִתְּ, כִּדְרִבְתִּי
 12 יְהִי כְּחֹכְבוֹי אֲרוֹן אֱלֹהִים וְיִשָּׁל אֲחֹרַיתִי
 13 וְתִשְׁבֵּר מִפְּרֻקֹּי וְגו'. וְהָרִיחֹן הָרִי בֵּית אֲבִיבֵד
 14 בּוֹנֵבֶה שְׂרִישֵׁת שֶׁנָּה, כִּדְרִבְתִּי (שְׂמוּאֵל א א) יִצְרִיב
 15 הַמִּים וְהָרִי עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיִנְחֵל כִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל
 16 אֲחִירֵי ה". וְיִחֵי כְּשִׁמְלֵךְ הָרִי בִּירוּשָׁלַם, וְהָרִי
 17 לֹאדֵר כְּשִׁמְלֵךְ בְּחִרְוֹן שֶׁבַע שָׁנִים מִמְחֶה - וְהָרִי
 18 הָרִיאוּ לִשְׁבֵּחַ אֶת חֲשׁוֹבוֹ אֲרִבְעִים שָׁנָה עָלַי עַם
 19 עֶשְׂרִים שָׁנָה שְׂהָרִי אֲרָרֹן בֵּית אֲבִיבֵד - וְהָרִי
 20 שְׂשִׁים, נִמְנָא שְׂהָרִי שְׂשִׁים שָׁנָה מְשֻׁנְדֵל שְׂמוּאֵל
 21 עַד עַבְדֵּי אֲרָרֹן בִּירוּשָׁלַם, אָף עַד בִּג דַּעֲלֵי
 22 שֶׁנָּה דֹרְשֵׁנָה - אֵם כֵּן נִבֵּי לְפִחוֹת חֲצִי שָׁנָה
 23 דְּרִיחֹן, אֲרוֹן שְׂבַע חֲשִׁיבֵי הָרִי אֲרָרֹן כִּשְׂדֵה
 24 פְּלִשְׁתִּים וְלֵא אָף תִּשְׁבֵּךְ, וְעַתָּה לְמִלְחָה לְחַנּוּת דְּשַׁעַת
 25 דְּרִיחֹן, נִמְנָא שְׂהָרִי שְׂמֹנֶה שָׁנִים מִמִּיתֵת שְׂמוּאֵל
 26 עַד עַבְדֵּי אֲרָרֹן בִּירוּשָׁלַם, שְׂהָרִי הָרִי שֶׁנָּה
 27 דְּחֲשִׁיבֵי מִמִּיתֵת שְׂמוּאֵל קֹדֶם שְׂחֻחֹן אֶת לְמַלְכֵךְ
 28 בְּחִבְרוֹן, וְמַלְכֵךְ שֶׁנָּה שְׂבַע שָׁנִים מִמְחֶה, וְיִחֵי מַלְכֵךְ
 29 בִּירוּשָׁלַם וְיִחְיֵא אֲרָרֹן, וְעַתָּה וְהִסֵּר שְׂמֹנֶה שָׁנִים
 30 מִן שְׂשִׁים, שְׂהָרִי מְשֻׁנְדֵל שְׂמוּאֵל עַד הַבַּיִת
 31 דְּהָרִי - וְיִשְׂרָאֵל תְּמִישִׁים וְשִׂמְחָה עִיבֵי.
 32 **יַעֲקֹב** אֲבִינוּ לֵאמֹר - וְכֵן מְשַׁעַת דְּרִבְתִּי יְדִוְעֵי
 33 וְלֵא תְרִיב יְדִוְעֵי: כְּדֹרְפֵי בִּסְטוּהַ (ג'א)
 34 גְּבִי בְּעֻשְׂתֵי דְּחֲדִישֵׁי.
 35 **בְּיֹדְעָה** וּמְכִירָה אֶמְצִינָה - פִּירוּשׁ: בִּירוּשָׁה -
 36 שֶׁנָּה עֵלֵי אֲנִי, וּמְכִירָה - שְׂרָאָה אוּתָה.
 37 מְלַקְשׁ

1 **שְׂקֻלָה כְּשִׂמְחָה. וְנֵאִי יְהוֹ? עֲבֹדְתָה וְהָרִי, דְּרִבְתִּי: "כִּי**
 2 **שְׂתִימֵם רְעוּת עֲשֵׂה עִמּוֹ. אֲתִי עֲבֹד, מְקֹדֵם מִיִּם הַיִּם,**
 3 **וְחֻצְבֵי לָהֶם בְּאֲרוּחֵי, בְּאֲרוּחֵי נִשְׁבָּרִים". וְכִתְבִּי בְּהוֹ:**
 4 **"כִּי עֲבֹד אִי כְּתִיִם וְרֵאִי: וְקֹדֵר שְׂלָחֵי וְהַתְּבֹנְנֵי**
 5 **מֵאֵר, וְגו'. תְּחִימוֹר גּוֹי אֱלֹהִים, וְתִמְחָה לֹא אֱלֹהִים?**
 6 **וְעַמִּי תְּמִיר כְּבֹדוֹ בְּלֹא יְעִילֵי". תִּמְא: פּוֹתִיִם עֹבְרִים**
 7 **לְאֵשׁ, וְקֹדְרִים עֹבְרִין לְמַנִּים. וְאָף עַל פִּי שְׂוֹדְעִים**
 8 **שְׂתִימֵם מְכַבְּדֵי אֶת הָאֵשׁ, לֹא הַמְּיֹרֵי אֱלֹהֵיהֶם, וְעַמִּי**
 9 **הַמְּיֹרֵי כְּבֹדִי בְּלֹא יְעִילֵי". וְאִמֵּר לִיהֵ רַב נַחְמֵן לְרִבִּי**
 10 **יַעֲקֹב: מֵאִי דְרִבְתִּי: "וְיִחֵי כְּפִשָּׁר יִקְוֵן שְׂמוּאֵל?" וְיִחֵי**
 11 **הָרִי, דְּאִמֵּר מֵר: "מֵת בְּחַמְשִׁים שְׁתִּימֵם שְׁנָה, וְהוֹ**
 12 **מִתְּרֵא שְׁלֵ שְׂמוּאֵל תְּרִמְתִּי". אִמֵּר לִיהֵ: הֲכִי אִמֵּר**
 13 **רְבִי יִחְזִקֵן: וְקִנְתָּ כְּפִצָּה עָלָיו, דְּרִבְתִּי: "תְּחִמְתִּי כִי**
 14 **הַמְּלַכְתִּי אֶת שְׂאוּל". אִמֵּר לְפָנָיו: רְבֹנּוּ שְׁל עוֹלָם,**
 15 **שְׂקֻלְתִּי כְּמִשְׁה וְאֲרָרֹן, דְּרִבְתִּי: "מִשְׁה וְאֲרָרֹן כְּבִתְּנֵי,**
 16 **וְשְׂמוּאֵל כְּקִרְאֵי שְׂמֹי". מַה מִּשְׁה וְאֲרָרֹן, לֹא כְּבִתְּנֵי**
 17 **מִשְׁה וְיִרְיָם בְּתִרְיָם, אָף אִנִּי לֹא יִתְפַּלֵּל מִעֲשֵׂה**
 18 **יְדִי בְּתִי. אִמֵּר תְּקַדֵּשׁ בְּרִדְךָ הוּא: יְהִי אֲעִבְרֵד?**
 19 **לִימֹת שְׂאוּל? לֹא אָף שְׂבֹק שְׂמוּאֵל. לִימֹת שְׂמוּאֵל**
 20 **לִיחְזִקֵר? כְּבִנְנֵי אֲבִתְרִיהֵ. לֹא לִימֹת שְׂאוּל לֵאמֹר לִימֹת**
 21 **שְׂמוּאֵל? כְּבִנְנֵי הַצִּיעָה מְלֻכּוֹת דְּרִד, וְאִין מְלֻכּוֹת גִּיעָתָה**
 22 **כְּבִתְרִתָה אֲפִילוֹ כְּמֵלֵא נִימָא. אִמֵּר תְּקַדֵּשׁ בְּרִדְךָ הוּא:**
 23 **אֲקִפִּין עָלָיו וְקִנְתָּ. הָרִינֵי דְרִבְתִּי: "וְשְׂאוּל יִשְׁבֵּב כְּבִנְעָה**
 24 **תַּחַת הָאֵשׁל בְּרִמְתָּ". וְכִי מַה עֲנִין נְבִעָה אֲצֵל רְמָה?**
 25 **אֵלֵא לִמֵּר לָךְ: מִי גֵרָם לְשְׂאוּל יִשְׁבֵּב כְּבִנְעָה שְׂתִי**
 26

1 שְׂשֻׁלָה כְּשִׂמְחָה - כְּדֹרְפִים וְקֹדְרִים, כְּדֹרְפֵי שְׂהָרִי שְׂהָרִי מְשֻׁנְדֵל, וְהָרִי מְשֻׁנְדֵל
 2 וְקֹדְרִים אָף עַל פִּי שְׂרִיאָה פּוֹחוֹת לֹא רַע לְחִמֵּר - וְעַמִּי מְיֹרֵי בְּאֲרֵי, וְלֹא עַד אֵלֵא
 3 בְּלֹא יְעִילֵי. וְחֲמֵר כִּי - בְּמִעוֹד קִטְוֹן (כְּתָא: ז) זִיחְתוּ שֶׁל שְׂמוּאֵל הַרְמֵת. וְלֵא כִּרַת
 4 הָאֵם. בְּמִסְכַּת שְׂמֹנֶה (פִּרְק' 1) מְפִירֵי: ז' וְהָרִי מִיתֵת כִּרַת. כְּכֵן וְכֵן -
 5 וְהָרִי מִיתֵת אֲסִכְרֵה. יְשִׁי שֶׁל שְׂמוּאֵל תְּמִישִׁים
 6 וְשִׂמְחָה שֶׁנָּה - דְּרִבְתִּי "כִּי יְעִילֵי תְּעִירֵי וְגו' -
 7 "וְיִשְׁבִּירִיכֵר בְּלֵעֵז". וְכִי דְרִישֵׁי קִרְאֵי תְּשֻׁק,
 8 וְכִיבֵי (שְׂמוּאֵל א א) "וְחֲשֵׁב עַד עוֹלָם",
 9 עֲלֵמוֹ שֶׁל לֹי תְּמִישִׁים שֶׁנָּה. שְׂנִמְאֵי (בְּמִדְר' ח)
 10 יְזַמְן תְּמִישִׁים שֶׁנָּה יִשׁוּב מְצַבֵּא הַעֲבֹדָה.
 11 (בְּבִרְרוֹת) יְדִישְׁלֵמִי וְסְבֹדֵר עֲלֵם תְּמַנָּא כְּשִׁנֵּי
 12 דְּפִין תּוֹסַפֵּת עַל ז'ה. קְפֻצָּה - הַלְבָּן שְׂעִיר.
 13 נְחִמְתִּי - רִצָּה הַקֹּדֵשׁ בְּרִדְךָ וְהָרִי חֲלוּתֵי מִיִּד.
 14 כְּשִׁלְתִּי כְּמִשְׁה וְאֲרָרֹן יְדִבְתִּי שְׂהָרִי וְאֲרָרֹן
 15 כְּמִכְתְּבֵי וְשְׂמוּאֵל כְּקִרְאֵי שְׂמֹי וְגו' - שׁוֹן הָרִי.
 16 כְּמִשְׁה יְרִיחֵן - יְדִישְׁעֵה אָף הוּא הָרִי לְמַלְחָה שֶׁל
 17 אֲרָרֹן. כְּדֹאמְרִין עֲבִירוֹבִין (דְּרַב, יצא מִשָּׁה
 18 וְשָׁנָה לְחֹן אֲרָרֹן פִּירְקֵי. כִּי יוֹשֵׁר - בְּחֹרֵי. מִרְנֵי
 19 כּוּלֵי יַעֲלֵמָא אֲבִתְרִיהֵ - דְּרִמְתִּי: מְדִמִּית וְזִמֵּר
 20 שְׂנֵעַת חַס וְחִלְלֵה עֲבִירָה הַיְהִיָה הוֹ. וְכִי מַה עֲנִין
 21 בְּנֵעַת גְּבִינִיף אֲצֵל רַחֵם - בְּרִד אֲפִרִים. שִׁישֵׁב
 22 שְׂתִי שְׂנִים וְיִמְחֶה - כְּדֹרְפֵי סְבֹדֵר עֲלֵם
 23 שְׂמֻלְךָ מְחַצֵּית שֶׁנָּה עֲשִׂיתִי עֶשְׂרֵה וְשִׁנִּים שְׂעִירָה
 24 וְשִׁלְשֵׁה עֶשְׂרִי, וְשְׂמוּאֵל מַתְּן בְּחִין שֶׁנָּה שִׁלְשֵׁ
 25 עֶשְׂרֵה לְסוֹף שְׂמֹנֶה חֲדִישֵׁי. כִּי מִיִּחֵי נִבְרֵא כִּי
 26 - דְּרִאדִּיו שְׂמוּאֵל מְקִימֵי דְרִד. בְּנִשְׁפִּיתֵי אֵם,
 27 נִאמְרֵי - דְּמִשְׁעַת כְּעִבְרוֹ חֲטָא. אִמֵּר אֲבִירֵי כִּי
 28 - מִפְּנֵי דְרִבְתִּי שְׂנֵעֵרִי, כְּנֵן הָרִי מְעִשֶׂה דְּשְׂמוּאֵל.
 29 שְׂמֵא יְקִיִּים קִנְתָּ - כְּשִׁתְּרִינָה הַקֹּלֵל נִפְתַּח אֲרוֹן
 30 כּוּבֵעַ עֲלֵמֵי פִי הַקֹּדֵשׁ, וְזַמְנֵי כֵּן מֵאֲכַל וּמְסַתְּבֵן,
 31 וְלִפְיִכֵךְ אֲצֵל אוֹמֵר לָךְ כְּלֹמֶם. נִמְכָּל וְנִשְׁתַּחֲוֵי הַקֹּלֵל
 32 דְּרִדְךָ תְּשַׁעֵר, וְכִי גִרְסִין: לִימָא לָךְ מִי מִיִּד -
 33 וְכִי גִרְסִין חֲדִי לְחִמְרִיהֵ. לֵאמֹר - אֵלֵא לִי הוּא
 34 לְעֵלְמֵי. וְכִי בְּרִבְנֵי סִפּוֹר סְפִירָא וְזַמְנֵי
 35 תְּנִיטֵי: דְּרִבְתִּי בִּיהַ (בְּרִאשִׁית 1) יְדִוְעֵנוֹ (תַּרְחוּ)
 36 וְיִסְפֹדֵר (לו'). מְקִירָא אִנִּי דִּישֵׁי - הָרִי דְרִנְטוֹ
 37 תְּנִיטֵי וְזַמְנֵי הוּוֹ שְׂמֹנֶה. וְכִי דְרִעֵן בְּתִיִם -
 38 כְּשִׁהוּא מְקַבֵּץ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֲרִץ שְׂבִיִם -
 39 חֲדִישִׁים הוּוֹ מְקַבֵּץ, שׁוֹן שְׂבִיִי, שְׂמִינִים אִינִי
 40 שְׂבִיִי, אֵלֵא הוּוֹ בְּתִיִם - שִׁיבָנֵי גְּבִילוֹת בְּרִד
 41 לְגֹאֵל אֶת בְּנֵי לְעִינֵי, כְּמוֹ שְׂמִינֵי בְּמִצְרַיִם
 42 וְיִרְאֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו', וְדִרְשִׁין: יִשְׂרָאֵל סָבֵא.
 43 דְּרִנְטוֹ תְּנִיטֵי - נִמְחָה לְחַס שְׂמֹת, אֲבֵל חֵד הוּוֹ.
 44 כִּי תִמְרִיב הָרִי רַחֵם בִּי נִקְרֵי - גִּיעָתָה עֲלֵי
 45 דְרִי. לֹא אִיפְתָּל לִי - אִינִי חֲשֵׁשׁ. בְּיֹדְעָה -
 46 הָרִי נִמֵּי מְכִירָה. כִּי הוּוֹ מִיפְּסֵר - רַב נַחְמֵן
 47 מִרְבִּי תְּרַחֵץ. וְהִתֵּי צִילוֹ נִאֵם - שְׂהָרִי צִרְךָ לְאִלִּים
 48 עִיף לְחַס תְּחִינֵי. וְפִירוּחֵי מְתוּקֵי - לְרַעֵב
 49 וְאִמַּת הַיִּבֵּי - לְעִנְיָא.
 50 יְהוֹ

1 **אֵנָּה אֲמִינָא, וְלֹא אִיפְתָּל לִי!" אִמֵּר לִיהֵ: "כִּי אֲמִינָא, בְּיֹדְעָה וּבְמִפְרָה לְכַמְבֹּדֵר אֶת שְׂמֹה". כִּי הוּוֹ מִיפְרָי מְמִדְרֵי, אִמֵּר**
 2 **לִיהֵ: "לִיבְרִכֵךְ נִי!" אִמֵּר לִיהֵ: "אֲמִשׁוּל לָךְ מִשְׁלֵל לְמַת דְּרִבְתִּי דְּרִמְתִּי? לְאִרְם שְׂתִרְהֵי וְלְאִרְם הַחֹלֵף בְּמִדְרַבְר, וְהָרִי רַעֵב וְעִרְף וְנִמְא,**
 3 **וְנִמְא אֲיִלֵךְ שְׂפִירוֹתֵי מְתוּקֵי, וְצִלוֹ נָתָה, וְאֶת הַמִּיִם עֹבְרֵת תְּחִימֵי. אֲבֵל מְפִירוֹתֵי, אֲבֵל שְׂתִרְהֵי, וְשְׂתִרְהֵי מְמִימֵי, וְיִשְׁבֵּב כְּצִילוֹ. וְכִי שְׂפִישֵׁשׁ**
 4 **לִילְךָ, אִמֵּר: אִילֵךְ, אִילֵךְ, כְּמַה אֲבָרְכֵךְ? אִם אוֹמֵר לָךְ שְׂתִירוֹתֵי מְתוּקֵי, הָרִי פִירוֹתֵיךְ מְתוּקֵי. שְׂתִיחָה צִיפֵךְ נָתָה, תְּרִי**
 5 **צִיפֵךְ נָתָה. שְׂתִיחָה אֲפֹת הַמִּיִם עֹבְרֵת תְּחִימֵי, הָרִי אֲפֹת הַמִּיִם עֹבְרֵת תְּחִימֵי. אֵלֵא, וְהִי רַעֵבן שְׂפֵל נְבִיעוּתֵי שְׂוִמְעִין מְקֻדֵךְ**

יְהוֹ

תענית, מאימתי – פרק ראשון דף ו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן שראל – (שטיינזליץ)"
קבה
רש"י
תוספת

1 יזו כמותי – בתורה, ולעשר וכו', ויהי – וזנתו מטר ארבעם בעתו יורה ומלקוש
 2 (ברם א), ויהי – רביעה ראשונה החרדת במרוחקו, כולקמו; למח נקרא יורה –
 3 שמונה לזון לחיטח ונרחיקו גטיח של טיט, שלא יפלו גשמים בבית, ולחבנים פירותיו
 4 – ונרחיקו שמונה לזיבסן עד עשיתו. כל צריכתן – שאר דברים הצריכים למוח
 5 הגשמים. שירד בנות – והכי משמע: יורה –

6 כאדם שמונה לתלמידיו בנות, דהכי קהלת
 7 ט: דברי תורה בנות גשמיים, אי אמר לשון
 8 חזן יורה, החזיק בישרי אנו נטה לבא ולבאן,
 9 לשון אתר: שמתחזקו לארץ, ואינו יורד בועק
 10 בספרי. תלמידי רוח – כשאתה מרוח תלמי
 11 תרשעה של ארץ ישראל. נחת הוא למרוה –
 12 בני אדם, היינו פשוט המקרא, ולקמיה דרש
 13 אפילו גיסות פוסקות בו. דכי גרסין: או אינו
 14 אלא ששפתו את הרקיק – כלומר, דעך השתא
 15 אמרין יורה לברכה, או אינו אלא יורה לשון
 16 קלה כמו "יורה יורה" (שמות ט) – ששיר
 17 אבל, או לשון חזן יורה, והכי משמע קרא
 18 ויהי אם שמעו תשמעו אל מצותי וגו', ואם
 19 לא – ותתו יורה ארבעם יורה לרעה. מלוא
 20 בעלמא הוא, אורחא דברייתא למוח בי היא
 21 גונא. שר"י פירותיו – שדון באילן, כגון
 22 אחרונים או רמנים, או סופי תאנים, ולא גרסין
 23 שותף את הגרוע – ודרגות במרוחקו לבא,
 24 מה מלקוש לברכה – שאי מלקוש
 25 לעבר גרוע להרשי פירות, שאדם מוצים
 26 באותו הפרק, ואי אתה יכול לדרשו אלא
 27 לטובה, שירד על המילוח ועל הקשיא, וממלא
 28 את התבואה בקשית, חדר אמה דלמא מלקש
 29 קלה הוא, והכי משמע שמל קשה, וממלא
 30 מל את הבתים והאילנות, שפמלן וכו'.

31 קשה לתבואה, שפעלה סקאם – וברכה קרא
 32 מלקוש מיס ברתם שדון ומערת, גומנס
 33 שפמל את הבתים – ומשמעו דברקמן, שמל
 34 שיתון של ישראל. אי נמי שמל ארץ הקשה –
 35 חזק ומשבר את הבתים. כלומר, אין בו תקלה
 36 גרועה וחסרה פירות, לפי שאי אפשר לו לקבל
 37 – מין ארבה, כדמתרגם "הצלצל" (דברים ח)
 38 – סקאה, ומלקוש לשון ארבה, מבי וזנה לקט
 39 ארז מדי תלמיך" (עמוס ז), את המרח לצריקה –
 40 אלמא: יורה לטובה, הכי גרסין: או אינו אלא
 41 ויהי בתשרי ומלקוש באייר – שיש ערוך
 42 מלקוש וקשי, תלמוד לומר ברת – יורה
 43 במרוחקו ומלקוש בניסן, שכך ארץ בית הונגן,
 44 ורפה הוא, כדלקמן חזון רביעה ראשונה
 45 במרוחקו אלא אית בספריה ברת: או אינו

46 אלא בכסליו דזמן יורה בכסליו הוא, וברכנן לפלגי ערביה לרבי מאיר לקמן, תלמוד לומר "בעתו" יורה ומלקוש, מה מלקוש בעתו – או יורה בעתו, ומלקוש חזו שירד על המילוח
 47 ועל הקשיא, חזו ניסן שיש בו קשיא ומילוח, דרבי שמל קשיות של ישראל – שבשני יורד חזון ישראל בתשובה, ומתענין ועשין צדקות, סליחות – ראשי שיבולות שאדם מולל
 48 בידו, כדכתבי (דברים גב) וקטפת מילוח בידך, וקשין – קנה, שפמלא תבואה בקשית – ומשילוחו, חי רביעה – איה זמן רביעה, כבית – ראשונה, ולקמן מפרש למואז הלכתא
 49 ניהו, יורה יש בו שלשה זמני גשמים, אלה – אחרונה, כמו כי אפילות הנה" (שמות ט), רבי יהודה אומר – בכירה בשביעי במרוחקו, ובתניה בשבעה עשר, ואפילה בשמיים
 50 ושלישה, וכולהו זמני תלחא יורה" קרי לה, אין היחידים מתקני ב" – דראמינן בסמוך; שלישיית לתתנתה, והואיל זמן שלישיית בראש חודש הוא – אין ליחידים להתנתת, יחידים
 51 – חסידים, דהכי אמרין מובחנין לקמן (א), הניע בעת שער במרוחקו ולא ירדו גשמים – תהדילו היחידים להתנתת, שבמאן ואילן זמן רביעה אפילה לרבי מאיר, ודחם מתניחן
 52 רבי מאיר, דהכי נמי אמר ר' יוסי דאין מתעני עד ראש חודש כסליו – דהיינו רביעה אפילה, והיינו בתחבנים דאמר יורה בכסליו, אמר רב חסדא הלכה כרבי יוסי – ואומרו תני לוא
 53 דאמר רב חסדא הלכה כרבי גמליאל, דאנו שואל עד שבעה במרוחקו, שבעת ימים בזה אחר זה – שירדו גשמים עשירי, ופסקו עד יום שביעי, וירדו שבעה ימים זה אחר זה – איה
 54 מונח ברחן ראשונה ושניה ושלישיית, כרבי יוסי – דאליבא דר' יוסי הכי הוין בן רביעה ראשונה ושניה, או שנה ושלישיית, דראשונה בשבעה עשר, ושניה בעשירי ושלישה – דרדיט
 55 שבעה ימים עד שנים ימי רביעה, ומשמיים ושלישה עד שלשים – שבעה ימים כלא יום רביעה ראשונה, ולכחולו תני, לא חזי הכי, ולרבי מאיר דאמר ראשונה בשבעה ושניה
 56 בשבעה – ליבא בן זולו אלא ארבעה ימים, שנה שלישיית שש עשרה ימים, ולר' יהודה בן ראשונה שלשה עשרה ימים, אבל כל שניה שלישיית יש יתיה, נשאל לרבי דהכי
 57 גרסין: אמר רב חסדא הלכה כרבי יהודה דאמר בכירה בשבעה במרוחקו, ואו מתחילין לשאלו כולקמן (א), ראשונה לשאלו – שבאן אוילך זמן של מטר, שלישיית להתענות –
 58 שאם לא ירדו גשמים עד זמן רביעה שלישיית אפילו פעם אחת – מתענין היחידים שני וחמישי ועני.

1 **מְלֻקוֹשׁ** לברכה או אינו אלא שפמל הבתים ומשבר האילנות וכו' – עריך עיון אמאי לא
 2 קאמר ומשבר הגרוע ומשיר את הפירות כדלעיל, **נְשָׂמִים** שירדו שבעה ימים
 3 זה ארז, וזו ולא פסקו אתה מונח ברחן רביעה ראשונה ושניה – כיון ולא פסקו בעשר ימים.
 4 דאין בן שבעה עשר לעשרים ושלישה אלא שבעה ימים, שבעה עשר, מונח עשר, השעה
 5 עשר, עשרים, עשרים ואחד, עשרים ושנים,
 6 עשרים ושלישה, אבל לא גרסין ושלישיית, שריר
 7 אם יתחיל בעשרים ושלישה וירדו שבעה ימים
 8 רשעים אבחי לא תמצא רביעה שלישיית דראמי
 9 שמונה ימים מעשרים ושלישה עד ראש חודש
 10 כסליו, ואנשי "ברבנא גורסי": גשמים שירדו
 11 שבעה ימים זה ארז זה אתה מונח בהם רביעה
 12 שנה ושלישיית, כידע הגשמים תתחילו באמצע
 13 חזון וירדו שבעה ימים רשעים, אם כן ירדו עד
 14 חצי יום של ראש חודש מעט לעת, דאזלי

1 **וְהָיָה כְּמוֹתֶיךָ, אִם אֵתָּה, בְּמַה אֲבָרְכֶיךָ? אִם בְּתֹרֶתְךָ, הֲרִי**
תֹרֶתְךָ, אִם בְּעוֹשֶׁיךָ, הֲרִי עוֹשֶׂיךָ, אִם בְּכַנְיִם, הֲרִי בְּנִים.
אֵלָּה, וְהִי רְצוֹן שְׂהִיזוּ צִדְקָאֵי מַעֲיָד כְּמוֹתֶיךָ.
תָּנָה לְרַבְנָן: "יֹרֵה שְׂמֹרֶת אֶת הַבְּרִיּוֹת לְתַמְחַת גְּבוּלֵיךָ,
וְלַחֲבָנִים אֶת פְּרוּתֵיךָ, וְלַעֲשׂוֹת כָּל צְרִיכֶיךָ, דְּבַר
אֲחֵר: שְׂמֹרֶה אֶת הָאָרֶץ וּמִשְׁקָה עַד תְּרוּם, שְׂנַאמֶר:
'תְּלַמְּיָהּ רוּחַ; נַחַת יְדוּדֶיךָ; בְּרִכְיִים תִּמְנְנֶנָּה; צִמְחָה
תִּקְרָךְ, דְּבַר אֲחֵר: יֹרֵה שְׂוִירָךְ בְּנֵתוֹ, וְאֵינוֹ יֹרֵד
בְּעוֹרָה, אוֹ אֵינוֹ יֹרֵה אֵלָּה שְׂמִישׁוֹר אֶת הַפְּרוּת,

1 **וּמִשְׁטַרְף אֶת הַתְּרָעִים, וּמִשְׁטַרְף אֶת הָאֵילָנוֹת? תְּלַמְּדוּ לֹמֵר: 'מְלֻקוֹשׁ' מַה מְלֻקוֹשׁ לְבָרְכָה, אִם**
יֹרֵה לְבָרְכָה, אוֹ אֵינוֹ מְלֻקוֹשׁ אֵלָּה שְׂמִישׁוֹר אֶת הַבְּתִימִם, וּמִשְׁבַּר אֶת הָאֵילָנוֹת, וּמַעֲלָה אִם
הַסְּקָאִים? תְּלַמְּדוּ לֹמֵר: "יֹרֵה", מַה יֹּרֵה לְבָרְכָה, אִם מְלֻקוֹשׁ לְבָרְכָה, יֹרֵה גַּפְחָה מְגֻלָּן?
דְּכַתְּבוּ: 'וּבְנֵי צִיּוֹן, גִּלְזוּ וְשָׂמְחוּ בַּה' אֲלֵחִיכֶם, בִּי יָתֵן לָכֶם אֶת הַמְּוִרָה לְצִדְקָה, וְיֹרֵד לָכֶם
גֶּשֶׁם, מִזְרַח וּמִלְּקוֹשׁ, בְּרִאשׁוֹן". תְּנֵה רַבְנָן: "יֹרֵה בְּמִרְחָשׁוֹן וּמְלֻקוֹשׁ בְּנִיסָן, אֵתָּה אוֹמֵר יֹרֵה
בְּמִרְחָשׁוֹן וּמְלֻקוֹשׁ בְּנִיסָן, אוֹ אֵינוֹ אֵלָּה יֹרֵה תִּשְׁרִי וּמְלֻקוֹשׁ בְּאִייר? תְּלַמְּדוּ לֹמֵר: 'בְּעֵתוֹ".
מְלֻקוֹשׁ? אֲמַר רַב הֵילָאֵל בְּרַ אֲדִי אֲמַר שְׂמֵאמָל: דְּבַר שְׂמַל קְשִׁיתוֹתָן שֶׁל שְׂרָאֵל, דְּבִי רַבִּי
יַעֲקֹבִיאֵל תָּנָה: "דְּבַר שְׂמַמְלָא תְּבֹאֵהוּ בְּקִשְׁתִּי" בְּמַתְּנִיתָא תָּנָה: "דְּבַר שְׂוִירָךְ עַל הַמְּלִילוֹת
וְעַל הַקְּשִׁיּוֹן". תְּנֵה רַבְנָן: "יֹרֵה בְּמִרְחָשׁוֹן וּמְלֻקוֹשׁ בְּנִיסָן, אֵתָּה אוֹמֵר יֹרֵה בְּמִרְחָשׁוֹן, אוֹ אֵינוֹ
אֵלָּה בְּרִחַשׁ כְּסִלְיוֹ? תְּלַמְּדוּ לֹמֵר: 'בְּעֵתוֹ יֹרֵה וּמְלֻקוֹשׁ', מַה מְלֻקוֹשׁ בְּעֵתוֹ, אִם יֹרֵה בְּעֵתוֹ.
בִּינָן שְׂלִישִׁית נִסְיָן וְיִרְדוּ גֶשְׁמִים, אֵינוֹ סִימָן בְּרַבְחָה", תָּנָה אֲדִיךָ: "יֹרֵה בְּמִרְחָשׁוֹן וּמְלֻקוֹשׁ בְּנִיסָן,
דְּבִיר רַבִּי מֵאִיר, וְתַכְּמִים אוֹמְרִים: "יֹרֵה בְּכַסְלִיו", מֵאִן תַּכְּמִים? אֲמַר רַב חֲסָדָא: רַבִּי יוֹסִי הִיא,

1 **תְּתִיבָא: "אֵיזוֹ הִיא רְבִיעָה רֵאשׁוֹנָה? תַּכְּפִירָה בְּשִׁלְשָׁה בְּמִרְחָשׁוֹן, בְּיוֹנִתָּה בְּשַׁבְּעָה בּוּ, אִפְּלִיָּה**
בְּשַׁבְּעָה עֲשָׂרָה בּוּ, דְּבִיר רַבִּי מֵאִיר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשַׁבְּעָה, וּבְשַׁבְּעָה עֲשָׂרָה, וּבְעֲשָׂרִים
אִפְּלִישָׁה, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּשַׁבְּעָה עֲשָׂרָה, וּבְעֲשָׂרִים אִפְּלִישָׁה, וְבִרְאֵשׁ חֹדֶשׁ כְּסִלְיוֹ, וְכֵן הָיָה רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין תְּתִירִים מִתְּעַנִּין עַד שְׁנַיעֵר רֵאשׁ חֹדֶשׁ כְּסִלְיוֹ", אֲמַר רַב חֲסָדָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי
יוֹסִי, אוֹמֵר מִתְּנִי לְהָא דְרַב חֲסָדָא בְּהָא לִישָׁנָא: "בְּשִׁלְשָׁה בְּמִרְחָשׁוֹן שְׂוֹאֲלִין אֶת הַגִּשְׁמִים,
רַבְּנָן גְּמִילָאֵל אוֹמֵר: בְּשַׁבְּעָה בּוּ", אֲמַר רַב חֲסָדָא: הֲלָכָה כְּרַבְּנָן גְּמִילָאֵל, אֵתָּה אוֹלָא הָא דְתַנְיָא,
"וְכֵן שְׂמַעְתָּן בְּנֵן גְּמִילָאֵל אוֹמֵר: גִּשְׁמִים שְׂרִידוֹ שַׁבְּעָה יוֹמִים זה אַחַר זה, מִתְּנָה מִזְנֵה בְּתֵן רְבִיעָה
רֵאשׁוֹנָה עֲשָׂרָה יוֹמִים, גִּשְׁמִים שְׂרִידוֹ שַׁבְּעָה יוֹמִים, אֲמַר רַב חֲסָדָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסִי, בְּשִׁלְשָׁמָא
רְבִיעָה רֵאשׁוֹנָה לְשָׂאֵל, שְׁלִישִׁית לְהַתְּעַנּוֹת, שְׁנַיָּה לְמֵאוּ? אֲמַר רַבִּי יוֹרְאִי: לְגִדְרִים, דְּתָנָן:

1 **הַיְדוּר**

1 **הַיְדוּר**

1 דאלי' אתירא - פירוש: שהלכים מבולות ושעשים עליהם, ואמר דרשגוטא "מחוקי
2 בבלך" דכתיב גבי יזאב הוי באיתרא.

3 כשבילי' רשות - פירוש: ברךך ששירי דרך הרשות והרמים. עד שתרד רביעה שניה
4 - כנאן ואילך מוקי לה.

5 עד מתי נהנין ושורפין בתבן ובקש של שבועית
6 - פירוש: בשנה שמינית וכו'. וסבירא ליה

7 כנאן דאמר ספידו דיעים מותרים. ולך עקיבא
8 דאמר ספידו דיעים אסורים. מיקרא דרין לא נזרע

9 ולא נאסוף? בדפרשט נבנסכת ספחים פרק 'מקום
10 שנהרג (גאב.) - צריך לומר דמיקו לה להבמהתך

11 ולחיה ונר בספידו אילנות, ולאו דוקא תבואה
12 קאמר, אלא כנן תבואת הכרם הדיעו אילנות.

13 אבל ספידו דיעים - אסורים.
14 לא אמרן כלא קודם ועבר דאורחא - כלומר:

15 שירידו גשמים קודם קריאת שמע של
16 ערבית. אבל קודם של שרית - יש בוים משום

17 'ועצר' - בדמא בר שמואל בר רב יצחק.
18 איכא דאמר לא ביירי תרביצי - שאין הגנות
19 רוקים מורעים.

20 וכל
21 "ולבמהתך ולחיה אשר בארצך". כל זמן שתרד אוכלת בשדה, תאכל לבמהתך בפניה. כלה

22 לחיה מן השדה, כלה לבמהתך מן הבית. אמר רבי אבהו: מאי לשון רביעית? דבר שרובע
23 את הקרקע, כדרכ ה'יהודה. דאמר רב יהודה: מטרבא בעלה דארעא הוא, שאמרי: 'כי פאשר

24 ירד הגשם והשקל מן השמים, ועשה לא לשבו, כי אם יהיה את הארץ, והולידה והגמיהה".
25 ואמר רבי אבהו: רביעה ראשונה כדי שתתד בקרקע פסחה. שניה כדי לנזוף בה פי הבית.

26 אמר רב חסדא: גשמים שרדו כדי לנזוף בהן פי הבית אין בהן משום 'ועצר'. ואמר רב
27 חסדא: גשמים שרדו קודם 'ועצרו' אין בהן משום 'ועצרו'. אמר אביי: לא אמרן אלא קודם

28 'ועצרו' דאורייתא, אכל קודם 'ועצרו' דצבא ש בהן משום 'ועצרו'. דאמר רב יהודה בר
29 יצחק: הני עניי דצבא לית בהו כושש, דכתיב: 'מה אעשה לך, אפרים? מה אעשה לך,

30 ויהיה? ותסדקם בענני בקר, וכו'". אמר ליה רב פפא לאביי: והא אמרי אימי: 'כמפתח בני

31 מטרבא, בר חסדא, מודך ששקו וגי'! לא קשיא. הא דקטיר בעיבא; הא דקטיר בעניי. אמר
32 רב יהודה: טבא לשמא דמבטא אומלתא. איכא דאמרי: דלא ביירי תרביצי. ואיכא דאמרי:

33 דלא שקלו שורפא. איני? והאמר רב חסדא: טבא לשמא דמבטא מנוולתא! לא קשיא. הא
34 דאתא מטרבא מעיקרא; הא דלא אתא מטרבא מעיקרא. ואמר רב חסדא: גשמים שרדו על

35 מקצת מדינה ועל מקצת מדינה לא ירדו אין בהן משום 'ועצרו'. איני? והכתיב: 'יבם אובי
36 בעניתי מים, וכל את השמים בעוד שלשה חדשים לקטיר, והמטרתה על עיר אחת, ועל עיר אחת

37 לא אמרי, וקבא אחת התמט, וכו'". ואמר רב יהודה אמר רב: שמתיה לקללה! לא קשיא
38 הא דאתא מטרבא; הא דאתא כדמבעי ליה. אמר רב אשי: דיקא נמי, דכתיב: "תמטר", תמטא

39 מקום מקור. שמע מינה. אמר רבי אבהו: מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא התי לקראת
40 פלה. מאי מברך? אמר רב יהודה אמר רב: 'מודים אנתנו לך, ה' אליהנו, על כל מפה ומפה

41 שהורדת לנו'. ורבי יוחנן מסיים בה הכי: 'אילו פוני מלא שירה כים, והשינו רנה כהמון
42 לאחריה, ואמר רב יהודה אמר רב שיתון לקלה - אתון שירדו ואתון שלא ירדו. מפני שרוב גשמים לקלה את תבואתה. אל דאיכא מטרבא טבא - יתר מדא, שיתון לקלה

43 גליה, כו'". עד: 'אל יעובדו רחמך, ה' אליהנו, ולא עובדנו. ברוך רוב ההודאות'. רוב
44 ההודאות' ולא 'כל ההודאות'? אמר רבא: אימא: 'אל ההודאות'. אמר רב פפא: הלךך

45 נטרינו

1 הגודר עד הגשמים - דאמר: קוים אם אתה מדבר זה עד הגשמים. עד שתרד רביעה
2 שנה - בגדרים הלכין אחר לשון בני אדם, ואין קורין גשמים לראשונה, עד שתרד

3 שנה. שבמאן ואילך מוקלקלות הדרים ומאוסות מפני הגשמים. לשון אחר: עד הגשמים
4 משמע תרי, ודיעו רביעה שנה. כל אדם - אפילו תפשי אחרך

5 (ברבים כד) - לא תטול תפארתו ממנו. משילבו
6 הגשמים - בישוד. ובמאן ואילך תתיאשו

7 עשרת ענייכם - לפי שדועין אם נשאר לך
8 שכחה ופחד - נמשות נטלוים. נמשות - לשון

9 ממשש. משילבו ענייכם בברס ורבו - כלומר:
10 שלקטו חזרו ובואו פעם שניה, והשתא מסוד

11 דעתיהו ענייכם. משתד רביעה שנית - דעו
12 הדאדא שעתא לקטו הכל. דאלי אתירא -

13 חולקין בנות, ומעייני שמי. "מחוקי בבלך
14 (שמואל ב ב) מתיגמא: אתירא. אטיגא. לקיבו' בתי

15 לקיבו' - עני מולך בנו אחיו, שמבאן ואילך
16 פוסקין ארץ ענייך מללקט. וכו' גריסין: רב

17 פפא אמר לביבוי' - כלומר: שיש
18 רשות מבית דין לעבדו דריסם לקצר שבילן

19 לילך בשדות. עד שתרד רביעה שנית - שמבאן
20 ואילך גרלה התבואה, וקשה לה דישת דרגל

21 דאמר נון בפרי 'מרבס' בתנאים שדוהג
22 הדישעו מהלכין בשבילי הרשות וכו'. כמבן וקט

23 של שבועית - ספידים שגרולו בשבועית, דיש
24 בתן איסור שבועית. אלא תבואה שגרולה

25 בשבועית לארץ שנסבסה. כלה לחיה פן שהיה
26 זשור, וכו' כמו (בראשית ח) 'עשו כלה',

27 כלומר: כלה האובל. כלה להבמהתך - כמו
28 'כלה בחימה כלה ואינינו' (תהלים נט)

29 ומקשה רביעה שנה מבאן ואילך אין תבן
30 וקט שדוהג. שהגשמים שעיין אותן וכו'.

31 וחוליה - בארם שמוליה. גשמים בריכיה
32 ראשונה - אם באין כל כך צוננים הקרקע -

33 יפין וקן ואין צריך להתענות. לנזוף בה פי הבית
34 - שעותן פן דמיים עד גשמת תירוח כל כך

35 שילכו לעשות נופת הבית כלא תחפתי מים.
36 אין בהם משום ועצר - אין זו קלה של יזעיר

37 את הגשמים'. קודם ועצר - קודם זמן קריאת
38 שמוע דכתיב ביה 'זעיר את הגשמים', אף על פי

39 שלא יהיה רוב גשמים. אבל יהיו קודם ועצר
40 דצבא יש בהן משום ועצר - דאזיל ולא ירדו

41 ביים, ואין יפין ליתם. אלא כחו פמשא - ואין
42 שנתן מברכתו. והסריסם כקך - שאין בו

43 ממש. מטרבא בפיפתא בני - אם ירדון בקך,
44 כשפתחן הפתחים - יקפל החמר שמובר

45 תבואה את שקו ליכנס לישן. מפני שהשנה
46 מתברכת, ויהיה שובע בעולם ולא ישתר

47 מברכתו מבוארו. אלמא: יפין ואין דקטיר בעיבא
48 - אם נתקשרו שריסם בענייכם עבים, ולא

49 קלושים - אין בהם משום ועצר. דקטיר בעיבא
50 - שהדא קלושה מעב - אין בו ממש. טבא

51 לשמא - אשריה. כלומר: טובה של שענת רטבת
52 ארמולתא - שאין גשמים יורדין כל לרביע את אחרי. איכא דאמרי דלא ביירי תרביצי - אתון מקומות שמרביצין כן תורה אין בורות, מפני שהדרים יפין וכו'. והלכין תלמידיים

53 ממוקם למקום ללבוו תורה. לשון אחר: לא בירי תרביצי - גנות. שאין גרילין על רוב מים. כנן בריסין. לא שקלו שורפא - דאזיל שדפתא נאחו ומתרכת בתבואה. מנוולתא -

54 שהדרים מנוולים כביט מפני הגשמים. הא דאתא מטרבא מעיקרא - שירדו הגשמים בזמןן במרחשוון, וירדו אף טבא - רעים וכו', שכבר דן לעולם בגשמים של מרחשוון. דלא אמר
55 מטרבא מעיקרא - טבא לשמא. רטבת מנוולתא. לשון אחר: הא דאתא מטרבא מעיקרא - טבא. דמנוולתא. אין בהם משום ועצר - דאתון של קצת מדינה שירדו לתן גשמים מבורין

56 לאחריה, ואמר רב יהודה אמר רב שיתון לקלה - אתון שירדו ואתון שלא ירדו. מפני שרוב גשמים לקלה את תבואתה. אל דאיכא מטרבא טבא - יתר מדא, שיתון לקלה
57 כדמבעי ליה - אין בהם משום 'ועצר', שקעת מדינה הספק לקצת מדינה. תמטר אתה מקום מסר - כלומר יתר מדא: 'מאימתי מברכין על הגשמים - בפרק 'זרואו' (ברכות

58 נדא) אמרין: עד הגשמים אמר 'הטוב והרעים', והתם (גאב) פרכין דן רביה דהקין לה רבנן, ומשעיין לה לה. רבנן. דהוא מיהוא. הוא - דשמעו משמע. חתן לקראת כלה - שירדו
59 כל כך, כששתעפה נופלת יזנאה אחת ובוולט כנגדה, מפני מורי. לשון אחר: שהשוקין מקלחין מים, שוק מקלח חזו מקלח כנגדה. רוב ההודאות - כלומר: רוב ההודאות אתה קרא
60 להקדוש ברוך הוא, ולא כל ההודאות. רוב משמע ברוך אתה ברוב ההודאות. ולא בכל. אלא כן תזמם ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אל ההודאות, ומשמע כל ההודאות. למיבריתו

לשיפוטנו לתירונו – "ברוך אתה רבוב החרדות" – מברית החרדות, האל של כל החרדות משמע, ומתחלה היה משמע רוב מוט, ולא מרובות, וכמו כן בשיבתה – אל מלך גדול בתשובות אל החרדות". מפני כן רשעי עובדי כוכבים אין זדין, כי תולעתם לא תמות ואשל תל תבדה" (שעשע' סו). ופליגא דרב יוסף – דאידו אמר בתחית המתים ולא יותר, שבה חיים בני אדם, שהתבואה גרילה. כן במב' לקח – השווה לקח למטר.

עיקר – כפי שאף שמו ירשע שלי' (דברים ס"ג) – שדיא מרבה ירשעו ירשעו שלי' (משלי א) – שדיא מרבה הפירות. כתוב תול כפול – דמשמע נתת ירשעו כפפיר – דררהו. לשפה – משום

"כאשר צניח לו אלהי", ולא כדי להקרות רבי. לא יבילגא – למעשה. ובי אדם עין השדה – אלא מאד שקול את השדה: מה עין השדה

אין עין מאכל הוא – משמע תולעו ותולעו לא תכרות, כל תלמיד חכםים אם הגון הוא – משום תאכל, לומר דמעט. ורבי אלא – אוטו

תחתיה, דור מעלו. כדיל בפרול יחד – יחד פני רעהו. מה ברזל הוא, אחד מחדד את הברז, כגון סכין על בני חברותה, אינה חולקת יחיד – עין אחד אינה חולקת, אלא שנים או שלשה ביחד. יחיד – בלא חבר שהורגו

שמופישן פשפות רביים נאלגו – "איש נואלגר מחרגבו דאיטשפוטא. שחומפאן דרביכ נואלגר" – ובי חטאנו. ואיבעית אימא מרובא נואלגו שרי ענינו נמי' ותתעו את מפרים – ותועה הוה חטא. תורה כעין – דרביכ "עין חיים היא

למחזיקים בה", כשנמלק את האור מצית את העצים דקין תולה. קמיני מחדוין – ששואלן כל כעיה. תתיו – משמע להחליף לו מים.

אם תלך לים ימים – קלך הוא עצמא. אם תלמיד (חכם) הגון – שרעה ללמוד מןך – מצוה לרב ללך אצלו במקומו. ואם לאו – לך הוא אצל הרב. ופיצו מעינתוך חותה – אם הגון הוא – אמר לו שחרי תורה. ואם לאו ידו לך

לבד – "אזאן לרובי אתר". שלשה משקים הללו מים יין וחלב. זו התורה שאנו נוהג בה כלום וידעיה ולמדנה. בפרות שבכלים – בגמא דפרתא בגמא דפרתא – בדרך שוקא אמר.

ומרמ: מה את אומרת לי? והלא אביך נתון לך בכלים מבעיתן של ריסי. ואלא בגמא דריסיה – אם לא בשל ריסי, אלא כולי עבדי הכי ותוקף – החמיץ. כי היכי דאריה יי' – אי חבמא

מפוארה בכלי מנוי. הבו אמר רב דרין משתמר בכלי מנוי – אף התורה מתקיימת בי יתיר משאלו הייתי נאה.

מה עין קפון מרליק את הגדול, אף תלמידי חכמים מקטנים מתדוים את הגדולים. ותינו דאמר רבי הנינא: תרבה למדתי מרבותי, ומקבירי יותר מרבותי, והתלמודי יותר מכולן. רבי הנינא בר פפא רמי: פתיב: "לקראת צמא התיו מים", וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים!" אם תלמיד הגון הוא, "לקראת צמא התיו מים", ואי לא, "הווי, כל צמא, לבו לפמים" רבי הנינא בר קאמ רמי: פתיב: "פיצו מעינתוך חותה", וכתבי: "הווי לך לבדך!" אם תלמיד הגון הוא, ופיצו מעינתוך חותה", ואם לאו, "הווי לך לבדך". ואמר רבי הנינא בר אדרי: למה נמשלו דברי תורה לפמים, וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים" לומר לך: מה מים מניחין מקום לגבה

והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אושעאי: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו, פמים, ובין, ובהלב, דרביב: "הווי, כל צמא, לבו לפמים", וכתבי: "לכו, שברו, ואכלו; ולכו, שברו בלא כסף ובלוא מחיר וין ותלב?" לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפרות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. דאמר רבי ברתיה דקיסר לרבי הוושע בן הנינא: "אי חכמה מפוארה בכלי מנוי?" אמר לה: "אביך רמי חמרא במני דפרתא?" אמרה לה: "אלא במאי נוימי?" אמר לה: "אתון חדשבתו רמו במאני דהבא ודכספא", אולה ואמר רבי לרביה.

רמיא לחמרא במני דהבא ודכספא, ותקפו. אתו ואמרו לה. אמר לה לברתיה: "מאן אמר לך הכי?" אמרה לה: "רבי הוושע בן הנינא". קריהוה. אמר לה: "אמאי אמרת לה הכי?" אמר לה: "כי היכי דאמר רבי, אמר לה". והיא אימא שפירי דאמר!"

ובל' העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות – וקושה ואלא אמרין (פסחים נב). לעולם יעוסק אדם בתורה אף על גב שניתה לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויש לומר: דחרי שלא לשמה ויהו, דמה שאמרין לעולם יעוסק בתורה אפילו שלא לשמה – היינו כלומר כדי שיקרא רבי, או כדי שיכבדוהו. ומה שאמרין חז"ל כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשה לו סם המות – היינו מי

שולמד לקמיה. אמ' תלמיד רבם הנון מנוטו תאכל – פירושו: למדו לפניו. ואותו לא תכרות. כלומר לא תפרד ממנו לילך לבית אחר, ואם לאו – לא תלמדו לפניו. והא דאמרין לדומים

תלמידי חכמ, אף על פי שאנו הגון, כרבי מאיר שדיה לומר: לא לפני אור מוכסת חנינה (טו, א). היינו דוקא תלמיד רבם (אורי) יכול ללמוד לפניו, ולא לפני לומד ממשעו. אבל אם אינו תלמיד

חכם – לא רשאי ללמוד לפניו. אף רבי דריו ורבי – וכן נמי אמרין בעירובין פרק "כיצד מעבירין (הנא) לאל בשמיים או לא עבדו כלום? אף רבי אהא" כלומר: לא תמצא תורה

במי שנגבהו עצמו כשמיים שדעתו גבוה ולא במחזיקים הדולכים במידת הים עבדו הים. דאי ספרא לא סיפא, ואי סיפא לא ספרא. ורבי נמי אייתא הובי' לא במחזיקין ולא בחריין ולא באיסטרוולגין – כלומר בתוך סוראן מוכבסין

אמר לה לשמואל: הוא מי איסטרוולגו הוא? וכתבי: "הווי לך חותי לי ולא מעינתך ברה אלא בעיין דנפקא למיא. פירושו: לחלול מים, ולא אני מנסל לעצמי.

א' הונו סוה וזו וזכיוני סופ – פירושו: אם הוה שונאים הויפי הוה תלמידי חכמים ביתר. בראתים

אמר לה רבי מילתא דאנאמא. אמר לה: "ליתי מר ליתני!" אמר לה: "חלש לבאי, ולא יבילגא." ל'אמא מר מילתא דאנאמא. אמר לה: "הכי אמר רבי יוחנן: מאי דרביב: 'פי האדם עין השדה?' וכן אדם עין שדה הוא? אלא משום דרביב: 'פי מננו תאכל, ואתו לא תכרות', וכתבי: 'אתו תשחית וכתר'. הא פיצו? אם תלמיד חכם הגון הוא, 'מננו תאכל, ואתו לא בכדול יתד'?" לומר לך: מה ברזל זה, אחד מחדד את הכיור, אף שני תלמידי חכמים מתדוין

זה את זה בהתלהב, אמר רבה בר בר חנה: למה נמשלו דברי תורה פאש, שצמאר: "הלא בה דברי פאש? ואם ה" לומר לך: מה אנו דולק יתדו, אף דברי תורה אין מתקיימין מרדו. ותינו דאמר רבי יוס' בר הנינא: "תרג אל הפדים ונאלו?" תרג על שזאניתון של תלמידי חכמים שעוסקין בר כבוד בתורה. ולא עוד אלא שמופשוין, שצמאר: "נאלו". ולא עוד אלא שחומאן. פתיב הקא: "נאלו שרי צעון, וגו'" ותתעו את מפרים. אמר רב נתן

בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה פנינו, שצמאר: "עין חיים היא למחזיקים בה?" לומר לך: מה עין קפון מרליק את הגדול, אף תלמידי חכמים מקטנים מתדוים את הגדולים. ותינו דאמר רבי הנינא: תרבה למדתי מרבותי, ומקבירי יותר מרבותי, והתלמודי יותר מכולן. רבי הנינא בר פפא רמי: פתיב: "לקראת צמא התיו מים", וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים!" אם תלמיד הגון הוא, "לקראת צמא התיו מים", ואי לא, "הווי, כל צמא, לבו לפמים" רבי הנינא בר קאמ רמי: פתיב: "פיצו מעינתוך חותה", וכתבי: "הווי לך לבדך!" אם תלמיד הגון הוא, ופיצו מעינתוך חותה", ואם לאו, "הווי לך לבדך". ואמר רבי הנינא בר אדרי: למה נמשלו דברי תורה לפמים, וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים" לומר לך: מה מים מניחין מקום לגבה

והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אושעאי: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו, פמים, ובין, ובהלב, דרביב: "הווי, כל צמא, לבו לפמים", וכתבי: "לכו, שברו, ואכלו; ולכו, שברו בלא כסף ובלוא מחיר וין ותלב?" לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפרות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. דאמר רבי ברתיה דקיסר לרבי הוושע בן הנינא: "אי חכמה מפוארה בכלי מנוי?" אמר לה: "אביך רמי חמרא במני דפרתא?" אמרה לה: "אלא במאי נוימי?" אמר לה: "אתון חדשבתו רמו במאני דהבא ודכספא", אולה ואמר רבי לרביה.

רמיא לחמרא במני דהבא ודכספא, ותקפו. אתו ואמרו לה. אמר לה לברתיה: "מאן אמר לך הכי?" אמרה לה: "רבי הוושע בן הנינא". קריהוה. אמר לה: "אמאי אמרת לה הכי?" אמר לה: "כי היכי דאמר רבי, אמר לה". והיא אימא שפירי דאמר!"

מה עין קפון מרליק את הגדול, אף תלמידי חכמים מקטנים מתדוים את הגדולים. ותינו דאמר רבי הנינא: תרבה למדתי מרבותי, ומקבירי יותר מרבותי, והתלמודי יותר מכולן. רבי הנינא בר פפא רמי: פתיב: "לקראת צמא התיו מים", וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים!" אם תלמיד הגון הוא, "לקראת צמא התיו מים", ואי לא, "הווי, כל צמא, לבו לפמים" רבי הנינא בר קאמ רמי: פתיב: "פיצו מעינתוך חותה", וכתבי: "הווי לך לבדך!" אם תלמיד הגון הוא, ופיצו מעינתוך חותה", ואם לאו, "הווי לך לבדך". ואמר רבי הנינא בר אדרי: למה נמשלו דברי תורה לפמים, וכתבי: "הווי, כל צמא, לבו לפמים" לומר לך: מה מים מניחין מקום לגבה

והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אושעאי: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו, פמים, ובין, ובהלב, דרביב: "הווי, כל צמא, לבו לפמים", וכתבי: "לכו, שברו, ואכלו; ולכו, שברו בלא כסף ובלוא מחיר וין ותלב?" לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפרות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. דאמר רבי ברתיה דקיסר לרבי הוושע בן הנינא: "אי חכמה מפוארה בכלי מנוי?" אמר לה: "אביך רמי חמרא במני דפרתא?" אמרה לה: "אלא במאי נוימי?" אמר לה: "אתון חדשבתו רמו במאני דהבא ודכספא", אולה ואמר רבי לרביה.

רמיא לחמרא במני דהבא ודכספא, ותקפו. אתו ואמרו לה. אמר לה לברתיה: "מאן אמר לך הכי?" אמרה לה: "רבי הוושע בן הנינא". קריהוה. אמר לה: "אמאי אמרת לה הכי?" אמר לה: "כי היכי דאמר רבי, אמר לה". והיא אימא שפירי דאמר!"

1 **בראתים** לא נאמר אלא בראתו – פירושו: דמשמע דמחדד אנשים, ואם כן, משום דגדול
2 יום התענית כיום שנברא בו שמים וארץ משמחב ביה הקדוש ברוך הוא. אי
3 הוה כתיב 'בראתים' הוה משמע דאחדד אנשים וארץ.
4 **פנים** זמנים לשון סור – פירושו: בשביל לשון שקר, שאומר לשון דרע – דהרח נפח
5 תגמל הנשם, והיינו פנים נתינים.

6 **מותר** לקרותו שע – אף על גב דארמיתין 1
7 בקדושתין (כתבא): הקרא לחבורי רשע 2
8 יודר עמו לחיו – להו מותר, ודודא נבשל 3
9 בעבירה ועשמ במורה, דהכרת מני עשה בו. 4
10 **בהורין** לשון בורות, שרקיש בלעז.
11 אם

12 **ושחקים** יזלו צדק; תפתח ארץ ויפרו ישעו, וצדקה תצמיח יתרו; אני ה' בראתינו. "בראתים"
13 לא נאמר, אלא "בראתיו". אמר רב אשעיא: גדול יום הגשמים, שאפילו ישועה פרה ורבה
14 בו, שצאמרו: "תפתח ארץ ויפרו ישעו". אמר רבי תנחום בר חנילאי: אין הגשמים יורדים אלא
15 אם בן נבחרו עולותיהן של ישראל, שצאמרו: "רצית ה' ארצך; שבת שבת יעקב. נשאת עון
16 עמך; מסית כל תפארתם. סלה". אמר ליה זעירי מדינת לרבינא: אמון מהכא מתניתו לה.

17 **אנן** מהכא מתניתו לה: "ואתה, תשמע השמים, וסלחת לחפאת, וגו'". אמר רבי תנחום בריה
18 דרבי חייה איש פפר עמי: אין הגשמים נעצרים אלא אם בן נבחרו עולותיהן של ישראל
19 סלה, שצאמרו: "ציה גם הם וגולו מימי שלני; שאול חטאו". אמר ליה זעירי מדינת לרבינא: אמר
20 אתון מהכא מתניתו לה. אמר רב תנחום מתניתו לה: "נעצר את השמים ואבדתם מותרה". אמר
21 רב הסדא: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות, שצאמרו: "ציה גם
22 חם וגולו מימי שלני". מאי משמע? תנא דבי רבי ישמעאל: "בשביל דברים שצויתו אתכם

23 בימות ההפך ולא עשיתם, וגולו מבם מימי שלני בימות הגשמים". אמר רבי ישמעון בן פוי:
24 אין הגשמים נעצרים אלא בשביל מספרן לשון תרע, שצאמרו: "רוח צפון תחולל גשם, ופנים
25 מעמים לשון סור". אמר רב סלא אמר רב תמונא: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל עני
26 פנים, שצאמרו: "וימנעו רבבים, ומקלוש לוא יהוה, ומצח אשה וזנה היה לך, וגו'". ואמר
27 רב סלא אמר רב תמונא: כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שצאמרו: "ומצח
28 אשה וזנה היה לך". אמר רב תנן אמר: בדיעו שבשיל בעבירה שצאמרו: "היה לך" ולא נאמר,

29 "והיה לך". אמר רבה בר רב הונא: כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע, שצאמרו:
30 "העו איש רשע בפניו". רב נחמן בר יצחק אמר: מותר לשנאותו שצאמרו: "ועו פניו
31 ושונא". אל תקרי "ישנא" אלא ישנא. אמר רב קטינא: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל
32 ביטול תורה, שצאמרו: "בעצלתים יפח המקרה" בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו
33 בתורה נעשה שונא של הקדוש ברוך הוא מך. ואין "מך" אלא "עני", שצאמרו: "ואם מך
34 הוא מערפך". ואין "מקרה" אלא "תקדוש ברוך הוא", שצאמרו: "המקרה במים עליותו".

35 רב יוסף אמר מהכא: "ועתה לא ראו אור, ביהוה הוא בשחקים, ורוח עברה ותסתרם".
36 ואין "אור" אלא תורה, שצאמרו: "כי נר מנורה ותורה אור". ביהוה הוא בשחקים", תנא דבי
37 רבי ישמעאל: "אפילו בשעה שרקיע נעשה בהורין בהורין להוריד טל ומטר, רוח עברה
38 ותסתרם". אמר רבי אמי: אין הגשמים נעצרים אלא בעון גול, שצאמרו: "על פנים כסה אור".
39 בעון פנים כסה אור. ואין "פנים" אלא "חכם", שצאמרו: "אמן החכם אשר כפיהם" ואין
40 "אור" אלא "מטר", שצאמרו: "יפיו ענן אורו". מאי תקנתיה? ורבה בתפלה, שצאמרו: "ויני
41 עליה במפגעי". ואין "מפגעי" אלא "תפלה", שצאמרו: "ואתה, אל תתפלל בעד העם הזה,
42 וגו', ואל תפגע ביי". ואמר רבי אמי: מאי דכתיב: "אם נקה הכהן, והוא לא פנים קלקל?"

43 אם ראית רקע שקהה כהן מלהוריד טל ומטר, בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין,
44 שצאמרו: "והוא לא פנים קלקל". מה תקנתו? מה התגברו ברחמים, שצאמרו: "ותחילו יגבר, ויתרון
45 הכשיר חכמה". כל שכן, אם הכשירו מעשהו מעקרה. ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד

46 שלמדו
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58

1 אי הוה כן – אותם נאים שהם חכמים. פפי' הוה נגדו – שאי אפשר לנאה להשפיל
2 דעתו, ובא לדיד כבודו. ביהוה חזקת – שאם לא ישרם יפה יוד נשכפין וא נולף לחוכן
3 דבר מאוס, ותפסיל מלשנות דבר קל, יותר משמן דרש שנתון שון עבים צפה
4 הפסולת למעלה, ואפשר אום נוטל העליון חורק לחוף, והתחתון בר בקע. מה שאין בן
5 במשקל לול שאינו עב. לקליי' רבינא. היחב

6 היחית – אם אינו מחזירי מחד, שנאמר היחיתו
7 שמים פעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ
8 וישור ישע וצדקה תצמיח יתרו אני ה' בראתינו
9 בראתינו לא נאמר – דמשמעו אשחקים יזלו
10 קאי, אלא "אני ה' בראתינו לטל ומטר, שמע
11 מנה משמחבו ותחפאר הקדוש ברוך הוא

12 במטר השמים. ישועה פרה ורבה בו – מליצי
13 וכות נבכסין לפני ביום השמים, שנכור לישועה
14 מתוך שעת רצון. הוא לישועה דקרא ישיבר
15 יתעו ואיתו – בזמן השחקים יזלו צדק.
16 רצית ה' ארצך – במים. נשאת עון פני – מיד.
17 הכי גרסנו: אמר ליה פד זעירי מדינת לרבינא
18 כי – זעירי סתם היה דהו הראשונים, ורבינא סוף
19 הוראה, לא ראו הוה את הוה. ואתה תשפן השמים

20 וגו' – ואומר "זנתה מטר על ארצם" בתפלה
21 ושלמשה. צ"ח חום יזלו מימי שלני – שציה
22 חום גם תולין מימות השלני, שאין יורדין מטר
23 במשפטם – בידוע שישאלו ציאת. ואל היה
24 מטר – ומסין ליה "אבדתם". חטא – רשע
25 לשון צווי, דברים שצויתו אתכם בימות החמה

26 – תרומות ומעשרות, וגולו מימי שלני
27 המטר. רוח צפון תחולל גשם ופנים נעמים לשון
28 סיק [תרח] – תחולל – תגמל, כמו ילא יחל
29 דברו [במדרש ל, כדארמיתין כבימות (נבא)
30 דרוח צפון ברוך הוא, ומביא אורה לעולם. מה
31 שנשמים נעצרים ופנים נעמין משמחא הקדוש

32 ברוך הוא, שאינו מביא מטר לעולם, מפני לשון
33 שקר – רכילות. ופשת המקרא: כשם שרוח צפון
34 תחולל גשם, כך פנים נעמין מפני לשון שקר.
35 וימנעו רבבים – משום דמנאת הכלם, שהיה
36 כך עוות. היה – משמע כבר נבשל. קוה איש –
37 שיש בו עזות פנים אמור לו רשעי' בפניו, ואין
38 בו משום מלקות, כדארמיתין במסכת קדושין

39 רשע מותר לשנאותו – אף על גב דרבינא
40 יזאבת לרעך כבומר. עני פניו ישנאו – וני
41 כתיב חסד ר, מי שרואו עני פנים – ישנאו ישראל.
42 ימך – כמי שאין בו כח להוריד טל ומטר. ועתה
43 לא אורח – מפני שלא ראו אור של תורה.
44 אפילו כשהשמים בחורין – כמו בדרת, מנמר
45 בעבים, ורועה להוריד גשמים – רוח עברה
46 ותסתרם. מפורת העבים: המלאך אף ברב שמו
47 יפין עני אורו, גשם שלו. ויצו – הקדוש

48 ברוך הוא. וליה – על גהשם שרדו. במפגעי –
49 שתיחפלו עליה, כמו "אל תפגע ביי" קח
50 חבילו – כמו "הקהה את ישינו רשינו בים
51 תקהינה" (מירדול לא), והוא לא פנים קלקל –
52 שקלקלו הדור. וכל שכן אם הוכשרו מעשהו –
53 קודם לכן. ויהי משמעו: ויתרון הכשר – ויתרון
54 שהכשרו לחכמה, אם הכשרו ממשקן
55 מתחילה, שיבואו הגשמים – יותר מבחילים
56 יגבר, שהן מגביירין חיילים ועומין בתפלה בזמן

57 שקלקלו.
58 שלמדו

תענית, מאימתו - פרק ראשון דף ח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (הטובין)

1 שלמדו קשה עליו כבוד - שקשה לו מרוב קושי - כשביל משנתו שאינה סודרה לו,
2 ואינו זוכר מה כתיב בה. ולפיכך אינו יודע לפרק. אי נמי שגורסה בטעות, פטר על חיוב
3 ומחיה על הפטר, ומקשי עלה מחובלת אחרת, ויחי בשמיע קרא: והוא לא, שאינו יודע
4 משנתו - מפני שפנים קלקל, כולל במשנה שהוא קודם לגמרא. ירבה כשיביא -
5 שסידרו בני הישיבה משנתם, שנאמר "וחילים"

6 - בין המלמדים, שכן חילול חילול, ויחזון
7 הבשר - כסידור משנתו מתחילה. כגמר פי' יום
8 שניתנה תורה - שתיקם בירו, ודור עיל
9 קמיה דר יוחנן, לטיבני גמרא. כגמר תורה,
10 נביאים, כתובים - שכן עשרים וארבעה ספרים.
11 שפנים קלקל - שדראה לו פנים רעות. ירבה
12 עליו רעים - לפנים הטוב, שיסבור לו פנים.
13 משבתין עליו כחובות - מאימיו פנים כעין
14 יחידלייא, כדמריקן בבבא מציעא (מכא),
15 דרתיקן טפי - שהעלה חלודה. שבערין
16 (מחלודין) על המטר. לחוש לחיטות - שבערין
17 שאן תתפללים הפלה בלחש. יניד עליו עובי -
18 תפיל עליו חבירו. ורבי גימשים כתיב. באיבו. ואי
19 יתרון לבקל הלשון - כלומר מה הנאה יש לבקל
20 הלשון שירעד ללחוש ולחוש אותו. מקנה אף על
21 קולה - מן אף חבירו. אי מי שמעתי אף על
22 נוחו לו חת ב' - ודכו משמע: בשביל שרתיקן
23 להגיד לו מה הלכות נוחין בהלכה. ואינו עושין,
24 מקנה - ומתקנים מתנבים באך ומעיל אוחו
25 ומביאים אותו עליו. ויש גורסין: ונוחין לו לה
26 ברבקה - מתקנים אף כי שרבינו יודע עליו ש
27 שנוח לו זה לתקנים באך ומעיל אוחו
28 מעליהם. אי דורס ואובל - מיד, ואינו מתירא.
29 בורה ואובל - שנוליך לחורו ואובל שני
30 שפמחן סוד הבריות, ובלקלי יש להם הנאה. וליך
31 מה תנאי יש לך - שאתה נושא בני אחרות?
32 והוא אמר: מה יתרון לבקל הלשון שספסר לשון
33 דרע, אף על פי שאין לו תנאי. ולפיכך כתיבא
34 הקדוש ברוך הוא ברוך אצל נתנע, כדי שמתירא
35 מפני שחשאי ארע הרשקא, ומתבייש עמו
36 מספיר לשון ארע. ולבס לא נכון על עס -
37 הקדוש ברוך הוא. ואף על פי כן - בתוב בספיקן
38 "הוא רחום יכפר עון וטועה תפלתו. והיכי
39 אמרת שאין תפלתם נשענת אצלי משום פשע
40 בכפיא כלומר, שנשען מנותן סכפס. כגמרו -
41 תפלתם נשענות. ואף על פי שאין כל כולם שלם.
42 כדכתיב: "איתתו פתחים" בדרביים. כוס רביס.
43 כידור - אינו אלא אם כל לבו מכוון. כוסן שאמת
44 מאירי הצפא - שיש אמתה במשך ומתון - ואי
45 "צדק משמים נשקף", והיניו נשמיים. שוך צדקה.
46 מתולדה ובר - שהיניו יש בני אדם. מניו ארע
47 באגדה: משנת בבחור אוח שנתן חולדת לריבה
48 אחת ששנאה. אמרה: מי מעיד? והיה שם בר
49 אוח חלודה, ויאמר חבירו: בור חולדת ערים
50 ברבי. לישמע עבר על אמתותו ונשא אוחה הוליל
51 שני בניס. אוח נפל לבור ומת, ואחז נשכחו
52 תולדה ומת. אמרה לו אשתו: מה מעשה אוח?
53 שנבעו סתים במורה שמועלה? ואמר לו: בור
54 היה המעשה. המאמין בהקדוש ברוך הוא -
55 ששמעו עד בניו לבין חבירי - על אחת כמה
56 וכה. המצדיק עצמו - שוכשר ומקטש מנישו.
57 מצדיקין עליו - מן מדיקין עמו אפילו כחוש
58 השערה. ויור שאלוהו מקלקל מעיניו כדי למרק
59 שותויה. שנאמר אמת מארין תבטח - או "צדק
60 משמים נשקף", צדקה אין כתיב בלא צדק -
61 ומשמע דין. וכיבארתן עביתך - על מי שזאה

1 **א** ראת דור שהשמים משתבין עליו כחובות מלחודר נשם עליו וכר - כמאן מוכח
2 רבינו עזר דהא דארמיןן בבבא בטרט (א, טא) קא טומנין בטלעמי. מאי טעמא משום
3 דמשתבין ליה לקדיה - ורעה ליה משתבין - מקלקלים המאכל שבקדיה, ולענין
4 ארמשייר. והא דאמר לקדיה - לא ודוק לקדיה. אלא לקדיה. וקדיה. דכבי עזר
5 קאמר (שבת ת"ג) האי קדוה קדיה. שיה. ואין
6 לפרש כפישי רשיי שפרשיה תהמ משתבין -
7 ששמיים הקדיה, דאם כן מאי קאמר הכא -
8 שהשמים משתבין, ורעה לומר שהשמים
9 משתבירין? אלא והאי משתבין - ורעה לומר
10 מעלין חלודה, כמו דבר שבטל ממלאכות ימים
11 רביס ומחילה, ובלעזו ראוילי. ו"א" לחוש
12 ותלה בידו ומגיס דעתו מביא אף לעולם שנאמר
13 יניד עליו רוע וי - כלומר: אם יניד עליו רוע
14 ששל על דיו ואלו השמיים יהיו נעטם - מקנה
15 אף עלה. כלומר: אוח קונה אף ועלה. כלומר אם
16 עלה כשנעט דעתו עליו - הוא מקנה אף.
17 **ב**חולדה ובור כך בהקדוש ברוך על אחת
18 במה ובמה - פירוש מאמין בחולדה
19 ובור. מעשה היה בערעה אחת. והיה רעה לליך
20 לית אביה, והיה בור בדרך תפלה. ובה בור
21 אחת. ואמר: אם יניד אעלך תואיל לך אמרה ונת
22 וך. ותבטע בתיקן שדוח לא ישא אשה אחת.
23 והיא לא תנשא לאיש אחר. ואמר: מי מעיד
24 לבינה ורעה חלודה אחת ולרכל לבני הבור.
25 ואמר: אלו שנים, בור חלודה ויהי עדים ביניהו.
26 והכל לדרס. והיא ענדה בשמעתה, והוא נשא
27 אשה אחת וילדה בן, באת חלודה ושבתו ונת
28 וילדה לו בן שני - תפל לבור ומת. אמרה לו
29 אשתו: מה זה המעשה שהעיד לנו בלא כשאר
30 בני אדם? נוכח השבעות, וספיר לאשתו כל
31 המעשה. אמרה לו: אם כן חזור וקדוה. והבן כל
32 וגו. והליך ונשא את הבתולה. והיניו דאמר:
33 המאמין בבור חלודה - שהעמידו דרוחן.

1 **ש**למדו קשה עליו כבוד - ששכח משנתו שאינה סודרה לו,
2 ואינו זוכר מה כתיב בה. ולפיכך אינו יודע לפרק. אי נמי שגורסה בטעות, פטר על חיוב
3 ומחיה על הפטר, ומקשי עלה מחובלת אחרת, ויחי בשמיע קרא: והוא לא, שאינו יודע
4 משנתו - מפני שפנים קלקל, כולל במשנה שהוא קודם לגמרא. ירבה כשיביא -
5 שסידרו בני הישיבה משנתם, שנאמר "וחילים"

6 - בין המלמדים, שכן חילול חילול, ויחזון
7 הבשר - כסידור משנתו מתחילה. כגמר פי' יום
8 שניתנה תורה - שתיקם בירו, ודור עיל
9 קמיה דר יוחנן, לטיבני גמרא. כגמר תורה,
10 נביאים, כתובים - שכן עשרים וארבעה ספרים.
11 שפנים קלקל - שדראה לו פנים רעות. ירבה
12 עליו רעים - לפנים הטוב, שיסבור לו פנים.
13 משבתין עליו כחובות - מאימיו פנים כעין
14 יחידלייא, כדמריקן בבבא מציעא (מכא),
15 דרתיקן טפי - שהעלה חלודה. שבערין
16 (מחלודין) על המטר. לחוש לחיטות - שבערין
17 שאן תתפללים הפלה בלחש. יניד עליו עובי -
18 תפיל עליו חבירו. ורבי גימשים כתיב. באיבו. ואי
19 יתרון לבקל הלשון - כלומר מה הנאה יש לבקל
20 הלשון שירעד ללחוש ולחוש אותו. מקנה אף על
21 קולה - מן אף חבירו. אי מי שמעתי אף על
22 נוחו לו חת ב' - ודכו משמע: בשביל שרתיקן
23 להגיד לו מה הלכות נוחין בהלכה. ואינו עושין,
24 מקנה - ומתקנים מתנבים באך ומעיל אוחו
25 ומביאים אותו עליו. ויש גורסין: ונוחין לו לה
26 ברבקה - מתקנים אף כי שרבינו יודע עליו ש
27 שנוח לו זה לתקנים באך ומעיל אוחו
28 מעליהם. אי דורס ואובל - מיד, ואינו מתירא.
29 בורה ואובל - שנוליך לחורו ואובל שני
30 שפמחן סוד הבריות, ובלקלי יש להם הנאה. וליך
31 מה תנאי יש לך - שאתה נושא בני אחרות?
32 והוא אמר: מה יתרון לבקל הלשון שספסר לשון
33 דרע, אף על פי שאין לו תנאי. ולפיכך כתיבא
34 הקדוש ברוך הוא ברוך אצל נתנע, כדי שמתירא
35 מפני שחשאי ארע הרשקא, ומתבייש עמו
36 מספיר לשון ארע. ולבס לא נכון על עס -
37 הקדוש ברוך הוא. ואף על פי כן - בתוב בספיקן
38 "הוא רחום יכפר עון וטועה תפלתו. והיכי
39 אמרת שאין תפלתם נשענת אצלי משום פשע
40 בכפיא כלומר, שנשען מנותן סכפס. כגמרו -
41 תפלתם נשענות. ואף על פי שאין כל כולם שלם.
42 כדכתיב: "איתתו פתחים" בדרביים. כוס רביס.
43 כידור - אינו אלא אם כל לבו מכוון. כוסן שאמת
44 מאירי הצפא - שיש אמתה במשך ומתון - ואי
45 "צדק משמים נשקף", והיניו נשמיים. שוך צדקה.
46 מתולדה ובר - שהיניו יש בני אדם. מניו ארע
47 באגדה: משנת בבחור אוח שנתן חולדת לריבה
48 אחת ששנאה. אמרה: מי מעיד? והיה שם בר
49 אוח חלודה, ויאמר חבירו: בור חולדת ערים
50 ברבי. לישמע עבר על אמתותו ונשא אוחה הוליל
51 שני בניס. אוח נפל לבור ומת, ואחז נשכחו
52 תולדה ומת. אמרה לו אשתו: מה מעשה אוח?
53 שנבעו סתים במורה שמועלה? ואמר לו: בור
54 היה המעשה. המאמין בהקדוש ברוך הוא -
55 ששמעו עד בניו לבין חבירי - על אחת כמה
56 וכה. המצדיק עצמו - שוכשר ומקטש מנישו.
57 מצדיקין עליו - מן מדיקין עמו אפילו כחוש
58 השערה. ויור שאלוהו מקלקל מעיניו כדי למרק
59 שותויה. שנאמר אמת מארין תבטח - או "צדק
60 משמים נשקף", צדקה אין כתיב בלא צדק -
61 ומשמע דין. וכיבארתן עביתך - על מי שזאה
62 את אוחך אחר מחוקי עביתך, כדי למררך עונותיו. ופסח ומקרא: מי יודע עון אפך - מי יודע עון וכה למצוא אותו לנעם טלפס ביום אפך, וכיבארתן עביתך - כשם שאתה יודע ומפחד,
63 כך שן לחיירא ולתהדר מבתריך. פנתק את שש ועושה צדק - מיני שמעתי ועושה צדק. שוך תהישיים כן - בדרביך ויכירך. אתה פוגע בו אוח חסות כלום. כמו "ויפגע בו ימין". קרא
64 הכי הוא: פנתק את שש ועושה צדק - והן העושיין כן - בדרביך ויכירך, באותם דרכים שאתה מייסוך ביסורין ויכירך לטובה, ואמרם: אתה קצפת בשביל שחטאנו בהם, ועלש נשען
65 - בשבילם נשען לעולם הבא. שחובלת - כמו ובעלי יולדה, אף השמיים עושין כן, וקשה לעולם. ועל חטא וזאת.

הענינות

תשובות

1 ונצטומה ונבקשה מאלוהי – ועינתו לנו. פירושו: מדקאמר על וזאת – משמע דאיכא
2 מילתא אחריתא, וכן פירש בסמוך "על דנא". אלא דבר הסמוי הו' העין
3 שאמר יצו ה' וכו' – לא תמהו דאמרין פיר' כל ה'בשר' (נרלן קה) גבי יצו שקולאי דרדו
4 זביתא דהרמא, אל תאמרו אתמורה חותו מרוביא, פקע זביתא, ומפרש שם: בשביל
5 השד שזיהו עש, עד דאפאייהו מר בר אשי
6 לשד לטלמ, אמר ליה שדיא למר בר בר אשי
7 לקבעי לו מר ויזמא דאיילו ואשלם, קבע ליה
8 ויזמא, כי מטא זמניה איבעב, ואמר ליה: אמאי
9 לא אתחב בזמנך אמר ליה: כל מדיד צדיק וחסים
10 וכילי ומני – לית לן רשות למשקל מניה אלמא
11 בברך המרוד הרמני לית ליה רשות למשקל
12 מניה, ודברר הסמוי ליה את רשות, אלמא אין
13 ברבא דברר הסמוי ויש לומר: אלמא ליה רשות מדי,
14 דהא דברר הסמוי עטבת אלוהי עטבת ליה עלה אלא
15 דברר הפקר, ודא דבר רכילי ומניו אין ציור וחסים
16 – היינו בשביל יראן ברבא מניה בתני, ולית ביה
17 דבר הפקר, ודא דברעלם ניהו, אלא דבר
18 הסמוי, היינו משע דהרביך מצויה ברב
19 הסמוי, ומה שמרבה בשביל הרבה – אית ליה
20 רשות למשקל בסמוי, דהיינו כמא הפקר שאין
21 לשום אדם זכות כ"י א' נמי, דבא הפקר דבר
22 הפני והמרד בלא ציור וחסים, ודא אית ליה
23 רשותא, וחסם מיירי ממרוד ומניו וכילי צדיק
24 וחסים – ונבאל לית ליה רשותא, ודלול יום
25 גשמים כיוס קיובץ גליות שאמור שבה ה' את
26 שבינו כאפיקים בנגב וכו' – ואם תאמר: אמאי
27 לא קאמר גול' יום הגשמים יהי מרובץ גליות
28 דהא "כאפיקים בנגב" כתיב, ומי נחלה בני – קטן
29 נחלה בגול, (שפיעת גול'ים שפיעת קיובץ גליות
30 דהכי בני אמר (תענית 10א) "עירוף בנטר לדידי
31 בני נחלה בני – קטן נחלה בגול' ויש לומר: דהי'
32 פירושו: אנא מתפלליס הכי שובה ה' את שבינו
33 כאפיקים אחרין בנגב, שגדול יום קיובץ
34 כאפיקים בנגב, איך עשה עמנו לטובה את
35 כקבוץ גליות, בדיחו כ"י זה כמו ה', ואפיקים בנגב
36 תחדש שבי כל יום – כיוס קיובץ גליות, אבל יתיר
37 לא.

נאמרה "עצירה" באשה, שנאמר: "כי עצר עצר ה'
בעד קל רחם". ונאמרה "עצירה" בגשמים, דכתיב:
"ועצר את השמים", נאמר "לירה" באשה ונאמר
"לירה" בגשמים. נאמר "לירה" בגשמים דכתיב:
"ותחר ותלך בני", ונאמר "לירה" בגשמים דכתיב:
"והולירה, והצמיחה". נאמר "פקדה" באשה, ונאמר
"פקדה" בגשמים. נאמר "פקדה" באשה, דכתיב:
"וה' פקד את שרה". ונאמר "פקדה" בגשמים,
דכתיב: "פקדת הארץ ותשקקה, רבת תעשורה
פלג אלהים קולא מים". מאי: "פלג אלהים קולא
מים"? תנא: "כמין קובה לש פרקיע, שממנה גשמים
יוצאין, אמר רבי שמואל בר נחמני: מאי דכתיב:
"ותחר ותלך בני", אמר רבי ארצי, אם לחסד, מיצאהו?
"אם לשבט", בחרים ונבכעות. "אם לחסד מיצאהו
לארצו", בשרות ובכרמים. "אם לשבט", לאילנות.
"אם לארצו", ליערים. "אם לחסד מיצאהו", בורות,
שחין, ומערות. כימי רבי שמואל בר נחמני היה פקנא
ומותאני. אמר: היכי נעביד? ניבעי רחמי אחרתי? לא
אפשר. אלא, ליבעי רחמי אמותאני, וכפנא ניסבול.
אמר להו רבי שמואל בר נחמני: ניבעי רחמי אפנאני,
דכי יהיב רחמנא שובעא, לחי הוא דיהיב, דכתיב:
"פוחח את ידו ומשביע לכל חי רצון". וינולן דלא
מצלינן אחרתי? דכתיב: "ונצומה ונבקשה מאלהינו
על זאת". מקלל דאיכא אחרתי. במערבא אמרי
משמיה דרבי חיי מרביא: "ורחמין לבעבא מן קדם
אלה שמאי על רוא דנה". מקלל דאיכא אחרתי.
עשר

כימי רבי ירוא, גוזר שקדא, וגוזר דלא למיתב בתעניתא. אמר להו רבי ירוא: נקבליה עינין,
ולכי בטיל תנוורת, ליתביה אמרי ליה: מנא לך הא? אמר להו: דכתיב: "ואמר אל: אל
תורא, ויגאל בני מן היים אפילו אשר נתת את לבך להבין, ולהתענות לפני אלהיך ושבעו
דבריו". אמר רבי יצחק: אפילו אשר נתת את לבך להבין, וירדו גשמים בערבי שבחות, אינן אלא
סימן קללה. היינו דאמר רבי בר שלאי: קשה יומא דמיטרא פיומא דרניא. אמר אמרי: אי
לא דצריך להריתא, בעינן רחמי ומבטלינן ליה. ואמר רבי יצחק: שמש בשבת צדקה לעניים,
שנאמר: "וירחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא". ואמר רבי יצחק: גדול יום הגשמים
שאפילו פרוטה שפכים מתרבת בו, שנאמר: "לחת מטב ארצך בעתה ולבך את כל מעשה
ידך". ואמר רבי יצחק: אין התרבה מצויה אלא פדור הסמוי מן העין, שנאמר: "יצו ה' אתך
את התרבה פאסמיו". תנא דבי רבי ישמעאל: "אין התרבה מצויה אלא פדור שאין העין
שוטת בו, שנאמר: "יצו ה' אתך את התרבה פאסמיו". תנו רבנן: "התכנס למדו את רגו
אומר: 'יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתישלח ברכה במעשה דעני' התחיל למדו, אומר:
ברוך השולח ברכה בהנה' מרד ואחר כך בידך, והי זו הפלת שוא; לפי שאין התרבה מצויה, לא פדור השקול ולא פדור
המרוד ולא פדור המניי אלא פדור הסמוי מן העין' קבוצ; גייסות; צדקה; מעשה; פרנס; סימן. אמר רבי יתגן: גדול יום הגשמים
כיום קבוצ גליות, שנאמר: 'שוכה ה' את שבינו פאפיקים בנגב'. ואין 'אפיקים' אלא 'מט'". שנאמר: "ויראו אפני ים". ואמר רבי
יתגן: גדול יום הגשמים, שאפילו גייסות פוסקות בו, שנאמר: 'תלמיה רוח; נחת גידוריה'. ואמר רבי יתגן: אין הגשמים נעצרין אלא
בשביל פוסק צדקה ברבים ואין נותנין, שנאמר: 'נשיאים ורוח, ותשם אין, איש מתהלל במתת שקר'". אמר רבי יתגן: מאי דכתיב:

"אבן ישראל – שטינוולץ"

רשי

1 נאמיה ערציה נאשה כו' – כלומר, על כולן מבקשים רחמים. על – בריכה. במין קובה
2 אהל מלא מים. אם לשבט – אהל גור הקדוש ברוך הוא רוב גשמים לרעה – או יורדים
3 בכח כששט שמכה כבת. חזרו בשוכה – הקדוש ברוך הוא מוריד על הרים ונבועת
4 מוקם שאין שם אש. אבל אם לחסד – שירדך בנחת – מיצואתו לארצו, לארץ ישראל
5 אחרתי – לא בעינן רחמי אחרתי, דרלמקן, נבעי
6 רחמי אפנאני – ליתובי שובעא, ומותאני ליבטל
7 ממילא. רבי יתב רחמנא שובעא לחי הוא
8 ירהיב – לחידי ולא למותם, דאניו כתיב
9 שובעא בדי להמת בני אדם, אלא כדי שיהו,
10 משבעי לכל חי רצון – שובעו נותן לבני אדם
11 חיים, על זאת – על דאמ שממע. בעורא כתיב
12 על הוא דאט – בדנאל כתיב. דא לחיבו
13 בתעניתא – דלא בעי ליתוי ריבא לעולם
14 שביכי, וקל עינין – זמני תעניתא, דמוסם
15 קבלה מתני לן בתעניתא, וכי בטיל גורא –
16 בערדי ליה. ונפולן דעבידני הכי – כלומר, ומניו
17 אי בעדינן הכי, אפך נתת לבך להתענות לפני
18 אלהיך ונשבעו דברכי – אמר רבי אבא, משביל עליו
19 נשמעו דברכי. כשני אילוי – בימי חתאב, שהיה
20 העולם ערוך לגשמים, דכתיב (מלכים א' ז') אם
21 יהיה השמים גשמים כל ומטר כי אם לפני דברכי.
22 סימן קללה – שבו אדם צריכים לחוד בשוק
23 לקנות סעודת שבת. קשי יומי דמיטרא – שאן
24 בני אדם יוכלון לעשות צדיקין, בימיא דרניא –
25 שני וחמישי, שמתקבצין בני אדם לרוח עם
26 בחרין, תבקע עורא. שני העומת קולות
27 ואזושות ביים הגשמים כתיב הדין, ונכרע שבת
28 כל שכן דקשי מיטרא. והיינו – דאמר ר' שלאי:
29 בני אדם יוכלון לעשות גשמים שטורדין בני אדם –
30 ואנין יוכלון לצאת ולבא. צדקה לעניים –
31 ומבטליננהו גשמים שטורדין בני אדם, –
32 ונבטליננהו גשמים שטורדין בני אדם, ומתחמקין
33 בה כיום העינה. דלא שפי – שומרי שבת.
34 פרוטה שפכים – אפילו בערבי דים שאנין
35 צריכים לגשמים מתרביכין, מרד השולח ברכה
36 – (שפיט) ומזכיר בה מלכות ואמורה ככל
37 דברכות בנכות. היי זו הפלת שוא – ועוב אין
38 ברכה ונכנסת בה. נבחר הסמוי מן העין –
39 יודע הסתם כאפיקים – כאפיקי נחלים. בנגב
40 יבשה. וזמנה דרורי' מתרומנין גיבוי. אמרי
41 ים – ומצאי ים אלתא. אפיק לשון מים
42 ואפיקים בנגב נניו לשון גשמים. גייסות –
43 חילות. שאתא מרודה תלמי הארץ בגשם מדי
44 גדודם נוחין, כרלמקן, פוסק צדקה ברבים –
45 ליום ולפנים, ואורחא דמילתא נקט, שאין אדם
46 עשוי לפסוק צדקה בינו לבין עצמו ואינו נותן,
47 נשיאים ורוח – באין לעולם כאילו גשמים
48 יורדין – ואנין יורדין, בשביל אלוהי המתהלל
49 במתת שקר. וכדעם שרוא עושה לפנים ומתניף
50 את העינים – איך שמים מתניפין את הארץ.
51 שמראן נשיאים ורוח – וגשם אין, אי נמי: אין
52 קאי אשלתשמ, דמכל אלז נעצרין.
53 לנוקא

ברוך השולח ברכה בהנה' מרד ואחר כך בידך, והי זו הפלת שוא; לפי שאין התרבה מצויה, לא פדור השקול ולא פדור
המרוד ולא פדור המניי אלא פדור הסמוי מן העין' קבוצ; גייסות; צדקה; מעשה; פרנס; סימן. אמר רבי יתגן: גדול יום הגשמים
כיום קבוצ גליות, שנאמר: 'שוכה ה' את שבינו פאפיקים בנגב'. ואין 'אפיקים' אלא 'מט'". שנאמר: "ויראו אפני ים". ואמר רבי
יתגן: גדול יום הגשמים, שאפילו גייסות פוסקות בו, שנאמר: 'תלמיה רוח; נחת גידוריה'. ואמר רבי יתגן: אין הגשמים נעצרין אלא
בשביל פוסק צדקה ברבים ואין נותנין, שנאמר: 'נשיאים ורוח, ותשם אין, איש מתהלל במתת שקר'". אמר רבי יתגן: מאי דכתיב:
"שפיט" –

דלמא, רבי חייננא בר פפא ורבי שמואל בר נחמן עבדין על חד מחורשי שביעית. אמר ליה רבי שמואל בר נחמן: אישר. אמר ליה רבי חייננא בר פפא: לא בן אלפן רבי (תהלים קכט) ולא אמרו העבדים ברכת ה' אליכם, שאסור לומר לחורשי שביעית אישר! אמר ליה: לקרות אתה יודע, לדרוש אין אתה יודע. ולא אמרו העבדים – אילו עובדי בוכים ומזלות שהן כלים ועובדים מן העולם, לא אמרו לישראל ברכת ה' אליכם. מה ישראל אמרים להן? ברכנו אתכם בשם ה', לא דייכם שכל ברכות שבאות לעולם – בזכותינו הן באות, ואין אתם אמרים לנו: בואו וטלו מן הברכות הללו, ולא עוד, אלא שאתם מגלגלין עלינו פיסים וזימיונות ונגלגלית ונאוננויות.

הדרן עלך הניזון

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הלכה א' מתני' האומר: "התקבל גט זה לאשתי", או "הולך גט זה לאשתי", אם רצה לחזור – יחזור. האשה שאמרה: התקבל לי גיטי, אם רצה להחזור –

[דף ל"ד ע"א]

לא יחזור. לפיכך אם אמר הבעל: "אי אפשי שתקבל לך, אלא הולך ותן לך", אם רצה להחזור – יחזור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף האמרת "טול לי גיטי", אם רצה להחזור לא יחזור.

גמרא בכל אתר אתר אמר: התקבל – בזכה, הכא את אמר: התקבל – בהולך! שנייה היא, שזכין לו לאדם שלא בפניו.

התיב רבי שמי: הגע עצמה, שהיתה צווחת להתגרש! אני אומר שמא חזרה בה. הא תנינן: היא עצמה מביאה את גיטה, חש לומר שמא חזרה בה! תמן – היא חכה לעצמה. ברם הכא – חוב לה.

רב נחמן בר יעקב אמר: אמרה הכא לי גיטי, וחלף ואמר לו: "אשתך אמרה התקבל לי גיטי". אף על פי שהגיע לידה – אינו גט, שהוא סבור מדעת השליח מתגרשת, והיא אינה מתגרשת אלא מדעתה!

התיב רב הונא בר תייה: והא דתנינן האשה שאמרה התקבל לי גיטי, אינו גט עד שיגיע גט לידה. מעתה, אפילו הגיע גט לידה אינו גט, שהיא סבורה שהיא מתגרשת מדעת השליח, והיא אינה מתגרשת אלא מדעתה!

ב'יודע הלכה לומר, התקבל (וזכה בהולף) בהולף ולא בזכה.

והתנינן: קמנא שאמרה התקבל לי גיטי – אינו גמ עד שיגיע גמ לידה. מעתה, אפילו הגיע גמ לידה אינו גמ, שהיא סבורה שפא לדעת השליח היא מתגרשת, והיא אינה מתגרשת אלא מדעתה! ב'יודע שאין הקטן עושה שליח.

רבי זעירא בעי:

[דף ל"ד ע"ב]

עד כדון בשאמרה הבא לי, ואמר לו התקבל לי. אמרה התקבל לי, והוא אמר לו הבא לי? אשכח תני על תרויהוון: הרי זה גמ. ואם רצה להחזיר – יחזיר.

רב הונא בשם רב: אין האשה עושה שליח לקבל גיטה משלוחה של בעלה. שמואל שמעיה מיניה, ולעתה בתריה ארבעים זמני.

והא תנינן: ונתן בידה (דברים כד) – אין לי אלא בידה, מניין ביד שלוחו, ביד שלוחה, משלוחו לשלוחה, משלוחה לשלוחו, מניין? תלמוד לומר ונתן ונתן.

מה תני: אי איפשי – רבי. דתני: אמרה: "התקבל לי גיטי", והלף ואמר לו: אשתך אמרה, "התקבל לי גיטי" (הילף), הולכיו לה, ונתנו לה, זכה לה, ונתקבל לה. אם רצה להחזיר לא יחזיר; דברי רבי. רבי נתן אומר: הולכיו לה, ונתנו לה, אם רצה להחזיר – יחזיר. התקבל זוכה לה, אם רצה להחזיר – לא יחזיר. רבי אמר: ככולן לא יחזיר עד שיאמר לו אי איפשי שתקבלו לה, אלא שתולכיו לה.

וקשיא על דרבי הילף מן דיבורי אם רצה להחזיר יחזיר! וקשיא על דרבי נתן, הילף לדיבורה, אם רצה להחזיר יחזיר!

רב הונא אמר: נעשה שלוחו ושלוחה. אסי אמר: כל היכא דאמר שלוחו ושלוחה – מגורשת ואינה מגורשת.

אמר רבי חגי קומי רבי יוסי: ואתיין אלין פלוגתא באילין פלוגתא. דתנינן תמן: היה כדבר עם האשה על עיסקי גיטה וקידושיה, ונתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש, רבי יוסי אומר: דיוו. רבי יהודה אומר: צריך לפרש. ואתיין דרבי רבי יוסי. ודרבי נתן כרבי יודה. אמר ליה, ואת מה בידך? דאמר רבי זעירא אמר רבי הויה בר אבין, אדא בר תחליפא בשם רבי הושעיה:

[דף ל"ה ע"א]

מה פליגינן? בשתפלינו עצמן לעניינות אחרים, אבל אם היה עוסק באתו עניין – גט הוא. והכא, אפילו בעוסקין באתו עניין – היא מהלוקת.

רבי זעירא בעי קומי רבי מנא: אף לעניין מתנה בן? אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו? אמר ליה: תמן – התורה זיבת אותה בגיטה, והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה. אית לך מימר במתנה: אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו?

ועוד מן הדא, דאמר רבי יוסה ורבי יעקב בר זבדי, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אמר ליתן מתנה לתבירו, ובימש לחזור בו – חוזר בו. קם רבי יוסי עם רבי יעקב בר זבדי, אמר ליה: והן הוא הין צדק! אמר לו: בשעה שאמרו – הין צדק היה.

אמר לו: הולך גט אשתי, גט בתה, גט אחותה, והלך ונתנו לה – אינו גט. תבעו השליח ואמר לו: תן גט לאשתו. אמר לו הילך גט אשתי, גט בתה, גט אחותה, והלך ונתנו לה – הרי זה גט.

רבי יוסי בי רבי בון ורבי אבין בשם רבי שמי: זו דברי רבי. אבל חכמים אומרים: באומרת: יהא לי בידך.

אמר רבי חנינה: הלכה ברבן גמליאל. והוא שאמרה לו היא: מול לי יהא (לי) בידך.

חד בר נש שלח גט לאיתתיה, אמרה ליה, יהא לי בידך. אתא עובדא קומי רב, אמר: אם בא להחזיר – לא יחזיר. מה, ופליגי? שנייא הוא 'יהא בידך'. שנייא הוא 'יהא לי בידך'.

אמר רבי חזקיה: אנא ידע רישא וסיפא. אשה אחת עשת שליח לקבל גיטא משלוחי בעלה. אתא עובדא קומי רב, אמר, אם רצה להחזיר – לא יחזיר.

מחלפה שיטתיה דרב! תמן אמר רבי הונא בשם רב: אין האשה עושה שליח לקבל גיטא משלוחי בעלה. והכא הוא אמר הכין!

[דף ל"ה ע"ב]

אני אומר אחר הדלת היה עומד ושמע את קולה!

הלכה ב' מתני' האשה שאמרה: התקבל לי גיטי, צריכה שתי כיתי עדים, שנים שיאמרו בפנינו אמרה, ושנים שיאמרו בפנינו קיבל וקרע. אפילו הן הראשונים והן האחרונים, או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהן.

נערה מאורסה – היא ואביה מקבלין את גיטה. רבי יהודה אומר: אין שתי ידיים זוכות פאחת. אלא אביה מקבל גיטה בלבד.

וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה – אינה יכולה להתגרש.

קטנה שאמרה: 'התקבל לי גיטי' – אינו גט עד שיגיע גט לידה. לפיכך אם רצה הפעל להחזיר – יחזיר, שאין הקטן עושה שליח. ואם אמר לו אביה: 'צא וקבל לבתי גיטה' – אם רצה להחזיר לא יחזיר.

גמרא שנים שאמרו: 'בפנינו אמרה'. ושנים שאמרו: 'בפנינו קיבל וקרע'. הוא מודה, וצטרף השליח! תיפתר: שהיה קרוב. תדא אמרה: שהקרוב נעשה שליח.

נערה מאורסה – היא ואביה מקבלין גיטה. ריש לקיש אומר: כמחלוקת בגיטין.

[דף ל"ז ע"א]

בד מחלוקת בקידושין. אומר רבי יוחנן: הכל מודין בקידושין שאביה מקדשה ולא היא. מודה ריש לקיש בנישואין – לא הכל מונה להשיא את עצמה ולהפסיד מעשה ידיה לאביה.

על דעתיה דרבי יוחנן – אין לה דעת אצל אביה, ואינה עושה שליח. על דעתיה דריש לקיש – יש לה דעת אצל אביה והיא עושה שליח.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן, האיך מקדש בו ובשלוהו, והאשה מתקדשת בה ובשלוהו! פתר לה בגדולה. והתנינן: קטנה שאמרה התקבל לי גטי – אינו גט עד שיגיע גט לידה! פתר ביתומה. והא תנינן: אם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה, אם רצה להחזיר – לא יחזיר! פתר לה: לצדדין היא מתניתא, רישא – ביתומה, וסיפא – בשיש לה אב.

מתניתא פליגא על ריש לקיש. האיך מקדש את בתו פשהיא נערה, בו ובשלוהו! פתר לה פרבי יהודה, דרבי יהודה אומר: אין שתי ידיים זוכות פאחת.

דאמר רבי יוסי: חד רב נפק מבית וועדא, אומר, נפק עובדא פרבי יוחנן. ומכין עליו? לא הוה צריכה מיסמוך עליו, אלא דהות מן ומא לטיגני.

הכרייא אמרין בהצור ובארבע אמות פליגין, רבי יוחנן אמר: יש לה הצור ויש להן ארבע אמות. ריש לקיש אמר: אין לה הצור ואין להן ארבע אמות. רבי אלעזר אמר: בהצור פליגין ואין לה ארבע אמות.

[דף ל"ז ע"ב]

מי אמר רבי יוחנן בפישוט ידום? רבי אלעזר שאל: הצירו של שליח מהו שתיעשה כידו?

נישאת - היא, לא אביה. קטנה - אביה, לא היא. ניסית - בין היא בין אביה. אם יש בה דעת - היא לא אביה. אי זו היא קטנה שהיא צריכה להתגרש? אמר רבי יוחנן: כל שנותנין לה גיטה ודבר אחר עמו והיא מוציאה אותו לאחר זמן.

הלכה ג' מתני' האומר: "תן גט לאשתי במקום פלוני", ונתנו לה במקום אחר - פסול. "הרי היא במקום פלוני", ונתנו לה במקום אחר - כשר. האשה שאמרה: "התקבל לי גיטי במקום פלוני", וקיבלו לה במקום אחר - פסול, ורבי אלעזר מכשיר. "הבא לי גיטי במקום פלוני", והביאו לה במקום אחר - כשר.

גמרא מתניתא דלא כרבי אלעזר. ברם כרבי אלעזר - לעולם אינה מגורשת עד שיאמר לו אל תגרשנה לי אלא במקום פלוני. "הרי היא במקום פלוני", והלך ונירשה במקום אחר - הרי זו אוף רבי לעזר מודה שאינו אלא כמראה לה מקום.

אוף רבנין מודיי, שאינו אלא כמראה לה מקום.

הלכה ד' מתני' "הבא לי גיטי" - אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה. "התקבל לי גיטי" - אסורה לזבל בתרומה מיד. "התקבל לי גיטי במקום פלוני" - אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום. רבי אלעזר אוסר מיד.

גמרא מה טעמא דרבי לעזר? אני אומר אחר תדלת מצאו.

תמן תנינן: האומר למי שאינו נאמן על הפעושרות: קח לי ממי שהוא נאמן, ממי שהוא מעשר - אינו נאמן. תני, רבי יוסי אומר: אפילו אמר לו: "מפלוני" - אינו נאמן, עד שיאמר לו: "קח ואני נתן מעות". מאי טעמא דרבי יוסי? אני אומר: אחד קרוב מצאו ולקח מפנו.

אתייה דרבי אלעזר ברבי יוסי ודרבי יוסי ברבי אלעזר, דרבי יוסי ריבה מן דרבי אלעזר, ולא מודה רבי אלעזר שאם אמרה לו אל תקבלהו לי אלא במקום פלוני – שהיא אוכלת בתרומה עד שיגיע הגט לאותו מקום.

[דף ל"ז ע"א]

והקא אפילו אמר לו מפלוני אינו נאמן, עד שיאמר לו קח ואני נתת מעות. מאי טעמא דרבי יוסי? אני אומר אחד קרוב מצא ולקח מפני.

הלכה ה' מתני' האומר כתבו גט ותנו לאשתי. גרשוה, כתבו איגרת ותנו לה – הרי אילו וכתבו ויתנו. פטרוה, פרנסיה. עשו לה פנימוס, עשו לה פראוי – לא אמר כלום. בראשונה היו אומרים: היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי – הרי אילו וכתבו ויתנו. חזרו לומר: אף המפרש והיוצא בשניירא. רבי שמעון שזורי אומר: אף המסוכן.

גמרא האומר תרכוה – באומר גירשוה, פטרוה, פרנסיה, עשו לה פנימוס, עשו לה פראוי – לא אמר כלום, אני אומר למזונות.

אמר רבי מנא: ולא סוף דבר בקולר של סכנה, אלא אפילו בקולר של ממון, שכל הקולר בהזקת של סכנה.

רבי אלעזר שאל: מתנתו כמתנת שכיב מרע? רב נחמן בשם רבי יעקב ארמנייא: מה דהיא צריכה לרבי אלעזר, פשיטא לרבי יוסי בר חנינה. דתנינן תמן: האשה שנתרנה – נהנין בשערה. בהמה שנתרנה – אסורה בהנניה. אמר רבי יוסי בר חנינה:

[דף ל"ז ע"ב]

באמרת: תינתן בכינתי לבתי.

בהדא גניבה אתאפס למקטלא, אמר: יבון לרבי אבונא וזו מן המרא דכפר פנייא. ולא יבון ליה, חשין להא דרבי, דרב אמר: הירוש – כמשועבד, בשם שאין מלוה בעדים נגיבית מן המשועבד, כך אינה נגיבית מן הירושין. ולא יתנון ליה משום חוב, יתנון ליה משום מתנה! חשין להא דרבי אלעזר, דרבי אלעזר שאל, מתנתו כמתנת שכיב מרע?

איתי דרבי זעירא לרבי זצחק עטושייא, ותנזן ליה, כגיטין – פן מתנה. אמר ליה רבי בא: או מה גיטין אם לא נתן בתינו – לא נותן, אף מתנה אם לא נתן בתינו – לאו שמה מתנה! אמר ליה: הכא אתא רבי מפקה חכמתה, ומפסדה לרבי אבונא וזוי. לית זכיל, דתנינן תמן: תנו מנה לאיש פלוני ומת – ותנו לאחר מיתה, כרבי שמעון.

דרבי יוחנן פליג וכוון ליה. דמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מלוח בעדים נגבית מן היורשין, ובלבד יורשין קרקע.

אמר רבי יוסה: הדיא דתימר – בהן דתנה קאים גבית עד שעה דמית, ברם אם עליל ונפק – אנא אמר ככר יהיב ליה.

מילתיה דרבי חנינה אמר: דלא יהיב ליה. רבי חנינה הוה מישתעי אהן עובדא: לוי פריסה הוה עבר מן אתר לאתר נפקין קריביה דגניבה מיכול עימיה אמר: ויכוון לרבי אבונא וזוי, והיתגרוו לחמא.

תני: אף החולה. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן: הלכה כרבי שמעון השזורי במסוכן. מה בין מסוכן מה בין חולה? חולה – כדרך הארץ, ומסוכן – כל שקפץ עליו החולי. דרף הארץ, הקרובים – נכנסין אצלו מיד, והרחוקין – לאחר שלשה ימים. ואם קפץ עליו החולי – אילו ואילו נכנסין אצלו מיד.

דלמא רבי הונא רבי פינחס רבי הונא, סלקון מבקרא לרבי יוסי בטר תלתא יומין. אמר לון: בי בעיתון מקיימה מתניתא?

הלכה ו' מתני' מי שהיה מושלך בבור, ואמר: "כל השומע את קולי יכתוב גט לאשתי" – הרי אילו יכתבו ויתנו. הכריא שאמר: "כתבו גט לאשתי" – רצה לשחק בה. מעשה בכריא שאמר: "כתבו גט לאשתי", ועלה לראש הגג ונפל ומת, אמר רבן שמעון בן גמליאל: אמרו חכמים: אם מעצמו נפל – הרי זה גט, ואם הרוח דהאתו – אינו גט.

גמרא אמר רבי חנינה: ליפדנו רבי יוחנן והן שראו בוכייה של אדם. תמן תנינן: מעידין לאור הבר ולאור הלכנה, ומשיאין על פי בת קול. ומר רבי יוחנן: והן שראו בוכייה של אדם. רבי אחא בר חנינה בשם רבי חנינה:

[דף ל"ח ע"א]

הדא דתימר בשדה, אבל בעיר – אפילו לא ראו בוכייה של אדם. והתנינן: מי שהיה מושלף בבור, ואמר רבי יונתן: והן שראו בוכייה של אדם! אמר רבי אבין: המוזקין היו מצויין בבורות כדרך שהן מצויין בשדות.

ספק מעצמו נפל, ספק הרוח דחתו? נישמעינה מן הדא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם על אתר נפל – הרי זה גמ, ואם לאחר זמן נפל – אינו גמ. וההן על אתר, ולא ספק הוא! הדא אמרה: ספק מעצמו נפל, ספק הרוח דחתו – הרי זה גמ.

שחטה לזרוק דמה לעבודה זרה, ולהקטיר חלבה לעבודה זרה – רבי יוחנן אומר: המחשבה פוסלת. ריש לקיש אומר: אין המחשבה פוסלת. התיב רבי יעקב בר אידי קומי ריש לקיש: והתנינן: רבי יוסי אומר: קל וחומר הדברים. מה אם במקום שהמחשבה פוסלת במקדשין כו', ופיגול ונותר, המחשבה פוסלת.

אמר ליה: פיגול ונותר אין, המחשבה פוסלת. אבל אם שחטה לזרוק את דמה לעבודה זרה ולקטור חלבה לעבודה זרה – אין המחשבה פוסלת.

שחטה וזרק דמה והקטיר חלבה לעבודה זרה, זה היה מעשה בקיסרין, ולא אמרו לא לאיפור ולא להיתר. רבי חנינא בשם רב הסדא: זאת אומרת לא חשו, אין תימר חשו היה להם להורות איפור! רבי יוסי בשם רב הסדא: זאת אומרת שחשו, אין תימר לא חשו, לא היה להן להורות!

הלכה ז' מתני' אומר לשנים: "תנו גמ לאשתי". או לשלשה: "כתבו גמ ותנו לאשתי, – הרי אילו יכתבו ויתנו. אומר לשלשה: "תנו גמ לאשתי" – יאמרו לאחרים כתבו, מפני שעשאן בית דין, דברי רבי מאיר. וזו הלכה שלח חנניה איש אונו מבית האסורין, מקובל אני, באומר לשלשה: "תנו גמ לאשתי" – שיאמרו לאחרים כתבו, מפני שעשאן בית דין. אמר רבי יוסי: נומינו לשליה, אף אנו מקובלין, שאפילו אומר לבית דין הגדול שבירושלים: "תנו גמ לאשתי" – צריך שילמדו ויכתבו ויתנו לה. אמר לעשרה: "תנו גמ לאשתי" – אחד פותב ושנים הותמין. "פולקם כתובו" – אחד פותב וכולן הותמין, לפיכך אם מת אחד מהן – הרי הגמ בטל.

גמרא מתניתא דרבי מאיר,

[דף ל"ח ע"ב]

מזן דבתרה, אמר לשלשה.

ואמר רב הסדא: טעמא דרבי מאיר, מה מצינו בכל מקום, אחרים בותבין ובית דין הותמין, והכא, אחרים בותבין ובית דין מהתמין. רבי הילל בר וולם בעא קומי רבי: מה ראו לומר הלכה כרבי יוסי? אמר ליה, שלא ראיתיו.

רבי, פד תוח בעי מקשייה על דרבי יוסי, אמר: אנן עליבייה, מקשייא על דרבי יוסי! שפיש לבין קדשי הקדשים לבין חילי חילין, קד בין דורינו לדורו של רבי יוסי! אמר רבי ישמעאל בי רבי יוסי: בשם שבין וקב לעפר, קד בין דורינו לדורו של אבא.

אמר לעשרה: "הולכי את הגט הזה" – אהד מוליד על ידי פולן. "פולכם הולכי" – פולם מולכין ואהד נותן על ידי פולן. לפיכך, אם מת אהד מהן – הרי הגט בטל. רבי יוחנן בשם רבי אלעזר דמן רומא: המונה – פאמר פולכם.

הדרן עלה האומר התקבל

פרק שביעי

הלכה א' מתני' מי שאהזו קורדייקוס, ואמר: "כתבו גט לאשתי" – לא אמר כלום. אמר: "כתבו גט לאשתי" ואהזו קורדייקוס וחזר ואמר "אל תכתבו" – אין דבריו האחרונים כלום. נשתתק, אמרו לו: "נכתוב גט לאשתי"? והרבין בראשו. בודקין אותו שלשה פעמים, אם אמר על לאו לאו, ועל הין הין – הרי אילו יכתבו ויתנו.

גמרא סימן שוטה – היצא פלילה. והלן בבית הקברות. והמקרא בסותו. והמאבד מה שנותנין לו. רבי הונא אמר: והן שיהו פוליהם בו. דל כן, היצא פלילה – קינורופים. והלן בבית הקברות – המקטר לשדים. והמקרא את בסותו, והמאבד מה שנותנין לו – קינורוס.

רבי יוחנן אמר: אפילו אהד מהן. אמר רבי אבין: מסתברא כמה דאמר רבי יוחנן אפילו אהד מהן, ובכלבד במאבד מה שנותנין לו, שאפילו שוטה שבשוטין אין מאבד מה שנותנין לו. קורדייקוס אין בו אהד מכל אלו.

מהו קורדייקוס? אמר רבי יוסי: המים. אתא עובדא קומי רבי יוסי בחד טרסיי דתוון יתבין ליה סמיך גו אפים, ונהו לעי. אפים גו סמיך, ונהו לעי. והו קורדייקוס שאמרו חכמים, פעמים שוטה פעמים הלום. בשעה שהוא שוטה – הרי הוא בשוטה לכל דבר. ובשעה שהוא הלום – הרי הוא בפיקוח לכל דבר.

אתא עובדא קומי שמואל, אמר: כד דהוא חלים – יתן גט. מה שמואל? בריש לקיש, דריש לקיש אמר: לכשישתפה. רובה דשמואל מריש לקיש, דו אמר: הלום יתן גט.

[דף ל"ט ע"א]

ותחלימני ותחייני (ישעיה לח).

רבי יעקב בר אחא אמר: איתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש. רבי יוחנן אמר: עודהו קורדייקוס עליו – כותבין גט ונותנין לאשתו. ריש לקיש אמר: לכשישתפה.

מחלפה שיטתיה דריש לקיש, דאיתפלגון, נתהרש או נשתפה או נשתפד, או שהורו בית דין לאכול חלב – רבי יוחנן אמר: נדחית חטאתו. ריש לקיש אמר: לא נדחית חטאתו!

רבי יוסי בי רבי בון אמר רבי יוחנן, מיהליף שמוענתא, דלא תהא מילתיה דרבי יוחנן פליגא על מילתיה. דמר רבי שמואל בר אבא בשם רבי יוחנן: הגזסם – זורקין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו.

רבניו דקיסרין אמרין: רבי חייא רבי יסא, חד פתדין וחד ברתדין. מתניתא פליגא על ריש לקיש. אמר: כתבו גט לאשתו, ואחוזו קורדייקוס, וחזר ואמר אל תכתבו – אין דבריו האחרונים כלום! פתר לה: לכשישתפה – אין דבריו האחרונים כלום.

נתן לה את גיטתה ואמר לא יהא גט אלא למחר, ונעשה קורדייקוס – תפלוגתא דרבי יוחנן ודריש לקיש. זרק לה את גיטתה, ואמר: "לא יהא גט אלא למחר" – תפלוגתא דרבי יוחנן ודריש לקיש.

רבי אלעזר אמר רבי אבין בעי: תרם את בירייו ואמר "לא יהא תרומה אלא למחר", ונעשה קורדייקוס – תפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש?

אמר רבי זעירא: מתניתא פליגא על ריש לקיש, ולית לה קיום. הרי שתיה צלוב או מוגזיד, ורמוז ואמר כתבו גט לאשתו, כותבין ונותנין בחזקת שהנשמה תלויה בו. ואיפשר שלא נמרפה דעתו שענה אחתה! הדיא פליגא על ריש לקיש, ולית לה קיום.

תני: תרש שתתם – אין תרומתו תרומה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: בפה דברים אמורים? שהיה תרש מתחילתו, אבל אם היה פיקח ונתהרש – בותב ואחרים מקיימין כתב ידו.

רבי יעקב בר אחא רבי חייה בשם רבי יוחנן

[דף ל"ט ע"ב]

חלוקין על השונה הנה. אמרין: והא מתניתא פליגא, נתהרש הוא או נשתטה – אינו מוציא עולמות. ויכתוב, ויקיימו אחרים כתב ידו! קיימניה: בשאינו יודע לכתוב.

התיב רבי בא בר מפל: והא מתניתא פליגא, הרי שכתב בכתב ידו, אמר לפופר וכתב, לעדים והתמו – אף על פי שכתבוהו והתמוהו ונתנוהו לו, וחזר ונתנו לה – אינו גט!

אמר רבי יוסי: אמור דבתרא, ולית הדא פליגא, אינו גט עד שישמענו קולו אמר לפופר כתוב ולעדים התמו. סוף דבר עד שישמענו את קולו! ולא אפילו הרבין בראשו ואת אמר ליה בן, אף הכא לית בן. אמר רבי מנא: אית בן, היא שמיעת הקול, היא הרבנת הראש.

רבי זעירא בעא מיניה דרבי מנא: כמה דתימר עד שירבין בראשו שלש פעמים, ודכוותה עד שישמענו את קולו שלשה פעמים? אמר ליה: לשמיעת הקול – פעם אחת. להרבנת הראש – שלשה פעמים.

אמר רבי יודן: תמן – באומר כן וכך עשיתי. ברם הכא – באומר כן וכך עשיו. רבי בנימין בר לוי בעי: מה אנן קיימין? אם יש בו דעת לבא – יש בו דעת לשעבר! אין בו דעת לבא – אין בו דעת לשעבר!

אמר רבי אבא מרי: בהרש אנן קיימין ואין שליחות לחרש. רבי יוסי בי רבי בון אמר: בכריא אנן קיימין.

למה אינו גט? אני אומר מתעסק בשטרותיו. ותני בן, בפה דברים אמורים? בזמן שנשתתק מתוך בוריו, אבל אם נשתתק מתוך חוליו, דיוו פעם אחת. ובלבד, במקרגין לו.

[דף מ' ע"א]

נכתוב גט לאשתך? והוא אומר הין. לאמך? והוא אומר לאו. לאשתך? והוא אומר הין. לבתך? והוא אומר לאו. לאשתך? והוא אומר הין. לאחותיך? והוא אומר לאו.

אף בעדידות כן? אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אף בעדידות כן.

אדם מעיד עדותו מיושב. אף בנדרים כן? תני רב יששת, בשם שבדוקין אותו בגיטין שלשה פעמים, כך בודקין אותו בירושות, ובמקח וממכר, ובמתנות.

הלכה ב' מתני' אמרו לו נכתוב גט לאשתך אמר להן כתובו אמרו לפופר וכתב לעדים והתמו אף על פי שכתבוהו והתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט כמל עד שיאמר לפופר כתוב ולעדים התומו.

גמרא אמר לשנים: "אמרו לפלוני שיכתוב, ולפלוני ופלוני שיחתמו" – רבי זעירה בשם רבי ירמיה: מעשה היה בימי רבי, ואמר: לא יעשה כן בישראל. שמואל אמר: יעשה ויעשה.

רב ירמיה שאל לשמואל. אמר לשנים אמרו לפלוני שיכתוב ואתם התומו? אמר ליה הרי זה גט, אלא שהדבר צריך לתלמוד. מחלפה שיטתיה דשמואל. תפון הוא אמר יעשה ויעשה, והכא הוא אמר אכן! שגייא היא, שישנו את עדותן.

ניחא לעדים והתמו. לפופר וכתב? לית הדא פליגא על דרבי יוחנן? דרבי יוחנן אמר: כתב תרפו בטופס כשר! פתר לה ברבי יהודה, דרבי יהודה פוסל בטופסין.

הלכה ג' מתני' זה גיטך מחולי זה. זה גיטך לאחר מיתתי – לא אמר כלום. מהיום אם מתי, מעכשיו אם מתי – הרי זה גט. מהיום לאחר מיתתי – אינו גט, ואם מת – חולצת ולא מתייבמת.

גמרא זה גיטך אם מתי. זה גיטך מחולי זה. זה גיטך לאחר מיתתי – לא אמר כלום. ורבתינו אמרו: הרי זה גט.

מני "רבתינו"? רבי יהודה הנשיא ובית דינו.

בשלשה מקומות נקרא רבי יהודה הנשיא "רבתינו".

[דף מ' ע"ב]

בגיטין. בשמן. ובכנדל.

ונקראו לו בית דין שריא! שכל בית דין שהוא מתיר שלשה דברים, הוא נקרא בית דין שריא! אמר רבי יודן בי רבי ישמעאל: בית דינו חלוק עליו בגיטין.

מהו שתהא מותרת לינשא? רבי חגי אמר: מותרת לינשא. רבי יוסי אמר: אסורה לינשא, אפי' אומר נעשו לו נסים וקנה.

מהיום אם מתי. מעכשיו אם מתי – הרי זה גט. מהיום ולאחר מתי – אינו גט. אמר רבי יודן: רבנין ורבתינו. מתיבין רבנין לרבתינו: למה אתון אמרין הרי זה גט? בגין דאמר "אם". והא סיפא "ואם" ואתון אמרין אינו גט, אלא: בגין דאמר "מהיום", אוף אפן בן אית לן "מהיום" עיקר.

[דף מ"א ע"א]

מתיב רבי לרבנין למה אתון אמרין אינו גט, בגין דאמר מהיום והא רישא מהיום ואתון אמרין הרי זה גט! אלא בגין דאמר "אם" אוף אפן אית לי "אם" עיקר.

תמן מהלפין.

רבי יסא בשם רבי יוחנן ורב, תריהון אמרין: דברי רבי תמן דהוא רבנין דהקא: מפנין שאמר "מהיום" – כמי שאמר על מנת.

רבי זעירא בעא קומי רבי יסא: על מנת אם מתי, או על מנת לאחר מיתה? אמר ליה: על מנת אם מתי. רבי בא בשם רב: דברי רבי הקא דהוא רבנין דתמן: מפנין שאמר "מהיום" – כמי שאמר לאחר מיתה.

תמן תנינן: הפותב נכסיו לרבני, צריד לשיכתוב מהיום ולאחר מותו; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אמר: אינו צריד. מה מעמא של רבי יוסי? זמנו של שטר מוכיח עליו.

רבי שמעון בן יקים אעיל עובדא קומי רבי יוחנן. מהיום לאחר מיתה – מתנתו מתנה. מהיום ולאחר מיתה – אינו גט. הברייא בשם רבי יוחנן, אינה איסרטה. רבי זעירא בשם רבי יוחנן: אינה בגיטין, אינה כמתנה.

אמר רבי אילא: כמתנה, מפנין שאמר "מהיום" – מתנה גמורה היא. לאי זה דבר כתב בה לאחר מיתה? לשויר לו אכילת פירות. ובגיטין, מפנין שקתב "מהיום" בגט – פרות הוא. לאי זה דבר כתב בה לאחר מיתה? לשויר לו אגופה. אמר רבי בון בר כהנא קומי רבי אילא: לשויר לו מעשה ידיה? אמר ליה: לא מצינו אשה נשואה לזה ומעשה ידיה של זה; וזהו וזהו רבי זעירא מקלם ליה, וצווח ליה, בנייה דאורייתא! .

מסכת קדושין פרק חמישי

א. גרי, וחרורי, ממזרי, ונתיני, שתוקי, ואסופי, וכל האסורין לבא בקהל – מתרים לבא זה בזה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר ארבע קהלות הן: קהל כהנים, קהל לויים, קהל ישראל, קהל גרים. והשאר – מתרים לבא זה בזה. וחכמים אומרים: שלש קהלות הן: קהל כהנים, קהל לויים, קהל ישראל. רבי אליעזר אומר: כל האסורין בקהל – ודאן בודאן מתר, ודאן בספקן, ודאן בודאן, וספקן בספקן – אסור.

ב. אלו הן הספקות: שתוקי, ואסופי וכותי. וכן היה רבי אליעזר אומר: ממזר לא ישא את ממזרת, כותי לא ישא את כותית, וכן שתוקי ואסופי כיוצא בהן.

ג. גר ועבד משחרר – מתרין בממזרת והולך ממזר; דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: גר לא ישא ממזרת, גר ועבד משחרר וחלל מתרין בכהנת. איזו היא עסה? כל שאין בה לא משום נתינות ולא משום ממזרת, ולא משום עבדי מלכים. אומר רבי מאיר: שמעתי, כל שאין בה אחד מכל אלו – כשרה לכהנה. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר, וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו: מפני מה אמרו עסה פסולה לכהנה? מפני שספק חללים שנטמעו בה, מכירין ישראל נתינין וממזרין שביניהן, ואין מכירין חללים שביניהן.

ד. בת חלל זכר – פסולה מן הכהונה לעולם. רבי יהודה אומר: בת גר כבת חלל זכר, ופסולה מן הכהונה. עסה פסולה מן הכהונה. נשאת לישראל – בתה כשרה לכהנה. גיורת וחללה – פסולה לכהונה. נשאת לישראל – בתה כשרה לכהנה. שבויה – פסולה לכהנה. נשאת לישראל – בתה כשרה לכהנה. שפחה – פסולה לכהנה. נשאת לישראל – בתה כשרה לכהנה. נמצאו ישראל מקנה לכהנים, ושפחה מקנה לכל הפסולין.

ה. נתינין וממזרין טהורין לעתיד לבא; דברי רבי יוסי. רבי מאיר אומר: אין טהורין. אומר לו רבי יוסי: והלא כבר נאמר (יחזקאל לו, כה): "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם"? אומר לו רבי מאיר: (שם): "מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם". אומר רבי יוסי: מה תלמוד לומר "אטהר אתכם"? – אפלו מן הנתינות ומן הממזרות.

ו. מצרי שנשא מצרית, אדומי שנשא אדומית, ראשון ושני – אסור, ושלישי – מתר. אומר רבי יהודה: בנימין גר מצרי, היה לי חבר, מתלמידי רבי עקיבא, ואמר: אני גר מצרי, ונשאתי אני אשה גיורת מצרית, והריני הולך להשיא אשה לבני בת גיורת מצרי, כדי שיהיה בן בני כשר לבא בקהל, שנאמר (דברים כג): "דור שלישי יבא להם בקהל ה'". אומר לו רבי עקיבא: בנימין, טעית! הלכה היא, משעלה סנהריב ובלבל את כל האמות, לא עמונים ולא מואבים במקומן, ולא מצרי ואדומי במקומן, אלא עמוני נושא מצרית, ומצרי נושא עמונית, ואחד מכל אלו נושא אחת מכל משפחות האדמה, ואחד מכל משפחות האדמה נושא אחת מכל אלו – הכל הולך אחר הולך.

ז. לוויה וישראלית מוסיפין עליהם עוד אחת – הרי שתיים עשרה. בדק את האם – אין צריך לבדוק את הבנים. בדק את הבנים – אין צריך לבדוק את האם. בדק את הגדולים – אין צריך לבדוק את הקטנים. בדק את הקטנים – אין צריך לבדוק את הגדולים. במה דברים אמורים? באשה אחת, אבל בשתי נשים, בדק את האם – צריך לבדוק את הבנים. בדק את הבנים – צריך לבדוק את האם. בדק את הגדולים – צריך לבדוק את הקטנים. בדק את הקטנים – צריך לבדוק את הגדולים.

ח. האומר: 'בני זה, ממזר' – אין נאמן. 'בני זה, בן גרושה' או 'בן חלוצה' – על הקטן נאמן, על הגדול – אין נאמן; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אפלו שניהם

ואומרים על העבר שבמעיה 'ממזר' - אין נאמנים.

ט. מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים, וכא הוא ואשתו ובניו, ואמר: 'אשה שיצתה עמי למדינת הים' - הרי היא זו, ואלו בניה - אין צריך להביא ראיה, לא על האשה ולא על הבנים. 'מתה ואלו בניה' - צריך להביא ראיה על הבנים, ואין צריך להביא ראיה על האשה. 'אלו בני אשה שנשאתי במדינת הים, הרי היא זו ואלו בניה' - צריך להביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים, ומביא ראיה על הגדולים ואינו מביא ראיה על הקטנים, במה דברים אמורים? באשה אחת, אבל בשתי נשים - מביא ראיה על האשה, ועל הבנים, ועל הגדולים, ועל הקטנים.

י. מתיחדת אשה אחת עם שני אנשים, אפלו שניהם כותים, אפלו שניהם עבדים, אפלו אחד כותי ואחד עבד, חזן מן הקטן, שאינה בושא לשמש כנגדו. אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה - לא יתיחד עמהן, אלא על פי שנים. אבל היא לא תתיחד אפלו עם מאה עובדי כוכבים. רבי אלעזר אומר: אף מי שיש לו אשה ובנים, ואין שרוין אצלו - לא ילמד סופרים. רבי יהודה אומר: רוק לא ירעה בהמה דקה, ולא ישנו שני רוקים בטלית אחת. וחכמים מתירין. אמרו לו: לא נחשדו ישראל על כך.

יא. היה רבי מאיר אומר: יש איש ואשה שמולידין חמש אמות, כיצד? עובד כוכבים שיש לו עבד ושפחה, ולהם שני בנים. נתגיר אחד מהם, נמצא אחד גר ואחד עובד כוכבים. נתגיר רבן וגירן לעבדים, והולידו בן - הולד עבד. נשתחרר אחד מהן והולידו בן - הולד ממזר. נשתחררה שפחה, וכא עליה אותו עבד והולידו בן - הולד משחרר. נשתחררו שניהם והולידו בן - הולד עבד משחרר. יש שמוכר את אביו לתן לאמו כתבה, כיצד? מי שיש לו עבד ושפחה, והולידו בן, שחרר שפחתו ונשאה, וכתב כל

נכסיו לבנה, זה הוא שמוכר את אביו לתן לאמו כתבה.

יב. כל שעסקו עם הנשים - לא יתיחד עם הנשים. כגון הצורפין, והסריקון, והגרדיים, והרכלים, והגרע, והחטיטים, והספרין, והכוכסין, והנוקרות, והבלן, וברסקי. רבי מאיר אומר: אין לה אמנות שעוברת מן העולם, אלא אשרי מי שרואה את הוריו באמנות מעלה. אוי לו למי שרואה את הוריו באמנות פגומה. רבי מאיר אומר: לעולם ילמד את בנו אמנות נקיה וקלה, ויבקש רחמים לפני מי שהנכסים שלו, שאין לה אמנות שאין בה עניות ועשירות, להודיעה, שאין עשר ועני מן האמנות.

יג. רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי ארי סבל, צבי קיץ, שועל חנוני, זאב מוכר קדרות, ובהמה חיה ועוף שיש להם אמנות. והם מתפרנסין שלא בצער! והן לא נבראו אלא לשמשני! ואני לשמש את קוני. והלא דברים קל וחמר: מה אלו, שלא נבראו אלא לשמשני - הרי הן מתפרנסין שלא בצער! אני, שנבראתי לשמש את קוני - אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי.

יד. רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אמנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שאוכלין שכרה בעולם הזה, והקרן קימת להם לעולם הבא, לפי שכל אמנות שבעולם אין עומדין לאדם אלא בנערותו, בזמן שפחו עליו, אבל אם בא לידי חלי או לידי זקנה או לידי מדת היסורין, אין עושה מלאכה, לסוף שמת ברעב. אבל תורה, משמרתו לאדם מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקנה בזקנותו, בזקנותו מהו אומר (תהלים צב, טו): "עוד ינבוכו בשיבה וגו'." בנערותו מהו אומר (ישעיה מ, לא): "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים" וגו'. וכן אתה מוצא באברהם אבינו, שפרכו המקום בזקנותו יתר מנערותו, שנאמר (בראשית כד, א): "ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל". רבי מאיר אומר: שלא

היתה לו בת. רבי אומר משם רבי יהודה אומר: שהיתה לו בת. רבי אלעזר המודעי אומר: זו אצטגנינות שהיתה בלבו של אברהם אבינו, שהכל היו באין לפניו. רבי שמעון בן יוחאי אומר: זו מרגלית טובה שהיתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא, משמת אברהם אבינו נטלה המקום ותלאה בגלגל חמה. דבר אחר: שלא מרד עשו בימיו. דבר אחר: שעשה ישמעאל תשובה בימיו. אחרים אומרים: בת היה לאברהם אבינו ו'ככל' שמה. וברכו המקום בזנותו יתר מנערותו, וכל כך למה? מפני שעשה את התורה עד שלא באת, שנאמר (בראשית כו, ה): "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתִי"; 'תורתִי' לא נאמר אלא 'ותורתִי', מלמד שנתגלו לו טעמי תורה ודקדוקיה.

מסכת נדרים פקק ראשון

א. האומר 'ימינה' - הרי זו שבועה. 'שמאלה' - הרי זו שבועה. 'בשם' - הרי זו שבועה. 'לשם' - הרי זה קרבן.

ב. 'כנדבת רשעים' - לא אמר כלום; שאין רשעים מתנדבין כנדבת כשרים. רבי יהודה אומר: נדר בנזיר, שחסידים הראשונים היו מתאזין להביא קרבן חטאת. ולפי שאין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם, מה היו עושים? עומדין ומתנדבין נזירות למקום. רבי שמעון בן גמליאל אומר: 'כנדבת כשרין' - לא נדר בנזיר, שחסידים הראשונים לא היו מתנדבין נזירות, אלא הרוצה להביא עולה - מתנדב, ומביא שלמים, ומביא תודה. וארבעה מיני לחמים מתנדב ומביא. אבל בנזירות לא התנדבו, מפני שהן צריכין כפרה עליהן, שנאמר (במדבר ו, יא): "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש".

א, האומר: 'אני נודר' - הרי זה מתר. 'ככר הייתי נודר' - הרי זה אסור. 'קרבן, אם

טועמו אני' - מתר. 'לא קרבן ולא טועמו אני' - אסור.

ד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: האומר 'במוהי' - לא אמר כלום. ודאמר: 'מוהה מוהי' - הרי אלו כפויין לשבועה.

ה. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: שנים שהיו נודרים זה כנגד זה, אמר אחד מהן לחברו: 'כפר זה קרבן אם טועמו אני'. אמר לו חברו: 'אינו קרבן אם טועמו אתה'. 'הריני נזיר אם אוכל כפר זו'. אמר לו חברו: 'איני נזיר אם תאכל' - כל שבטלו דבריו - אסור.

ו. רבי יהודה אומר: האומר 'בירושלים' - לא אמר כלום, עד שידר בדבר הקרב בירושלים. מודים חכמים לרבי יהודה, באומר: הא קרבן, והא עולה, והא מנחה, והא חטאת. 'תודה ושלמים שאיני אוכל לך' - שמתר, שלא נדר אלא בחיי קרבן.

ז. 'ירושלים', 'לירושלים', 'בירושלים'. 'היכל', 'להיכל', 'פהיכל'. 'מזבח', 'למזבח', 'כמזבח'. 'אימרא', 'לאימרא', 'כאימרא'. 'דירים', 'לדירים', 'כדירים'. 'עצים', 'לעצים', 'כעצים'. 'אישים', 'לאישים', 'כאישים'. 'בזיכין', 'לביזיכין', 'כביזיכין'. 'קלן שאכל לך' - אסור. 'לא אוכל לך' - מתר. 'חלין', 'החולין', 'כחלין'. בין 'שאכל לך' בין 'שלא אוכל לך' - מתר. 'לא חלין שאכל לך' - אסור לחלין. 'לא אכל לך', 'לא יאכל לך' - מתר. 'לקרבן לא אוכל לך'; רבי טרפון אומר. 'הרי עלי ככור'; רבי יעקב אומר, ורבי יהודה מתיר. 'הרי הוא עלי' - אף על פי שלא הזכיר קרבן - הרי זה נדר. 'הרי את עלי כבשר אמי', 'כבשר אחותי', 'כעולה', 'וככלאי הכרם' - מתר, שלא הקדיש כלום.

ח. הנודר בתורה - לא אמר כלום. 'במה שכתוב בה' - אסור. 'אסור בתורה ובמה שכתוב בה' - אסור.

ט. איזה הוא 'אסור' האמור בתורה?
האומר: 'הרי עלי שלא לאכול בשר', 'שלא
אשתה יין', 'כיום שמת בו רבו', 'כיום
שנהרג גדליה בן אחיקם', 'כיום שראיתי
ירושלים בתרבוניה' - אסור.

י. חמר בנדירים מבשבעות, שהנדרים
נוהגין ברשות ובמצוה, מה שאין כן
בשבעות. חמר בשבעות מבנדירים,
שהשבעות נוהגת בדבר שיש בו ממש
ובדבר שאין בו ממש, מה שאין כן בנדירים.
בנדירים כיצד? אמר: 'קונם סכה שאיני
עושה', 'לולב שאיני נוטל', 'תפלין שאיני
נותן' - אסור בנדירים ומתר בשבעות.
כיצד? אמר: 'קונם שאני ישן', שאני מדבר,
שאיני מהלך' - אסור בשבעות ומתר
בנדירים. 'קונם פי מדבר עמך, ידי עושה
עמך, רגלי מהלכת עמך' - אסור בנדירים
ואסור בשבעות.

יא סתם נדרים להתמיר, מה ראיתה לדור?
אמר: איני יודע, אלא שראיתי חברי שהיו
נודרין כך - אסור. מי שנדר ועבר על נדרו -
אין נשאלין לו, עד שינהג אסור כימים
שנהג בהן התר; דברי רבי מאיר. אמר רבי
יוסי: במה דברים אמורים? בזמן שנדרו
לזמן מרבה, אבל בזמן שנדרו לזמן מועט -
דיו שלשים יום. רבי יהודה אומר: סתם
תרומה ביהודה - אסורה. רבי אלעזר בן רבי
צדוק אומר: סתם חרמין: בגליל - אסורין,
וביהודה - מתרין.

מסכת נדרים פרק שני

בא רבי אלעזר בן יעקב אומר: הרוצה
להדיר את חברו שיאכל אצלו, והלה נדר
שלא יאכל אצלו, אף על פי ששניהם נודרין,
זה נגד זה - הרי אלו נדרי זרוזין.

בב נדרי הבאי. אמר: 'קונם אם לא נמנית
על פסח שאליה שלו שוקלת עשרים
ליטרין', אם לא שתיתי יין שלוגו יפה דינר
זהב', אם לא ראיתי נחש שעביו פקורת בית
הבד', כשם שנדרי הבאי מתרות, כך
שבעות הבאי מתרות.

בג, תולין להרגין, לחרמין, למוכסין,
לתרומה ולכותי, ולבית המלך, ואין תולין
להן לישראל.

בד, הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו,
טלית זו קרבן עד שתשרף, פרה זו קרבן
עד שתשחט - מין שנקצצו, וכיון
שנשרפה, וכיון ששחטה - יוצא לחלין.

בה, הנודר מישראל - אסור בגרים. מן
הגרים - מתר בישראל. הנודר מישראל -
אסור בכהנים ובלוים. מכהנים ולוים - מתר
בישראל. הנודר מן הכהנים - מתר בלוים.
מן הלוים - מתר בכהנים. מאוכלי השום;
רבי יהודה אסר אף בכותים, שישראל
נהנין לו. לוקח ביתר ומוכר בפחות, רבי
יוסי אומר: אין שומעין לו.

בו, אינו אומר (שופטים יד): "כי אתה הולך
לקחת אשה מפלשתים", עובדי כוכבים
מגלי עריות שופכי דמים לא נאמר, אלא
הערלים. וכן מצינו שלא נתחתם גזר דין של
עובדי כוכבים אלא הערלים, שנאמר
(יחזקאל לב): "כלם ערלים" וגו'. רבי
אומר: גדולה מילה, שכל מצוות שעשה
אברהם אבינו, לא נקרא שלם, עד שמל,
שנאמר (בראשית יז): "התהלך לפני והיה
תמים". דבר אחר: גדולה מילה, שאלמלא
היא, לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר
(ירמיהו לג): "אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמתי".

בז, אין בין המודר הנאה מחברו סתם
למודר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל,
וכלים שאין עושין בהן אכל נפש. המודר
הנאה מחברו ומת - מביא לו ארון
ותכריכין, חלילין ומקוננות, שאין הנאה
למתים. מצדות - עדות ממון ועדות נפשות.
חולה - נכנס לבקרו. היה לו חולה - אינו
נכנס ומבקרו, ושואל בשלומו. היה כהן -
זורק עליו דם חטאתו ודם אשמו מפני דרכי
שלום, ורוחץ עמו במרחץ, וישן עמו
במטה. רבי יהודה אומר: על הקטנה בימות
החמה ועל הגדולה בימות הגשמים, רוחץ

עמו באַמבטי גדולה ומזיע עמו במרחץ קטנה.

בח המודר הנאה מחברו בפני שביעית - לא יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנטיעות. בשביעית - יורד לתוך שדהו ואוכל מן הנטיעות.

בט 'דבר זה הקדש', ואכלה, בין הוא בין חברו - הרי זה מעל, לפיכך יש לה פדיון. אם אמר: 'הרי הוא עלי', ואכלה - מעל בטובת הנאתו. אכלה אחר - הרי זה לא מעל, לפיכך אין לה פדיון; דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: זה לא מעל, והלה נוטל ואוכל. רבי יוסי אומר: שגדרו קדם להפקרו.

בי כשם ששניהם אסורים לדור בקוצר, כך שניהם אסורין לדור במבוי. כשם ששניהם אסורין לגדל תרנגולין, כך שניהם אסורין לגדל בהמה דקה.

ביא היה אחד מהן ראוי להדיר אחרים הנאה על חלקו - כופין את הרגיל למכור את חלקו. רחבה שדרך הרבים מפסקתה - הרי הוא של עולי בכל, אין דרך הרבים מפסקתה - הרי הוא של אנשי אותה העיר.

ביב המודר הנאה מעירו או מבני עירו, ובא אחר וישב שם שלשים יום - מתר בו. מיושבי עירו ובא אחר וישב שם שלשים יום - אסור בו. המודר הנאה מחברו בפניו - אין נשאלין לו אלא בפניו, שלא בפניו - נשאלין לו בפניו ולא בפניו.

מסכת נדרים פרק שלישי

גא הנודר מן התבשיל - אסור בצלי ובשלקות ובמבשל ואסור באימרות רכות, מפני שהחולים אוכלין בהן פתן.

גב הנודר מן היורד לקדשה - מתר ביורד לאלפס. ביורד לאלפס - אסור ביורד לקדשה. מן הנעשין בקדשה - מתר בנעשין באלפס. מן הנעשין באלפס - מתר בנעשין בקדשה. מן היורד לתנור - אין אסור אלא

מן הפת בלבד. מן הנעשין בתנור - אסור בכל הנעשין בתנור. הנודר מן הקיים - מתר בגבינה. מן הגבינה - מתר בקיים. הנודר מן הרטב - מתר בקיפה. מן הקיפה - מתר ברטב. רבי יהודה אומר: אמר 'קונם בשך שאני טועם' - אסור בו ברטבו ובקיפה. 'מן השמן' - מתר בשמן שמשמן. ומקום שמסתפקין בשמן שמשמן - אסור אף בשמן שמשמן.

גג רבי יהודה בן בתירה אומר: כל ששם תולדתו קרויה עליו ונדר ממנו - אסור כיוצא בו. מן היוצא הימנו - אסור בו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: את שדרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול, ונדר הימנו - מתר ביוצא הימנו. מן היוצא הימנו - מתר בו. את שאין דרכו לאכול, אבל דרך היוצא ממנו לאכול ונדר ממנו, לא נתכונן זה אלא ביוצא ממנו.

גד הנודר מן הצמר - מתר בפשתן. מן הפשתן - מתר בצמר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: את שדרכו להתכפות, ודרך היוצא ממנו להתכפות, ונדר הימנו - אסור ביוצא ממנו. מן היוצא הימנו - אסור בו. את שדרכו להתכפות ואין דרך היוצא ממנו להתכפות, ונדר הימנו - מתר ביוצא ממנו. מן היוצא הימנו - מתר בו. את שאין דרכו להתכפות, אבל דרך היוצא ממנו להתכפות ונדר ממנו - לא נתכונן זה אלא ביוצא ממנו.

גה הנודר מן הבשר - אסור בכל מין בשר. אסור בראש וברגלים ובקרבים ובקנה בעופות, ומתר בבשר דגים וחקבים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הנודר מן הבשר אסור בכל מין בשר, ומתר בראש וברגלים ובקרבים, ובקנה, ובעופות, ומתר בבשר דגים וחקבים. וכן היה רבי שמעון בן גמליאל אומר: קרבין לאו בשר ואכליהון לאו אינש. רבי שמעון בן אלעזר אומר: קונם דג שאני טועם אסור בגדולים ומתר בקטנים, דגים שאני טועם - אסור בגדולים ואסור בקטנים.

ובמפליא, ובמכנסים וכובע. ומתך בשק
ובכיריעה ובחמילה.

ד, ג כיצד? אמר רבי יהודה: הכל לפי הנודר.
היה לבוש צמר והצר², ואמר: "קונם צמר
עולה עלי" - אסור ללבש ומתך לטעון. היה
טעון פשתן והזיע, ואמר: "קונם פשתן
עולה עלי" - מתך ללבש ואסור לטעון.

ד, קונם כפר זה שאני טועם אם אלה
למקום פלוני למחר, אם אכל - הרי הוא
לא ילך. אם הלך - הרי הוא ב"לא יחל
דברו", אף נדרים שאמרנו מתרין, מנין שלא
יהא אדם נודר בהן על מנת לבטלן? תלמוד
לומר (במדבר ל): "לא יחל דברו" - שלא
יעשה דבריו חלין. דבר אחר: "לא יחל
דברו" - אפלו חכם אין מפר נדרו לעצמו.

ד, א אמר לו: "השאלני קרדמך!" אמר:
"קרדם שאני קנוי קונם"³. "נכסים עלי אם
יש לי קרדם" - בידוע שאין לו קרדם. הנודר
עד הקיץ בגליל וירד לעמקים, אף על פי
שהגיע הקיץ בעמקים - אסור עד שיגיע
הקיץ בגליל.

ד, א אמר רבי יוסי: בראשונה היו אומרים -
המודר הנאה מחברו סתם עד הפסח אסור
עד שחייטת הפסח. משחרב בית המקדש
אמרו: 'כל היום פלו אסור! זה הכלל: כל
שזמנו קבוע, ואמר 'עד לפני' - רבי מאיר
אומר: אסור עד שיגיע. רבי יוסי אומר:
אסור עד שיצא, עד שיפסקו גשמים, עד
לילי יום טוב הראשון של פסח, עד שיעקרו
סכות - אסור עד לילי יום טוב אחרון של
חג. עד אדר הראשון, אם היתה שנה מעברת
- נותנין לו עד אדר שני (בספר אחר: אסור
עד אדר שני).

ג, ה הנודר מן הירק בשביעית - אסור
בירקות שדה. מן הדלועין - אין אסור אלא
דלעת יונית בלבד. מן הכרוב - אסור
באספרגיס. מן האספרגיס - מתך בכרוב. מן
הכרישין, מקום שקורין לקפלוטות כרישין
- אסור בקפלוטות. מן הקפלוטות - מתך
בכרישין. מן הבצלים - אסור בבני בצלין.
ורבי יוסי מתיר. מבני בצלים - מתך
בבצלים. מן העדשים - אסור באשישים.
ורבי יוסי מתיר. מן האשישים - מתך
בעדשים. מן השום - אסור במקפה. ורבי
יוסי מתיר במקפה. במקפה - מתך בשום.
רבי יהודה אומר: קונם גרים שאני טועם -
מתך בחיין ואסור במבשלים. חטה שאני
טועם - מתך לכוס ואסור לאפות. חטין
שאני טועם - אסור לכוס ואסור לאפות.

מִסְכַּת נְדָרִים פָּרָק רְבִיעִי

ד, א הנודר מפרות השנה - אסור בכל פרות
השנה, ומתך בגדיים ובטלאים, ובחלב,
ובגוזלות. אם אמר: "גדולי שנה שאני
טועם" - אסור בכלן. הנודר מן הקיץ - אינו
אסור אלא מן התאנה בלבד. רבי שמעון בן
גמליאל אומר: ענבים בכלל תאנים. הנודר
מן התאנים - אסור בקשואין ובדלועין
ובמלפפונות, ומתך בפרות האילן. הנודר
מן התירוש - אסור בכל מיני מתיקה, ומתך
ביין. הנודר מן התבלין - אסור בחיין ומתך
במבשלין. אם אמר: "הרי הן על פי והרי הן
עלי" - אסור בהן, בין חיין בין מבשלין.

ד, ב הנודר מן הפת - אינו אסור אלא בפת
הבא מחמשת המינין בלבד. הנודר מן הדגן
אסור אף בפול המצרי יבש ומתך בלח ומתך
בארו ובחליקה ובטרגיס ובטיסני. הנודר מן
הכסות אסור בפנדא', ובפסקיאה,
ובסקורטיא, ובקטבליא, ואנפילא,

³ אם קניתי קרדום - יהא קרדום זה אסור עלי

בקונם.

¹ אבנט חלול שהוגרים בו.

² הגר"א גרים והצנה - היינו שהיה לו קר

ובפנים לא תקנו כי לא מובן איך לתקן.

לכזה, היית נודר? אמר לו: 'לאו' – הרי זה מתר.

הב רבי נתן אומר: יש נדר שמקצתו מתר ומקצתו אסור. כיצד? נדר מן הפלפלה שיהיה בנות שוח בתוכה, אמר, אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה, לא הייתי נודר אלא לשאר פלפלה – התר בבנות שבע ובשאר הפלפלה אסור. נדר מן הבצלים ואמר: אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב לא הייתי נודר אלא משאר בצלים – התר בכופרי, ושאר בצלים – אסור. עד שבא רבי עקיבה ולמד: שהנדר שהתר מקצתו – התר כלו.

הג כיצד? אמר: 'קונם שאינו נהנה לכלכם והתר אחד מהן' – התרו בלן. 'שאני נהנה לזה ולזה' והתר האמצעי – הימנו ולמטה מתר הימנו ולמעלה אסור. 'קונם שאני נהנה לפלוני', ושהה כדי דבור וחזר ואמר: 'לפלוני' – אסור בראשון ומתר בשני. כמה הוא כדי דבור? כדי שאלת שלום, הרב לתלמיד.

הד 'קונם שאני נהנה לפלוני, ועוד לפלוני ופלוני', 'קונם שאני נהנה לו' – הרי אלו שני נדרים. התר הראשון – התר השני. לא התר הראשון – לא התר השני. קונם שאני נהנה לפלוני ולכל מי שנשאלין לו עליו – נשאלין לו על הראשון, וחוזרין ונשאלין לו על השני.

הה נתכפן לדור בעולה ונדר בניזיר, בקרפן ונדר בשבועה – מתר. בעולה ונדר בקרפן, בחרם ונדר בניזיר, בקרפן ונדר בשבועה – פותחין לו פתח אחד על כלם. אם אמר: 'נדרתי ואיני יודע באיזה משניהם נדרתי' – פותחין פתח אחד על כלן.

הו, הנודר מן העיר – נשאל לחכם שבעיר, ואינו חושש שמא נשאל על פי עצמו. מישראל – נשאל לחכם שבשיראל, ואינו חושש שמא נשאל על פי עצמו. רבי יהודה בן בתירה אומר: פותחין לו פתח לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. אמר לו רבי

ד, האומר לחברו: 'קונם שאני נהנה לך אם אין אתה בא ונוטל לבניך כור אחד חטים ושתי חבית של יין' וארעו אנס או משתה או גשמים – מתר. ואם לאו – לעולם אסור עד שיפר את נדרו על פי חכם; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם, יאמר לו: "כלום אמרת אלא מפני כבודי? זהו כבודי! וכן האומר לחברו: "קונם שאי אתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני כור אחד של חטים ושתי חביות של יין".

דח היה מסרב בחברו שיאכל אצלו בתוך המשתה, ואמר: "קונם לביתך שאני נכנס" – בתוך המשתה אסור. לאחר המשתה – מתר. רבי יהודה אומר: היה מסרב בחברו בתוך הרגל שיאכל אצלו, ואמר: קונם לביתך שאני נכנס, בתוך הרגל – אסור. לאחר הרגל – מתר. היה מסרב בחברו שיאכל אצלו במשתה, ואמר: קונם ביתך שאני נכנס – תוך המשתה אסור. לאחר המשתה – מתר. אמר: "קונם לביתך שאני נכנס, וטפת צונן שאני טועם לך" – מתר לכנס ולרחץ עמו בצונן, ואסור לאכול ולשתות.

מסכת נדרים פרק חמישי

הא, הנודר מן הבית מן העליה, וקדם לנדרו נודע שנפלו לו בירושה, או שנתנו לו במתנה, ואמר: "אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר" – הרי זה מתר.

מעשה באחד שהדיר את אשתו שלא לעלות לירושלים, ובאת והעבירה על נדרו, ועלתה ובאת ושאלה את רבי יוסי, אמר לו: "אילו היית יודע שמבטלת את דבריך שלא בפניך, מדירה היית?" אמר לו: "לא"! והתירו רבי יוסי.

רבי ישמעאל בן רבי יוסי אומר: אומרים לו – "אלו אחד היה מפוסק, היית נודר? אם אמר: 'לאו' – הרי זה מתר. רבי יהודה בן בתירה אומר: אומרים לו – "אילו חס היית

ישמעאל: זכיתָה בָּהּ ובכלים שעליה. כשמת מה היו אומרים לפניו בנות ישראל? "על רבי ישמעאל בכינה המלבישכם שני עם עדי, גם המעלה עדי זהב על לבושכן".

מסכת נדרים פרק שיש

א. הפרת נדרים כל היום. רבי יוסי בן רבי יהודה ורבי אלעזר בן רבי שמעון אמרו: הפרת נדרים מעת לעת. כיצד? היו על אשתו חמשה נדרים, או שהיו לו חמש נשים, ונדרו כלן, ואמר: כלן מפרין, מופר ליד נדר זה – לא הופר אלא נדר זה, ולא הפר אלא לה לבד. 'מה ראית שתדורי', 'אי אפשי שתדורי', 'אין זה נדר' – לא אמר כלום. 'מופר', 'מבטל זה' – הרי זה בטל. 'קיים ליד', 'יפה עשית', 'אף אני כמותך', 'אם לא נדרת מדירך אני' – אין יכול להפר.

ב. אימתי אמרו: 'מת הבעל נתרוקנה רשות לאב'? בזמן שלא שמע, או ששמע והפר, או ששמע ושתק. שמע והפר ומת בו ביום, אבל שמע ושתק, שמע וקיים ומת ביום של אחריו – אין יכול להפר. שמע בעלה ולא הפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל, זה הוא שאמרו: 'מת הבעל – נתרוקנה רשות לאב'. שמע אביה ולא הפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב, זה הוא שאמרו: 'מת האב – לא נתרוקנה רשות לבעל'.

ג. שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק אביה לשמוע עד שמת – הרי זו אסורה, שאין הבעל מפר אלא בשתפות האב. שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה לאחר – יחזר האב ויפר חלקו של בעלה. אמר רבי נתן: הרי הן דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: אין יכול להפר.

ד. נערה המאורסה – אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה. שמע האב והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה, אפלו לעשרה – זהו שאמרו: 'אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה'. שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה, יחזר הבעל השני ויפר חלקו של ראשון. אמר רבי נתן: הן הן דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: אין יכול להפר. כמה דברים אמורים? בזמן שגרשה בו ביום, והחזירה בו ביום, או גרשה בו ביום ונתארסה לאחר, אבל אם בגרה ונשאת, או ששהתה שנים עשר חדש – אין יכול להפר.

ה. שומרת יבם, בין יבם אחד בין שני יבמין. רבי אליעזר אומר: יפר. רבי יהושע אומר: לא אחד ולא לשנים. רבי יעקב אומר: לא לאחד ולא לשנים. אמר רבי אליעזר: ומה אם אשה, שאין לי בה חלק עד שלא באת לרשותו, משבאת לרשותו – אינו דין שנגמרה לו? אמר לו רבי עקיבה: לא! אם אמרת באשה שאין לו בה חלק, שכשם שאין לי בה חלק, כך אין לאחרים בה חלק, תאמר באשה שאין לו בה חלק עד שלא באת לרשותו? ומשבאת לרשותו נגמרה לו, שכשם שיש לו בה חלק, כך יש לאחרים בה חלק. אמר לו רבי יהושע: עקיבה, דבריך בין שני יבמין, מה אתה משיב על יבם אחד? אמר לו: כשם שלא חלקת לנו בין יבם אחד לבין שני יבמין, בין שעשה בה מאמר ובין שלא עשה בה מאמר, כך בנדרים ובשבועות לא תחלק. אמר לו: 'אבל, אלו היית בימי רבי אלעזר בן עזר והשבת תשובה זו'.

ו. אמר לו רבי אליעזר: מקוה יוכיח, שמעלה את הטמאים מטמאתן ואינו מציל הטהורין מלטמא. חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר: ומה אם במקום שאין מפר נדרי עצמו

⁵ בנפסח הגר"א: אמר: בן עזאי, חבל עליך בן עזאי שלא שמושת את רבי עקיבה.

⁴ בלומר, אפלו היית בימי רבי אלעזר בן עזר שהיה מעיז הפותגבר – היית משיב תשובה זו.

מִשְׁנָדָר, הָרִי הוּא מִפֶּר נְדָרֵי עֲצָמוּ עַד שְׁלֵא יְדוּר, מְקוֹם שְׁמִפֶּר נְדָרֵי אֲשֶׁתּוּ מִשְׁנָדָרָה אֵינּוּ דִין שְׁיִפֶּר נְדָרֵי אֲשֶׁתּוּ עַד שְׁלֵא תְדוּר. אָמְרוּ לוֹ: וּמָה לְמִפֶּר נְדָרֵי עֲצָמוּ עַד שְׁלֵא יְדוּר, שְׂאֵם רְצָה לְהִקִּים מְקִים, יִפֶּר, נְדָרֵי אֲשֶׁתּוּ עַד שְׁלֵא תְדוּר שְׂאֵם רְצָה לְהִקִּים אֵינּוּ יָכוֹל. דְּבָר אַחֵר (בַּמִּדְבָּר ל'): "אִישָׁה יִקְמְנּוּ וְאִישָׁה יִפְרְנּוּ" – אֵת שְׁבֹא לְכָלֵל 'הֶקֶם' בָּא לְכָלֵל 'הִפֶּר', לֹא בָּא לְכָלֵל 'הֶקֶם' לֹא בָּא לְכָלֵל 'הִפֶּר'.

ז. 'שׁוֹר זֶה הֶקֶדֶשׁ לְכִשְׁאֲקָחְנּוּ', 'בֵּית זֶה הֶקֶדֶשׁ לְכִשְׁאֲקָחְנּוּ', 'תְּנִי גִט לְאִשְׁתִּי לְכִשְׁאֲקָדְשָׁנָה' – לֹא אָמַר כְּלוּם. 'שׁוֹר זֶה מְכוֹר לֶךְ לְכִשְׁאֲקָחְנּוּ', 'בֵּית זֶה מְכוֹר לֶךְ לְכִשְׁאֲקָחְנָה' – לֹא אָמַר כְּלוּם. 'שׁוֹר שְׂאֲרֵשׁ מֵאַבָּא מְכוֹר לֶךְ', 'מָה שְׁתַּעֲלֶה מִצֻּדְתִּי מְכוֹר לֶךְ' – לֹא אָמַר כְּלוּם, 'מָה שְׂאֲרֵשׁ מֵאַבָּא הַיּוֹם', 'מָה שְׁתַּעֲלֶה מִצֻּדְתִּי הַיּוֹם מְכוֹר לֶךְ' – דְּבָרֵי קְיָמִין.

א רוף צו אנשי שלומינו איבערצוקוקן די אוצרות

מיט יעדן דורכגייענדיגן טאג, קומען ארויס פילע פרישע קונטרסים און ספרים וואס מען דרוקט פריש איבער פון אנפאנג, סיי די אותיות, סיי מיט הגה, און אויך מיט א הערליכע פרישע דעקל וואס ציעט מען זאל עס נעמען.

אין לויף פון די ארבעט אין קרן הדפסה נאכדעם וואס מען האט שוין זוכה געווען אז הונדערטער קונטרסים זענען געדרוקט געווארן, האט מען שוין געהאט פילע פעלער ווען נאכדעם וואס דער קרן הדפסה האט ארויסגעגעבן לאור עולם א פרישע קונטרס אדער ספר, איז אפיר געקומען איינער וואס האט געזאגט אז ער האט ביי זיך די גאנצע ספר אין א טעקסט פארמאט וואס מען וואלט געקענט נוצן איבערצודרוקן דעם ספר, אסאך שנעלער און ביליגער.

דערפאר איז דער קרן הדפסה ארויסגעקומען אין א רוף צו אנשי שלומינו: "אל תמנע טוב מבעליו!", געבט ארויס אייער אוצרות! טייערע ידידים, איר האט ביי זיך אין באזיץ פילס פון ספרים אדער קונטרסים פון מוהרא"ש, וואס מען קען דערמיט באלייכטן די וועלט? איר קענט פארשפארן פיל צייט פון דארפן פריש איבערטייפן דעם גאנצן קונטרס! אויף וועמען ווארט איר? פארבינדט איך שוין צום קרן הדפסה דורכן שיקן אן אימעיל צו office@kerenhadfusa.org.

אין אנדערע נייעס זענען במשך די לעצטע וואך זענען ארויסגעקומען נאך פילע ספרים און קונטרסים ביים קרן הדפסה, צווישן זיי: ברכת הפרנסה, האלט זיך שטארק, סדר דרך הלימוד, רק רגע, יסוד האמונה, הצלחה לתמיד צעיר, אידישקייט איז שיין, תן חיוד, און נאך פיל.

כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים!

<p>14</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>י</p> <p>10</p>	<p>6:43 _____ נץ החמה</p> <p>9:11 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:00 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:51 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:38 _____ בבלי: תענית ב • ירושלמי: גיטין לד • תוספתא: קדושין ה</p> <p>ב"ך: שמואל א יב-ג • רמב"ם: מעשה הקרבנות יט</p>
<p>15</p> <p>שני Monday</p>	<p>יא</p> <p>11</p>	<p>6:44 _____ נץ החמה</p> <p>9:11 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:01 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:50 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:37 _____ בבלי: תענית ג • ירושלמי: גיטין לה • תוספתא: נדרים א</p> <p>ב"ך: שמואל א יז-טו • רמב"ם: תמידין ומוספין א</p>
<p>16</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>יב</p> <p>12</p>	<p>6:45 _____ נץ החמה</p> <p>9:12 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:01 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:49 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:36 _____ בבלי: תענית ד • ירושלמי: גיטין לו • תוספתא: נדרים ב</p> <p>ב"ך: שמואל א טז-יז • רמב"ם: תמידין ומוספין ב</p>
<p>17</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>יג</p> <p>13</p>	<p>6:46 _____ נץ החמה</p> <p>9:13 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:02 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:49 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:36 _____ בבלי: תענית ה • ירושלמי: גיטין לו • תוספתא: נדרים ג</p> <p>ב"ך: שמואל א יח-יט • רמב"ם: תמידין ומוספין ג</p>
<p>18</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>יד</p> <p>14</p>	<p>6:47 _____ נץ החמה</p> <p>9:13 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:02 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:48 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:35 _____ בבלי: תענית ו • ירושלמי: גיטין לח • תוספתא: נדרים ד</p> <p>ב"ך: שמואל א כ-כא • רמב"ם: תמידין ומוספין ד</p>
<p>19</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 4:16 הדלקת הנרות</p>	<p>טו</p> <p>15</p>	<p>6:48 _____ נץ החמה</p> <p>9:14 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:03 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:47 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:34 _____ בבלי: תענית ז • ירושלמי: גיטין לט • תוספתא: נדרים ה</p> <p>ב"ך: שמואל א כב-כג • רמב"ם: תמידין ומוספין ה</p>
<p>20</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 5:47 זמן מוצש"ק</p>	<p>טז</p> <p>16</p>	<p>6:49 _____ נץ החמה</p> <p>9:15 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:04 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>5:47 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>4:34 _____ בבלי: תענית ח • ירושלמי: גיטין מ • תוספתא: נדרים ו</p> <p>ב"ך: שמואל א כד-כה • רמב"ם: תמידין ומוספין ו</p>

דוֹרְךָ שׁוֹחֲטִים רְשָׁעִים וְזֶאֱמַר גִּעְבֵּן צוּ עֶסֶן טְרִיפוֹת פֶּאֶר אֵיזֶן, דוֹרְךָ דָּעִם וְזַעֲרָט פֶּאֶרְמָעֲרֵט גְּזִילוֹת אוֹיֵף דָּעֵר וְזַעֲלֵט.

(סֵפֶר הַמִּדְרוֹת אוֹת שׁוֹחֵט סִימָן ג')